

DUHOVNI PASTIR

Izhaja vsak mesec.

Velja 8 K na leto.

XXX. letnik.

V Ljubljani, januar 1913.

I. zvezek.

Sv. Janez Krizostom — zavetnik pridigarjev.

Pri izvrševanju svojih dolžnosti potrebuje duhovnik nadnaravnih milosti. Kakor za druga opravila, velja to tudi — in še prav posebno — za pridigarsko službo. Vsak pridigar mora namreč s svojimi pridigami pospeševati čast božjo in zveličanje neumrjočih duš; to se pa more zgoditi le s pomočjo milosti božje. Milost božja mora pomagati cerkvenemu govorniku do prave vneme, s katero naj izvršuje svojo službo, milost božja ga mora podpirati pri potrebnih pripravi. Le milost božja more nagniti poslušavce, da radi sprejmó božjo besedo, kakor je tudi uspeh pridige odvisen od božjega blagoslova. Kolikor težja pa je naloga pridigarjev, kolikor več sovražnikov nastopa, ki stavijo ovire razširjevanju božje besede, toliko izdatnejše pomoči in milosti moramo pričakovati od Boga. In če se ozremo na pogubno delovanje sovražnikov sv. Cerkve v sedanjih dneh po raznih deželah, zlasti na Francoskem, Portugalskem, v Italiji itd., moramo reči, da so sedaj v resnici resni časi. V teh časih, ko pridigarji potrebujejo posebne božje pomoči, je sv. oče Pij X., vidni namestnik božjega Ustanovitelja sv. Cerkve, ki je govoril apostolom: »Torej pojdite, in učite vse narode, in krščujte jih v imenu Očeta in Sina in Sv. Duha. Učite jih izpolnjevati vse, karkoli sem vam zapovedal. In glejte! jaz sem z vami vse dni do konca sveta« (Mat. 28, 19, 20.) — **postavil sv. Janeza Krizostoma za zavetnika pridigarjem.** Kongregacija sv. obredov je dne 10. novembra 1909 ukazala, da se morajo na praznik sv. Janeza Krizostoma šesti lekciji in spominu svetnikovemu v martirologiju dodati besede: »Hunc vero praeclarissimum universae Ecclesiae Doctorem Pius decimus Pontifex maximus **coelestem oratorum sacrorum patronum** declaravit atque constituit.«

Po navdihnenju Sv. Duha priporoča sv. Cerkv posameznike, kakor tudi mesta in dežele posebnim svetnikom v varstvo. Verniki si izvolijo posamezne svetnike ali svetnice v zaščitnike. Sv. Cerkve potrjuje take izvolitve in določuje,

kako naj se spomin dotičnega svetnika obhaja. Blizu dvatisočletna izkušnja nas uči, da je to Bogu ljubo, da je svetnikom v čast, nam pa v korist. In prav tako korist bode imelo cerkveno govorništvo od proglašenja sv. Janeza Krizostoma po papežu Piju X. z zavetnikom pridigarjev. Pa smemo li še pisati, da bomo tako korist videli v prihodnosti? Ali ni marveč izredno delovanje za napredek cerkvenega govorništva v zadnjem času očiten sad proglašenja sv. Janeza Krizostoma zavetnikom pridigarjev? Ali ni to uspeh priprošnje našega nebeškega zavetnika? Lepo uspela homiletična kongresa v Ravensburgu (l. 1910. pod pokroviteljstvom škofa dr. Kepplerja) in na Dunaju (l. 1911.) sta prekrasen dokaz, da se je duhovščina z novo vnemo zavzela za cerkveno govorništvo in da se bo v ta namen tudi resno trudila. Pogled na homiletično slovstvo zadnjega časa pa kaže, koliko lepih sadov sta že rodila imenovana homiletična tečaja.

Vsakemu po nadaljni izobrazbi hrepenečemu pridigarju je potreba, da podrobno spozna za razvoj cerkvenega govorništva prevaze razprave obeh tečajev. Zato pričanja »Duh. Pastir« v tej številki objavljati poročilo o razpravah homiletičnega kongresa v Ravensburgu (gl. razpravo: »Pridiga za sedanjí čas«, str. 4); o dunajskem homiletičnem tečaju pa je »Duh. Pastir« že objavil poročilo v letniku 1911 (str. 142 in sl.), natančneje bo pa o posameznih referatih tudi še pisal.

Ker Slovenci najbrž ne bomo še kmalu mogli imeti svojega homiletičnega tečaja — kar bi bilo seveda zelo koristno — bo »Duh. Pastir« na tem mestu tudi teoretično obravnaval homiletična vprašanja. Dunajski homiletični kongres naravnost zahteva, da poleg vzornih govorov podaja homiletični list tudi potrebno teorijo. (Gl. poročilo v »Duh. Pastirju l. c.) Tako bode slovenskim pridigarjem dana prilika, več storiti za razvoj cerkvenega govorništva, in »Duh. Pastir« bo po svojih močeh pripomogel, da tudi slovensko cerkveno govorništvo lepše napreduje, odkar je pod zavetništvom sv. Janeza Krizostoma.

Svoje zavetnike moramo tudi posnemati. Zato bomo samoumevno tudi o tem govorili, v čem naj nam bo sv. Janez Krizostom vzornik. Predvsem pa se pokažimo zveste posnemalce svojega vzornika in zavetnika, sv. Janeza Krizostoma, v tem, da zajemamo pravega duha apostolskega pridigarja ondi, kjer ga edino moremo dobiti, v sv. pismu. Pomenljiva okrožnica »Providentissimus Deus«, ki jo je dne 18. novembra 1893 izdal papež Leon XIII. o učenju sv. pisma, pravi:¹ »Oni, ki imajo oskrbovati pouk o katoliški resnici pri

¹ Prim.: Dr. Mihael Napotnik, Sv. Pavel, apostol sveta in učitelj narodov. III. izd., str. 277.

učenih in neučenih, nikjer ne najdejo več dokazov in obširnejšega nauka o Bogu, najvišji in najpopolnejši dobroti, in o delih, ki oznanjujejo njegovo slavo in ljubezen. O Zveličanju človeškega rodu se ne nahaja nikjer obširnejše in natančnejše poročilo, kakor je ono, ki je shranjeno v celem besedilu sv. pisma, in po pravici trdi sv. Hieronim: »Sv. pisma ne poznati, se pravi ne poznati Kristusa« (v listu do Pavlina, LIII., 3); ono namreč ponuja dobro in živo podobo tega, po čemer se na celó čudoviti način odpravljajo hudobije, se izpodbuja k čednostim in vabi k ljubezni do Boga. Kar pa zadevlje Cerkev, omenjajo se tam njena ustanovitve, njena narava, njene službe in darine tako pogosto, in se nahaja toliko in tako tehtnih dokazov, da je sv. Hieronim prav resnično dejal: »Kdor je po svetopisemskih dokazih utrjen, ta je trdnjava za Cerkev (predg. o Izaiju). Ako se gre za vpeljavo in uredbo lepega, nramnega življenja, imajo apostolski delavci ravnotam na razpolago obile in najboljše zaloge, za povelji polne svetosti, s prijetnostjo in z močjo navdahnjene opomine in izvrstne zglede za vsako vrsto kreposti in vrhutega še nadvse pomenljivo obljubo večnega plačila in napoved večnih kazni, in sicer v imenu božjem in z besedami božjimi.«

»Ta ravno sv. pismu lastna in posebna moč, ki prihaja od božjega navdiha, od Sv. Duha, daje pridigarju veljavo, potem pa apostolsko prostodušnost v besedi ter moško in zmagovito zgovornost.«

Izmed cerkvenih govornikov se nihče ni tako vtopil v sv. pismo kakor sv. Janez Krizostom; njegove homilije so kar prepletene z besedami sv. pisma. Podobna mesta, zglede, izreke in pregovore svetopisemske rabi kot dragocene bisere, s katerimi poživlja svoje govore. Najbolje bo počastil vsak cerkveni govornik svojega zavetnika s tem, da ga bo posnemal v zvesti uporabi sv. pisma v pridigah. Potem se bo njegova beseda približala moči besede božje, o kateri pravi prerok Jeremija (23, 29): »Živa je namreč beseda božja in krepka in ostrejša kakor vsak dvorezen meč, in pridere do ločitve duše in duha.« Ponižno bo pridigar, zvest posnemovalec sv. Janeza Krizostoma, smel upati, da se tudi nad njim uresničijo Gospodove besede: »Si sermonem meum servaverunt, et vestrum servabunt.« (Joan. 15, 20.)

Al. Stroj.

Pridiga za sedanji čas.

Nauki škofa dr. Kepplerja o cerkvenem
govorništvu.

Za napredek cerkvenega govorništva so zelo važni homiletični tečaji. Njihov namen je, povzdigniti cerkveno govorništvo, da bo ustrezalo potrebam sedanjega časa. Prvi tak tečaj je bil od 13. do 15. septembra l. 1910. v Ravensburgu, drugi l. 1911. (meseca februarja) pa na Dunaju.¹ Pomemben je bil zlasti prvi, ki je že v kratkem času rodil dobre sadove, o čemer priča novejši homiletično slovstvo. Udeležilo se ga je čez petsto udeležencev iz Nemčije, Avstrije, Švice in Belgije. Da se je mogel vršiti, je bila zasluga znanega rottenburškega škofa dr. Kepplerja.

Prvi referat je imel škof Keppler sam, priznani mojster v cerkvenem govorništvu; izbral si je temo: »Pridiga za sedanji čas«. Referat je pozneje izpopolnil in izdal pod naslovom »Homiletische Gedanken und Ratschläge«.² Kritika je označila knjigo kot »compendium moderne homiletike«. Naj podam kratek obris njegovih misli.

Utrujenost se bere na obrazu modernega človeštva kot posledica nervoznega delovanja in tekmovanja. Zato pa versko življenje in pridiga nimata zanj več tolike privlačne sile kot nekdanj, morda se je celo v duhovnikih samih ohladila ljubezen do pridige. Epidemična sicer še ni ta bolezen, vendar se je že marsikoga polastil nekaj pesimizen, da je jel dvomiti, ali je pridiga sploh še primerna za naše čase.

Prav pravi Keppler, da je pridiga še vedno potrebna in primerna, vendar pa se mora nekoliko reformirati, zakaj današnja pridiga mora upoštevati one momente, ki so našemu času dali drugačno lice. In kateri so ti?

V prvi vrsti je gotova veda, ki je odkrila nove rezultate in povzdignila izobrazbo naših poslušavcev. Zdelo se je, da sta si pridiga in veda nasprotna, da se bo pridiga morala umakniti vedi. Vzrok je bil ta, ker je nevera, zoper katero se mora zlasti boriti cerkveni govor, zajemala nekaj časa svoje orožje iz vede. Vendar je veda doživela razočaranje: ni mogla rešiti najvažnejših vprašanj življenja, še manj pa utešiti hrepenenja človeškega srca po nadnaravnem, onostranskem. Kljub vsej vedi čuti naš čas neko praznoto v srcu in tisočeri hrepene po besedi božji — pri-

¹ Poročilo o dunajskem homiletičnem tečaju je bilo objavljeno v »Duh. Pastirju« 1911, str. 142 in sl.

² Homiletische Gedanken und Ratschläge. Von Dr. Paul Wilhelm von Keppler, Bischof von Rottenburg. Freiburg im Breisgau. Herdersche Verlagshandlung. Cena M 1'20.

diga še lahko vedno upa na uspehe, vendar pa mora vedo upoštevati. Ker se s pomočjo laživede širi protiversko gibanje in ker hoče veda večkrat prekoračiti svoje meje, zato se mora vedno bolj gojiti apologetika tudi na prižnici, seveda v pravi obliki in pravi meri; pokazati je treba pomanjkljivost in slabost nasprotnikovih dokazov in kam bi nevera dosledno pripeljala človeški rod; a apologetika mora biti vedno stvarna, nikdar osebna, ne samo defenzivna, ampak tudi ofenzivna, nikdar ne sme celega govora zavzemati, mora biti vedno nekaj postranskega; in govoriti je treba pri tem ne samo za razum, ampak tudi na srce, na čustvo. Najboljša apologetika pa je ta, da se jasno in umljivo razlože verske resnice. Luč se bojuje zoper temo že s tem, da sveti, tako tudi verski nauk; če ljudje jasno vidijo krščansko resnico in v pravi luči, izgine že s tem cela vrsta dvomov in predsodkov.

Naš čas nič kaj rad ne sliši o kaki dogmi, o cerkveni avtoriteti in o nadnaravnem. Vendar ne sme to zapeljati cerkvenega govornika, da bi omilil kak verski nauk ali ga izmalčil ali zatajil nadnaravno, češ da bo s tem pridobil poslušalce. Niti črke se ne sme izpremeniti, to bi bilo naravnost izdajstvo nad krščansko resnico, taki kompromisi ne bi nič koristili, pač pa odbijali celo dobre. Čim bolj se svet pogrèza v naturalizem, tem bolj je treba poudarjati večno in nadnaravno; tudi našemu času imponira to, kar presega vsakdanje življenje. Vendar se pa govornik ne sme udati enostranskemu supranaturalizmu; še posebno sedaj mora imeti vedno oči tudi za realni svet, za razmere, v katerih žive poslušalci; začeti mora s tostranskim in jih popeljati v onostranski svet.

Našemu času se ne ljubi več naporno misliti. Strogo logično izpeljane dogmatične pridige francoskih govornikov ne bi imele uspeha. Zato je treba sedaj versko resnico bolj kot preje podati jasno, preprosto in nazorno. Varovati se je treba tudi šolskega tona, ker bi odbijal, in tudi blestečih fraz, v katerih moderni tako radi govore, n. pr. o svetovnem nazoru, kulturi, osebnosti, zanikanju življenja itd., namesto teh rabimo jasne, čeprav nemoderne besede: Bog, vest, zatajevanje, večno življenje.

Razen vede mora pridiga upoštevati tudi socialno gibanje, ki je kot prvo vprašanje na dnevnem redu. Samoposebi ne bi to bolj materielno vprašanje imelo nobenega stika s krščansko pridigo; a nesreča je bila, da je socializem stopil na dan tudi kot verski sovražnik, in tisočerim je vzel zmisel za vero in pridigo. Vendar pesimizem, pravi škof Keppler, ni upravičen, kljub socializmu sme pridiga pričakovati uspehov. Socializem ni izpolnil svojih obljub, ni mogel zadovoljiti popolnoma človeških duš, ker potrebujejo še drugega kruha, in velike mase zopet hrepene po nadnaravnem, po božji besedi. Pridiga je še vedno potrebna, da, pripomogla bo celo rešiti socialno vprašanje. Toda kakšna mora biti?

Protestantizem je menil vpeljati posebne socialne pridige na prižnico, ki bi obravnavala zgolj socialna vprašanja (n. pr. o delavski plači), upal je tako zopet privabiti delavske mase v cerkev. Že Förster je rekel, da bi bilo to delo brezplodno; ne takih pridig, pač pa je potrebno dandanes v pridigi poudarjati, kako krščanske resnice pojasnjujejo in rešijo socialno vprašanje. Govoriti je treba o velikem pomenu krščanstva za socialno življenje. Delavca najlažje odvrnemo od socializma, če mu povemo, da socializem človeško delo prenizko pojmuje kot nekaj zgolj stvarnega, da je v resnici v delu tudi nekaj duševnega, da če se k »labora« pridruži še »ora«, dobi delo v luči krščanske resnice še večjo, da, nadnaravno vrednost, ki ni odvisna od nobene pogodbe. Pokazati mu je treba, da socialistično naziranje o delu delavca samega ponižuje, ga dela nezadovoljnega, a krščansko ga osrečuje in dviga; da socializem sicer obeta nekaj tvarnih dobrin, a zapira dušo pred blažilnimi vplivi religije.

Pa ne samo v delavskih krajih, ampak tudi drugje je treba poudarjati, da je v Kristusu rešitev vseh, tako tudi socialnega vprašanja, da je Kristus odrešenik tudi še dandanes na socialnem polju, da že sveto pismo obsega prve principe vsakega družabnega reda. Saj je katoliška Cerkev največja socialna ustanova in največ dogem ima velik socialni pomen, zlasti evharistija, zakon, Marijino češčenje. Pridiga more veliko vplivati na rešitev socialnega vprašanja. Zato je treba večkrat govoriti o važnosti vzgoje otrok, o družini, o socialni odgovornosti, zlasti pa o alkoholizmu in slabem tisku.

Kljub socializmu se pa dandanes tudi poudarja individuum, povišuje oseba, osebnost, govori se o vzgoji osebnosti (Persönlichkeitskultur). Tudi krščanstvo pripoznava osebnost, a ta beseda je dobila v našem času drug pomen: misli se človeka, prostega vseh spon, vsake avktoritete in morale, človeka, v katerem se svobodno razvijajo strasti in nagoni. Tak je vzor, ideal naši dobi — nadčlovek. Zdi se, da generacija, ki se vzgaja v tem duhu, ne bo sprejemljiva za božjo besedo. Toda pesimizem vseeno ne bi bil na mestu! Ravno to poudarjanje osebnosti more porabiti cerkveni govornik, saj krščanstvo, pravi Förster, je ravno rešilo osebnost nasproti masi in jo čuvalo, le krščanstvo je vzgojilo res močne osebe. Pokaže lahko dalje, da le krščanstvo ima tudi uresničen ideal osebnosti, ki je Kristus — pravi nadčlovek, ki ni samo vzor, ampak ki daje tudi moč, da se bližamo njemu. In najboljše sredstvo v dosegu tega ideala je tesna zveza z njim zlasti v sveti evharistiji. Vedeti tudi mora naša mladina, da se pravi značaj, nadčlovek ne vzgoji s tem, da potepta vsako moralno vez in avktoriteto, ampak z disciplino volje, v zatajevanju in pokorščini. Razširjeno je mnenje, da krščanstvo ovira razvoj osebnosti in svobode. Zato je treba poudarjati, da krščanska vera ni kak jarem, ampak velika sreča

in predpravica za človeka, da ga vodi do prave prostosti, da ga naredi iz sužnja svojih strasti gospodarja nad samim seboj.

S strahom gleda pridigar propad javne morale, vidi, kako so se velike mase pogreznile v nenravnost in alkoholizem. Ni čudno, da jame dvomiti nad uspehom svojega govora. Vendar ni vzroka, pravi Keppler, da bi obupal. Človeštvo se je ustrašilo strašnih posledic, čuti že, kako je daleč zabredlo v močvirje, toži o psihični depresiji, o pomanjkanju veselja do življenja in bi se rado izkopal. Naloga cerkvenega govornika ni, da bi omilil moralni zakonik ali ga izpremenil za naš čas; ne, še vedno je treba poudarjati božje zapovedi, zahtevati pokorščino in uporabljati stare nagibe, kot so: kazen, sodba, pekel. Vendar pa, ker ima moderni človek mržnjo pred vsako avtoriteto ali heteronomijo, je treba moralne zapovedi pedagoško in psihološko utemeljiti: da niso samo postulati božje volje, ampak tudi človeške narave, katero podpirajo in vodijo, da pokorščina ne cmejuje svobode in zatira vesti ali zavira energije v človeku. — Förster pravi, da se pogosto ne upošteva aksiom: *gratia supponit naturam*. Graditi je treba pri temelju in ne pri strehi. Naravna etika ne more nasprotovati krščanski, — zato ne smemo rabiti samo nadnaravnih nagibov zlasti v našem naturalističnem času.

»Tolažite, tolažite moje ljudstvo, pravi vaš Bog,« govori sveto pismo (Iz. 40, 1.). Boj za obstanek, življenje na zemlji je postalo težje kot nekdanj, a človeštvo ne more več tako lahko prenašati trpljenja in peze življenja, zato se čujejo obupni klici po tolažbi, po odrešenju, po veselju. Govornik ne sme mirno gledati, mora imeti sočutje; zakaj srca, v katera je boleost začrtala brazde, so posebno sprejemljiva za božjo besedo. Zato je treba večkrat govoriti o tolažilnih resnicah svete vere; le-te bodo kot solnčni žarki sijale v dušo in dajale moč v trpljenju in veselje do življenja. S tem si pa pripravljamo tudi pot do njihovega srca, do razuma, do vere.

Veliko lepih misli nam podaja Keppler tudi glede govora samega. Oseba cerkvenega govornika je sredstvo, po katerem govori Bog k svojemu ljudstvu. Ali ima cerkveni govornik dva ali pet talentov, na to ne gleda Bog, a od vsakega zahteva, da stopi s celo svojo osebo, z vsemi svojimi močmi v službo cerkvenega govorništva.

Kar govori ljudstvu, to mora biti njegova lastnina, ker cerkveni govornik je več kot gramofon. Resnice so sicer že razcodete in rabi lahko tudi druge vire, a vse to mora preiti prej v naše prepričanje, moramo prej doživeti v sebi, resnica se mora prej učlovečiti v nas, kakor pravi Keppler, če hočemo, da bo naša beseda imela kaj vpliva. Vse to pa se zgodi po meditaciji, — brez nje govornik ne bo imel trajnih uspehov. »Verbi Dei inanis est forinsecus praedicator, qui non est intus auditor,«

pravi sv. Avguštin (serm. 179, 1.). Po meditaciji je treba govor sestaviti; čim več truda in dela je stal, tem več je vreden.

Predvsem se moramo vselej vprašati: kaj hočem doseči s tem govorom? Namen mora biti vedno čist, pravi; kakor v ascezi, tako tudi tukaj velja isto pravilo o dobrem namenu, če hočemo, da bo naš govor dober in imel uspehov. Kdor bi iskal s svojim govorom hvale ali kaj podobnega, bi to ne bilo samo neka slabost, ampak naravnost zločin, ki ga označuje sveto pismo kot »adulterare verbum Dei« (2. Kor. 2, 17.). Zato je treba očistiti namen našega govora, da se ne bo vtihotapila kaka ničemurnost; to se zgodi z molitvijo, zlasti z molitvijo za ljudstvo. Neki pregovor celo pravi, da se dobro govoriti ne more učiti na akademijah, ampak na kolenih. Še ko gre na prižnico, si je treba izprašati vest, ali imamo res pravi namen, ali je naš govor res: »lucidum totum, non habens aliquam partem tenebrarum« (Luk. 11, 36.). Če je to v redu, bo stopil lahko kot Mozes z jasnim obrazom in božjo avtoriteto pred ljudstvo, pravi namen zakrije pomanjkljivosti njegovega govora, da, celo podvoji njegove moči, ker pravi sam Kristus: »Qui manet in me et ego in eo, hic fert fructum multum« (Jan. 15, 5.). Kdor ima pravi namen, bo tudi varen pred ono boječnostjo in nervoznostjo, ki se polasti marsikoga, ko stopa pred ljudstvo.

Slog našega govora ne sme biti morda impresionističen, ki stremi po novem, po originalnosti, ne smemo vzorov iskati v romanih ali časopisju; vedno naj bo naraven, preprost, kakor je v Jezusovih govorih. Zlasti se je varovati fraz, ki jih je moderni človek že sit; je celo pregovor: ob lepih frazah se lahko človek do smrti prehladi.

V šolah, pravi Keppler, je retorika prišla ob veljavo. To je škoda, saj ravno retorika uči dati govoru nazornost, živahnost, lepoto in moč. Naj bi se cerkveni govornik učil tudi iz nje. Patos, afekt mora biti naraven; naraven pa je, če se res užge v naši duši ob luči verske resnice na ognju božje ljubezni in pravega namena; drugače ne bo afekt, ampak afektiranost, ki govornika dela samo smešnega.

Splošno se toži, da se dandanes premalo pazi na prednašanje, na fonetiko. Kako vso drugačno moč ima beseda, če se dobro izgovarja! Zato je treba samega sebe nadzorovati in paziti na izgovarjavo vokalov, konzonantov, na naglas, na pavze itd. To ni kaka dresura, ampak spada k notranji vzgobji človeka, je »castigatio vocis«, o kateri govori obrednik pri subdiakonatu. Govor ne sme biti predolg, redno ne čez pol ure; čim bolj se pripravlja govornik doma, tem lažje konča na prižnici.

Največji sovražnik cerkvenega govorništva, pravi Keppler, je pesimizem; a če se dobro premisli, nima podlage, ni upravičen. Res so nastale velike težkoče in ovire za uspeh naših pridig, a slabim stvarjem stoje nasproti dobre: tisočeri kličejo

in hrepene po Bogu, po odrešenju, po milosti in božji besedi. A naše zaupanje sega še dalje. Beseda, ki jo mi oznanujemo, ni naša, ampak božja: »Mea doctrina non est mea, sed eius, qui misit me« (Jan. 7, 16.). Mi lahko rečemo Bogu, ko gremo na prižnico: Tua res agitur! Da, če imamo pravi namen, če smo se potrudili po svojih močeh, potem upravičeno upamo na božjo pomoč. — Pomislimo večkrat, kako velika čast je, govoriti o najvišjem do neumrljivih duš, kako vzvišena naša služba. Naj nas ne straši trud ali pomanjkljivosti našega govora! Lepo zaključuje škof Keppler: Tisočere prižnice so še naše in tisoči jih oblegajo vsako nedeljo in praznik. In mi dvomimo, ali more imeti božja beseda še kake uspehe? Če ne bi imela, bi bila krivda na nas; zato odložimo pesimizem, naj naš govor preveva veselo zaupanje, tista prostodušnost (parrhesia), o kateri govori sv. Pavel, in potem se bo božja beseda res širila in poveličevala. (2. Tes. 3, 1.)

Fr. Hočevar.

Obrezovanje Gospodovo. (Novo leto.)

1. Srečen dan, srečno leto, srečna večnost.

Hvaljen bodi Bog vsak dan, dal bo nam srečno pot, naš rešenik.

Ps. 67, 20.

Nocoj o polnoči je šlo s tega sveta nekaj, kar je doživelo samo 12 mesecev ali 366 dni. Naprej smo že vedeli, da ne bo dolgo, zato smo se včeraj z zahvalno pesmijo pred izpostavljenim Najsvetejšim poslovili od njega. Danes pa se nam njegov bratec nasproti smehlja, pa tudi ta ne bo dalje živel. Njegovo smehljanje je lokavo, saj nam bo napravil marsikako neprijetnost, kakor te božje stvarce pač znajo. Zato si prijatelji in znanci danes voščijo srečno novo leto. Toda samo voščilo kaj malo izda. Srečen bi bil vsak rad, vendar pravi pregovor, da je vsak svoje sreče kovač. Tudi jaz vam vsem voščim in želim srečo v novem letu. Razodenem vam pa tudi skrivnost, kako jo more vsakdo gotovo najti. In kakšna je ta skrivnost, ta umetnost?

Leto sestoji iz mnogih dni. Treba torej poskrbeti, da bo vsak dan srečen, in srečno bo celo leto. Kako pa morete to storiti? Sv. Duh nam v psalmu 67. pove to tako-le: »Hvaljen bodi Bog vsak dan; dal bo nam srečno pot, naš rešenik.« Vsak dan moramo torej tako obrniti, tako preživeti, da bo Bog hvaljen v njem; potem bo tudi še dalje z nami in dal bo nam srečno pot skozi sedanje življenje v večnost, on, ki je naš Odrešenik in Zveličar. Zato je tudi sv. Cerkev posvetila prvi dan solnčnega leta z zapovedanim praznikom, ko se spominjamo, da je bil

včlovečeni Sin božji osmi dan po rojstvu obrezan ter mu je bilo dano ime Jezus, ki tudi pomeni Odrešenika in Zveličarja.

Pazite sedaj, kako imate vsak dan Boga hvaliti, da tako najdete srečo za vsak dan, za celo leto, za zadnji svoj dan in za vso večnost.

Začnem v imenu Jezusovem.

I. V zahvalni pesmi »Te Deum« se nahaja tudi vrstica: »Vsak dan te hvalimo«, ali: »Vse dneve te slavimo.« In dalje: »Obvaruj nas, o Gospod, ta dan milostno vsakega greha!« Da bomo Boga hvalili in slavili vsak dan ter z božjo pomočjo živeli brezgrešno, treba vsak dan dobro, to je z Bogom začeti, z Bogom nadaljevati in z Bogom skleniti.

1. Torej treba najprej dan z Bogom začeti. »Z Bogom začni vsako delo...« To se zgodi z jutranjo molitvijo, ako jo opravimo pobožno. Razen angelovega češčenja, ki ga molite, ko dan zazvoni ali pa ko vstanete, obudite tudi dobri nameni, da hočete vse svoje misli, želje, besede, dela, molitve in trpljenja darovati Jezusovemu presv. Srcu, in sicer po rokah prečiste Device Marije, kakor to izraža tista škofova molitev, ki jo znate in molite, upam, po vseh hišah, vaši otroci tudi v šoli in skupno po božji službi v cerkvi. Ta molitev, v kateri se vsega darujemo Jezusovemu presv. Srcu tudi v spravo za grehe drugih in jo opravimo za sv. Cerkev, nas Bogu priporoči za ves dan. In kako potrebno je to! Saj vemo, da brez božjega blagoslova ne zmoremo nič, kakor uči apostol: »Nič ni, kateri sadi, in nič, kateri priliva, ampak Bog je, kateri rast daje.« (I. Kor. 3, 7.) Zato treba Bogu priporočiti: hišo in drugo imetje, stanovska opravila, zlasti pa svojo neumrjočo dušo. Kdor je vpisan v bratovščino apostolstva molitve, ki bi se mogla imenovati tudi bratovščina dobrega namena, je s takim vsakdanjim darovanjem deležen še več odpustkov.

»Modri o zoru čuje pri Gospodu, kateri ga je ustvaril, in moli pred obličjem Najvišjega,« pravi modri Sirah. (39, 6.) To najboljše opraviš, ako utegneš iti tudi ob delavnikih k sveti maši, zlasti k zornicam in druga zimska jutra, k majniški pobožnosti, ob prvih petkih in sploh kadar utegneš količkaj. Saj te sveta vera uči, da tisti čas ne more biti izgubljen, ker si ravno takrat pridobivaš božji blagoslov v najobilnejši meri in veš tudi, da je sv. maša hvalivna, zahvalna, prosivna in pravna daritev.¹ Pristopi po navodu sv. očeta tudi pogostokrat k sv. obhajilu med tednom, ako si brez smrtnege greha ter ti spovednik dovoli. In da najdeš za svoje pobožnosti in vsak-

¹ Z ozirom na govore »Sv. maša — vir vseh milosti«, ki jih bode »Duhovni Pastir« letos objavljati, se lahko opomni, da bodo verniki letos o najsvetejši daritvi zlasti veliko slišali.

danje opravke dovolj časa, določi si že zjutraj dnevni red in drži se ga, kar mogoče, zvesto, zvečer pa hodi pravočasno k počitku!

2. Dan je treba tudi nadaljevati z Bogom ter Boga hvaliti. To se zgodi, ako se najskrbneje varujemo greha ter stanovske dolžnosti zvesto in potrpežljivo izpolnujemo.

a) Bog sovraži greh. Saj je zaradi greha svoje neskončno ljubeznivo Srce obrnil od sveta proč. Šele po največjih naporih in najhujšem trpljenju njegovega edinorojenega Sina se je božje Srce zopet spravilo s svetom. Kdor torej dan preživi v grehih, ne preživi ga v hvali božji, ampak v zaničevanju najvišjega Gospoda in v zadovoljnost satanovo. »Kdor dela greh, je iz hudobnega duha,« pravi sv. Janez. (I. 3, 8.) Ako hočemo torej dan z Bogom nadaljevati, moramo se med dnevom greha na vsom oč varovati. Izkušnjava v greh pač ne moremo uiti, a bližnji grešni priložnosti se moremo in moramo izogibati. Izkušnjava je pri različnih ljudeh različna. Ta je izkušnja k nappuhu, drugi k lakomnosti, tretji k nečistosti, četrti k nevoščljivosti, peti k nezmernosti; enega tare jeza in nepotrpežljivost, drugega malodušnost, teža zmoti posvetna ničemurnost, drugega maščevalnost itd. Tem in drugim skušnjavam, ki pridejo čez dan na vas, morate se »trdni v veri« nasproti postaviti ter vzeti v boj »meč duha« (kar je božja beseda), po nauku apostolovem. (Ef. 6.) Predvsem pa »čujte in molite, da ne pridete v izkušnjava,« opominja Jezus. (Mat. 26, 41.)

b) Ne zadostuje pa, ogibati se greha in grešnih priložnosti, ampak treba tudi storiti, kar je Bogu všeč. In to je?

Prvič treba stanovske dolžnosti zvesto opravljati. Vsak stan, vsak poklic ima svoje dolžnosti. Ako jih natančno izpolnujemo, delamo po božji volji in večno plačilo nam je za to obljubljen, kakor evangeljskemu hlapcu, ki ga je njegov gospod pohvalil, rekoč: »Prav, dobri in zvesti hlapec, ker si bil v malem zvest, te bom čez veliko postavil; pojdi v veselje svojega gospoda.« (Mat. 25, 21.) Taki dobri in zvesti hlapci božji pa bomo mogli biti toliko lažje, kolikor bolje dragoceni časa znamo prav vporabljam. Apostol nas opominja: »Odkupljajte čas, ker so dnevi hudi. Ne bodite torej neumni, ampak umejte, kaj je volja božja.« (Ef. 5, 16, 17.)

Vsak dan pa prinese tudi več ali manj truda in trpljenja. Bog pa hoče, da vse to voljno prenesemo; in to je drugo, kar imamo storiti. Po svojem Edinorojenem nam je dal za to najlepši zgled ter sporočil: »V svoji potrpežljivosti boste ohranili svoje duše.« (Luk. 21, 19.) In ker nas Jezus tudi opominja, da naj človek »vsak dan zadene svoj križ« (Luk. 9, 23.), potrudimo se vsak po svojem poklicu in stanovskih razmerah tako storiti. Zadeni torej vsakdo voljno križ težkega dela, križ težavnega gospodarstva ali gospodinjstva; križ kake nesreče, križ bolezni, križ z otroci, križ s posli, križ z zakon-

skim družetom, križ z brati in sestrami, križ s sosedi, križ s sorodniki, križ z nasprotniki, sploh vsak križ, naj se imenuje kakor hoče. Dvignite ga in sprejmite kakor zlat denar, kakor dragocen biser, ki je padel iz božje roke ter vam koristi več kot vse posvetno premoženje, ki človeka dostikrat odvrne od nebeškega pota.

3. Slednjic moramo dan tudi z Bogom skleniti. To pa storimo, ako najprej Boga zahvalimo za njegove dobrote in milosti, ki nam jih deli dan na dan. Psalmist ga zato hvali, rekoč: »Ti odpiraš svojo roko in nasituješ vse živo z blagodarom.« (144, 16.) In drugje pravi: »Zemlja je polna milosti Gospodove.« (32, 5.) Zato po stari krščanski navadi molim o pred jedjo in po jedi, zato se iz dobrih katoliških hiš tako prijetno sliši zvečer skupna molitev svetega rožnega venca. Pa tudi zase posebej naj vsak opravi kako kratko pobožnost, zvečer v zahvalo pa tudi bratovske molitvice, če jih že ni zjutraj ali čez dan, da boste deležni odpustkov dotičnih bratovščin. Svojo zahvalno molitev združi, dragi kristjan, s tisto zahvalo, ki jo pobožne duše na zemlji in vsi svetniki v nebesih prinašajo Bogu dan na dan.

Poleg tega treba Boga tudi prositi odpuščanja vsak večer. V knjigi pregovorov se bere: »Pravični pade sedemkrat, in zopet vstane.« (24, 16.) In sv. Jakob pravi: »V mnogem se pregrešimo vsi.« (3, 2.) Vsak dan nas zalezujejo sovražniki našega zveličanja: lastna huda poželjivost, hudobni svet in satan. Vzroka dovolj, da smo vedno v strahu zaradi nevarnosti greha in da Boga zvečer prosimo v srčnem kesanju, naj nam odpusti vse, kolikor bi ga bili razžalili. V ta namen treba, da si kratko izprašamo vest po tehle treh pglavitnih vprašanjih: Kje? S kom? Kaj? Kje sem danes bil? S kom sem bil? Kaj sem mislil, želel, govoril, storil hudega ali dobrega opustil? Ko obujaš kesanje, ljubi kristjan, skleni obenem prav trdno, da se hočeš drugi dan vsega tega varovati, kar ti vest očita za ta dan. Tako se boš polagoma gotovo poboljšal in se tako dobro pripravil za svoj zadnji dan, ki je tako negotov.

II. Psalmist pravi, kakor sem vam bil navedel v začetku: »Hvaljen bodi Bog vsak dan; dal bo nam srečno pot Bog, naš rešenik.« Rečem torej: Ako dan z Bogom preživimo, prinese nam vsak dan in vse leto veliko srečo, največjo pa z zadnji dan, ko bo konec našega zemeljskega dela in popotovanja. Sreča naša je pri tem dvojna.

1. Najprej je sreča v vedni zadovoljnosti in notranjem miru. Zakaj pravični kristjan živi v zavesti, da mu je Bog blizu, kakor govori kraljevi pevec: »Gospod je moja luč in moja pomoč, ko ga se bom bal? Gospod je varih mojega življenja; pred kom se bom tresel?« (26, 1.) In zopet se hvali: »Gospod me vodi, in nič mi ne bo manjkalo.« (22, 1.) Sv. Pavel pa imenuje Gospoda »Boga vse tolažbe«. (II. Kor. 1, 3.) In ker trdi psalmist:

»Velik mir imajo, kateri ljubijo tvojo postavo« (118, 165), zato tudi apostol v svojih listih vernikom tolikokrat vošči mir in milost od Gospoda našega Jezusa Kristusa.

Vsakdanja izkušnja nas uči, da je veliko ljudi, ki imajo slaba stanovanja, slabo obleko, slabo hrano, ki se dan na dan, leto za letom boré s hudimi skrbmi ter morajo od jutra do večera trdo delati v potu svojega obraza ali pa še od miloščine živeti, pa so vendar veseli, mirni in srečni. Odkod to? Odtod, ker prežive vsak dan za Boga in zato jim sije solnce zadovoljnosti vsak dan. Pa to še ni vse. Za bogoljubnega človeka je vsak dan tudi dan novih zaslug za nebesa, ker ga preživi v njegovi službi, v njegovo čast. Pa tudi vsako posamezno naše delo, četudi samoposebi ni ravno važno, vsako molitvico, vsakršno trpljenje zapiše naš angel varih v knjigo življenja. Tako si dan za dnem nabereмо prav mnogo zaslug za nebesa in sejemo seme zveličanja, katero polagoma dozori za nebeške žitnice. »Njim, kateri Boga ljubijo, vse k dobremu pomaga,« pravi sv. Pavel. (Rim. 8, 28.)

2. Tako nam je vsak dan neizrečeno srečenosen, najbolj pa zadnji dan našega potovanja skozi solzno dolino.

Sv. pismo imenuje naše življenje večkrat popotovanje. Ko je kralj Faraon vprašal očaka Jakoba, koliko let da je star, odgovoril je: »Sto in trideset let je mojega popotovanja; malo jih je, pa hudih, in ne dosežejo dni mojih očetov, v katerih so popotovali.« (I. Moz. 47, 9.) In pobožni psalmist poje: »Tvoje postave so mi pesmi v kraju mojega popotovanja.« (118, 54.)

Bogoljubnemu kristjanu odpre zadnji dan življenja vrata v srečno večnost. Bog sam je tako obljubil po svojem Edinorojenem: »Kateri stori voljo mojega Očeta, ki je v nebesih, tisti pojde v nebeško kraljestvo.« (Mat. 7, 21.) In apostol piše: »Pobožnost je za vse koristna, in ima obljubo sedanjega in prihodnjega življenja.« (I. Tim. 4, 8.)

Iz tega posnemite, verni kristjani, zagotovilo, da tistemu, ki preživi dan za dnevom v božjo hvalo in čast, slednjič napoči dan vse in neskaljene sreče ter bo njegov smrti dan blagoslovljen. Vsak dan je posvetil Bogu in preživel za Boga, vsak dan je Boga iskal ter mu prinašal dokaze svoje ljubezni, vsak dan je delal za Boga in zavoljo Boga nosil svoj križ. Zato bo tudi neskončno zvesti Bog izpolnil svoje obljube. Zadnji dan ga bo iz zemeljskega pregnanstva poklical v pravdomovino ter mu v nebesih njegovo ljubezen in zvestobo poplačeval z brezmejno srečo in neskončnim veseljem. Zato sv. pismo tako častitljivo govori o smrti pravičnega, n. pr. v ps. 115.: »Draga je pred Gospodovim obličjem smrt njegovih svetih.« Zakaj draga? Zato, govori zopet Sv. Duh: »Ker pravični bodo vekomaj živeli, in pri Gospodu je njih plačilo, in skrb zanje pri Najvišjem. Zato bodo prejeli častitljivo kraljestvo in

lepo krono iz Gospodove roke.« (Modr. 5, 16., 17.) O blaženi dan vse sreče, o lepi dan drage smrti, ko se pravična duša preseli k svojemu Bogu v nebeški dom!

Sedaj ste izvedeli tisto skrivnost, kako morete celo leto biti srečni, in srečni, kakor zadnji dan življenja, tako vso večnost. Preživite torej vsak dan v božjo čast, v hvalo božjo s svojimi molitvami in deli pa s svojimi križi! Posvetite Bogu ponižno in hvaležno vse dušne in telesne zmožnosti! Torej: »Hvaljen bodi Bog vsak dan, dal bo nam srečno pot, naš rešenik in Zveličar,« kar vsem želim. Amen.

V. Bernik.

2. Morda zadnje leto!

To pa vam pravim, bratje, čas je kratek. I. Kor. 7, 29.

Nekoč je povedal naš Gospod tole priliko: »Nekdo je imel figovo drevo zasajeno v svojem vinogradu in je prišel sadú na njem iskat in ga ni našel. Rekel pa je svojemu oskrbniku: Glej, tri leta je, kar hodim sadú iskat na to figovo drevo, pa ga ne najdem; posekaj ga tedaj; čemu še prostor jemlje? On pa je odgovoril in rekel: Gospod, pusti ga še to leto, da ga okopljem in mu pognojim, če morda sad obrodi; če pa ne, ga boš potem posekal.«

Ta prilika o nerodovitnem drevesu velja v prvi vrsti o judovskem ljudstvu, pri katerem je Gospod v treh različnih dobah — po Mozesu, po prerokih in slednjič po svojem Sinu — zastonj iskal sadú. Ta prilika je postala zgodovinska resnica. Ker niso Izraelci Mozesu poslušali, jim je poslal preroke, toda zastonj. Ker so preroke morili in preganjali, jim je poslal svojega Sina; toda zastonj. Ko so Sina božjega umorili, jih je čakal še 37 let. Ko je bilo pa vse zastonj, jih je Bog l. 70. zavržel: njih mesto in tempelj porušil, ljudstvo pa med narode razkropil, ker ni spoznalo časa svojega obiskanja. — Ta prilika pa velja tudi vsakemu izmed nas. Tudi mi smo drevesa, zasajena v božji vrt, v njegovo Cerkev, in sicer zato, da bi obrodili sad. V treh raznih časih — lahko rečemo — išče Bog sadú pri nas: v mladosti, v moški dobi in v starosti. Morda ga išče vedno zastonj. Morda je za marsikoga izmed nas sklenjeno v božjih sklepkih: še to leto hočem čakati, če stori vreden sad. Kako važna je torej ta beseda: še to leto! Morda zadnje leto! In ker smo danes doživeli, hvala Bogu, zopet novo leto, ne smemo biti lahko-miselni, ampak moramo z vso resnobo premisliti dve važni resnici:

1. Zakaj se nam je treba bati, da je to leto morda res naše zadnje?

2. Kaj nam svetuje pamet, da storimo, če bi bilo to leto res naše zadnje.

V slavo Jezusu in nam v korist!

1. Zakaj se moramo bati, da bi bilo to leto res naše zadnje? Na to nam odgovori: 1. navadni tek našega življenja. »Omnis vulnerat, ultima necat« (vsaka ura rani, zadnja umori), tako je zapisano na mestni uri v mestu Urbino. Ta napis in ta rek velja tudi o letih: vsako leto nam prikrajša življenje, eno bo pa prišlo, ki bo zadnje, ki nas bo umorilo in prineslo smrt. Toda nič ni bolj goljufivega kot so naša leta. Ker se stalno eno za drugim vrste, se tako nanje navadimo, da niti ne opazimo, kako hitro mineva eno za drugim in zaradi tega tudi ne znamo paziti na ceno časa: mislimo, da nam Bog mora dati časa. Toda dobri Bog nas kljub naši lahkomišelnosti opominja na razne načine na bežnost let, in sicer z naraščajočo boleznijo in slabostjo. Slabost in bolezen sta znanilki smrti in ž njima nas hoče Bog pripravljati na odhod iz tega življenja. In razne bolezni lahko nastopijo že v tem letu in ž njimi — smrt. In pred smrtjo nas ne obvaruje cvet mladosti. Po pravici pravi pesnik: »Pred smrtjo ne obvarje koža gladka, ne odpodi od nas življenja tata, ne pesmi glas, ne pevec pesem sladka.« Le berimo izkaze o smrti in videli bomo, da največ ljudi umrje v mladosti. Ne obvaruje moška moč. Danes si nepremagljiv, jutri že trd; danes ti je širna zemlja premajhna, jutri ti zadostuje pet čevljev dolg grob. Ne obvaruje tudi zdravje, kajti sv. pismo pravi: »Človek ne vé svojega konca, ampak kakor se love ribe s trnki in tice z zanjkami, tako se love ljudje v času nesreče, če nagloma nadnje pride.« Še vsako leto jih je smrt veliko pobrala, veliko, katere ste vi poznali, s katerimi ste bili prijatelji. Ali mar mislite, da bo letos naredila smrt izjemo, da ne bo nihče tu nas pričujočih umrl? To ni samo neverjetno, ampak skoraj naravnost nemogoče. Vsak si mora priznati: nekaj izmed nas bo še to leto umrlo. Kdo? Morda jaz, morda ti. In če jaz ali ti, kaj pa potem? — 2. Toda ne samo misel na smrt nas teži, ampak še bolj to, kar to misel na smrt spremlja, to je misel na naš greh, našo krivdo in zadolženje pred Bogom. Ali pa nas mar ne teži zavest na mnoge grehe, če pomislimo svoje preteklo življenje in na mnoge milosti, ki nam jih je Bog izkazal? Glejte, pred milijoni in milijoni nas je vsadil v vrt svoje Cerkve, kjer nam pač ne manjka milosti in moči. Milosti imamo, toda kako smo jih rabili? Postavil nas je v sredino katoliških ljudi, odkazal nam poseben poklic. Ali smo ga izpolnjevali? Tu naj si izprašajo svojo vest: predstojniki in podložni, starši in gospodarji, otroci in posli. Dal nam je čas. Kako smo ga rabili? Ali ni mar že Bog sadú iskal pri nas in ga ni našel?

V mladosti je iskal lilijo nedolžnosti, ki je pa zvenela, še preden smo spoznali vrednost svete čistosti, iskal je vijolico ponižnosti, ki je pa med mladino pozabljena, iskal strahu božjega, ki je pa istotako skoraj med mladino neznan, ker se drzne vpričo Boga doprinašati najhujše hudobije. In mesto teh čednosti je vsevideče božje oko našlo: ničemurnost, napuh, upornost in nečistost. — To je bilo prvo leto. Prišlo je drugo. Iskal je miru in ljubezni pri zakonskih, strahu božjega pri njih otrocih, delavnost, čistost, pravičnost, treznost, vero, pobožnost, zakonsko zvestobo in mir bližnjim, a našel je prepir in razpor, prešestvo in nevero, krivičnost in neredno uživanje, nezvestobo in versko mlačnost in še marsikako pregreho. To je bilo drugo leto. Zopet prazno in brezplodno iskanje.

Bog je dal, da je marsikdo dosegel starost. Pošiljal je križe in nadloge, vzal otroke, da bi ga Gospod nase priklenil. Zastonj. Še kot starec je nezmeren, neveren in sovražen in nečist in zakrknjen. Tem velja beseda Gospodova: »Glej, jaz te bom iztrebil s površja zemlje: še to leto moraš umreti.« (Jer. 28, 16.) Zato ti kliče: Delaj pokoro, sicer bom naglo prišel in se bom pravdal o tvojih delih. Pekel že mrmra nad mojo potrpežljivostjo in kaže na mnoge, s katerimi si ti grehe delal, ki sedaj trpe in so manj zagrešili kakor ti. Glej, zadnje leto!

II. Kaj nam torej svetuje pamet, da storimo. Prvo, da se preskrbimo, dokler je še čas. Že v posvetnih zadevah zahteva pamet, da si preskrbimo že zanaprej. Poleti si moramo preskrbeti za zimo, v mladosti za starost, v zdravih dneh za čas bolezni. Ponoči zapiramo vrata, da ne bi prišel tat, države se preskrbe za vojno, dokler je še mir; oskrbnik sestavi račun, da ne bi gospodar nanaglo ma prišel in ga zahteval.

Še bolj pa se moramo preskrbeti v dušnem oziru, ki se nanaša na naše dušno večno zveličanje. »Dan Gospodov bo prišel kakor tat ponoči.« »Sin človekov bo prišel ob času, ko si ne mislite.«

Zato je naša prva dolžnost, da smo vedno v tem novem letu v stanu posvečujoče milosti božje. Gospod pravi: »Ako boš ločil drago od slabega, boš kakor moja usta.« (Jer. 15, 19.) Kdor zna ločiti dragocene stvari od slabih, postane Bogu podoben, ki tudi zna zavreči slabo in izvoliti le dobro. Poglejmo, kolika dobrot je milost božja. Človek ne pozna njene cene. (Job. 28, 13.) Zato pa jo zameni za prazen nič, za ničemurnost, za pest zemlje, za živalsko naslado. In vendar je neskončen zaklad, ki nas stori vredne prijateljstva božjega: »Neizmeren zaklad je ljudem, kateri si ga v prid obračajo, so deležni božje prijaznosti.« (Modr. 7, 14.) Zato je duša v milosti prijateljica božja. Da, prijatelji božji smo. Jezus sam pravi: »Vi ste moji prijatelji, ako storite, kar vam jaz zapovem. Odsihmal vas ne bom več imenoval hlapcev; prijatelje vas bom

imenoval. (Jan. 15, 14.) Zato vzklikne sv. Gregor: »O, čudovito poniževanje božje dobrote. Nismo vredni, da bi se imenovali hlapci, in glej, nazivljemo se prijatelje.«

Sv. Avguštin pripoveduje o dveh dvornikih, ki sta pozneje bivala v nekem samostanu. Eden od teh začne brati življenje sv. Antona puščavnika. »Bral je,« piše svetnik, »in njegovo srce je sleklo svet.« Obrne se k svojemu tovarišu in pravi: »Kaj pa iščemo? Ali moreva na svetu več postati kot cesarjeva prijatelja. In to šele po veliko nevarnostih, po dolgem času.« »Neumneža sva,« pristavi drugi tovariš. Da postaneva prijatelja cesarju, izpostavljava dušo nevarnosti. In koliko časa bo to trpelo? Prijatelja božja sva pa lahko precej in za vedno.«

In še več! Človek v milosti božji ni samo njegov prijatelj, ampak postane celo sin božji: »Rekel sem: bogovi ste in sinovi Najvišjega vsi.« (Ps. 81, 6.) To je največja sreča na zemlji. »Glejte, kakšno ljubezen nam je izkazal Oče, da se imenujemo otroci božji in smo.« Da, še več: duša postane celo nevesta božja. »In zaročil se bom s teboj v zvestobi« (Oz. 2, 20), pravi Sv. Duh. »Nataknite mu prstan na roko.« Da, postane celo tempelj božji. Sestra Marija Dognes je videla, kako je hudobni duh zapuščal ravnokar krščenegega otroka in kako je vanj prišel Sv. Duh in ž njim krdelo angelov. — Kako lepa je torej duša, ki je v milosti božji. Res, vsa lepa si prijateljica moja, kako lepa si, kliče Sv. Duh. Skratka: Kdor je v milosti, je eno z Bogom. In v kolikor večji milosti je kdo tukaj na zemlji, v toliko večji slavi je v nebesih. Zato pa v novem letu: »pokusite in boste videli, kako sladak je Gospod.« (Ps. 118, 165.) Naš sklep bodi: Vse naj v novem letu izgubim, le Boga ne! In zgodilo se bo, kar smo slišali danes v listu: »Preljubi! Prikazala se je milost Boga, našega Zveličarja vsem ljudem, ki nas uči, da se odpovejmo hudobiji in posvetnim željam, ter trezno, pravično in bogaboječe živimo na tem svetu, pričakujoč blaženega upanja in častitljivega prihoda velikega Boga, našega Zveličarja, Jezusa Kristusa.« Amen.

A. Z.

Nedelja pred razglašenjem Gospodovim.

1. Sv. maša — vir vseh milosti.¹

I. O daritvah sploh.

V vesoljnem božjem stvarstvu ne najdeš stvari tako močone in blagodejne, kot je veličastno solnce. Solnce je žarno oko vesoljstva, je veselje dneva, kras neba, radost stvarnice.

¹ Posamezni govori o sv. maši so tako obširni, da podajajo snov za dve nedelji; zato bomo objavili v vsakem zvezku le po dva govora.

Kakor mogočna baklja razsvetljuje ter ogreva vso našo zemljo; iz solnčne oble izžareva vsa luč in vsa toplota; zato je pa tudi solnce izvor vsega življenja in gibanja na zemlji in v ozračju ter vir vse rodovitnosti. Ko zjutraj vzhaja, zbudi vso naravo; na vse strani razširja svoje zlate žarke ter s kraljevsko darežljivostjo siplje dobrote na vse strani: nebu daje sinjo barvo, oblakom srebrno obleko, cvetkam vonj, človeku ter vsem živim stvarjem veselje in novo življenje. Ko dokonča svojo dnevno pot, zatone na večer; toda poprej se še poslovi z večerno zarjo, češ, koj drugi dan zopet izidem v isti krasoti vas oživljat in osrečevat. Ako bi ljubo solnce le enkrat izostalo in bi ne izšlo, bi ne zelenel noben grm več, nobena bilka bi ne pognala več, umrl bi človek in vsaka živa stvar; naša zemlja bi postala ledeno polje, zažrnjeno z večno temo. V nekem razgovoru je sloveči nemški pesnik Göthe izrekel pomenljive besede: »Ako bi me kdo vprašal, če me moja narava nagiba, da častim solnce, bi odgovoril: Na vsak način! Saj je solnce razodenje Najvišjega, in sicer najveličastnejše razodenje, katero moremo in smemo zapaziti mi otroci zemlje. Jaz molim v solncu luč in ustvarjujočo moč božjo, v kateri in po kateri mi vsi živimo, se gibljemo in smo, z nami pa tudi vse rastline in živali.« Zares! To žarno solnce je lepa podoba božjega veličastva. Ni čuda, da je že kraljevi pevec David opeval solnce kot šotor, v katerem je zakrit Bog sam.

Ti ognjeno in vse oživljajoče solnce na nebesnem oboku me pa nehote spominjaš drugega solnca, ki tudi dan na dan neprenehoma obkrožuje našo zemljo, solnca, ki je pa neskončno veličastnejše in blagodejnejše od tebe. T o s o l n c e j e J e z u s K r i s t u s, neskončno bogati in dobrodelni kralj, knez vseh dežel in morj, vseh svetov in zvezd, gospodar vseh duš in duhov; On, ki je pravo »solnce pravice« in kot križani Bog iz svojih ranjenih rok siplje neprenehoma poleg telesnih dobrot neizmerne zaklade milosti, ki so neprimerno dragocenejši od vseh zemskih vrednot — p o n a j s v e t e j š i, skrivnosti polni d a r i t v i s v. m a š e. Raz naših oltarjev puhti proti nebu neprestano vonj molitve ter zahvale večnemu Boгу; raz njih kliče kri Kristusova po odpuščanju za grešni svet. Presveta daritev lije neizmerni blagoslov na zemljo v božji vrt sv. Cerkve; njena moč sega tje v vice, kjer tolaži in oprošča ondi čisteče se duše; ona je radost angelov in svetnikov. O najsvetejša daritev sv. maše, ti si skrivnost vseh skrivnosti, spomin čudežev božjih, neizčrpni vir vseh božjih milosti in dobrot. Sv. Frančišek Sal. te opisuje tako: »Ti si solnce dušnih vaj, srce pobožnosti, duša bogoljubnosti, plamen božje ljubezni, brezdno božjih dobrot, neprecenljiv vir milosti.«

Ko pa občudujem lepoto, veličastvo ter moč sv. maše, ki je sreča in radost vojskujoče, trpeče ter poveličane Cerkve, me boli srce, ako pomislim, kako malo cenijo mnogi kristjani naj-

svetejšo daritev, kako se uprav nerazumljivo malomarno obnašajo pri njej; prepozno prihajajo k službi božji, pogovarjajo se v cerkvi, ne pazijo nič, kaj se godi na oltarju; da, nekateri pridejo k najsvetejši božji službi z grdimi, ostudnimi nameni. Kaka slepota! Da bi se vernikom odprle oči, zato nam sv. Cerkev nalaga dolžnost, naj vedno opominjamo ljudstvo: »Cenite visoko sv. mašo, hodite pogosto k sv. maši, če mogoče vsak dan, obnašajte se pri njej spodobno, pobožno.« Tako je ukazal že sveti tridentinski zbor v svoji 22. seji dušnim pastirjem, naj razlagamo skrbno skrivnostipolno daritev nove zaveze. In Leon XIII. je v svoji encikliki »Mirae caritatis« poudarjal: »Spodobi se in prepotrebno je, da ljudstvo visoko ceni to daritev ter se je z večjo vnemo udeležuje; — zato želimo, da se njena vsestranska moč bolj in bolj spoznava in premišljuje. Na noben način se ne more Bogu večja čast izkazovati, nič mu ne more biti prijetnejše, kot evharistična spravna daritev. Kajti ta daritev je uprav božja.« K večjemu spoznavanju sv. maše nas v novejšem času opominjajo tudi evharistični kongresi, med njimi tudi sijajni dunajski kongres lanskega leta. Vsi taki opomini pa so le odmev naročila Kristusovega pri zadnji večerji: »To delajte v moj spomin!« Poslušni tem opominom hočemo v vrsti govorov premišljevat i daritev svete maše. Da bo pa nauk sv. Cerkve o mašni daritvi nam tem jasnejši, hočemo najprvo v dveh govorih razložiti bistvo in pomen daritev sploh ter še posebno izraelskih daritev v stari zavezi; potem se pa hočemo utopiti v strašno, a obenem tako ljubeznivo krvavo daritev na Golgati ter si od vseh strani pazno ogledati novo-zavezno daritev sv. maše, kjer se na nekrvav način obnavlja in nanovo predstavlja krvava daritev na križu ter se nam pripravlja nebeški kruh ter dragocena hrana naših duš.

Ti, veliki duhovnik Jezus Kristus, blagoslovi moje besede, razrahljaj srca mojih poslušalcev!

V naših slabovernih časih se čujejo semintje opazke: »Čemu daritve, čemu oltarji, čemu duhovniki? Vse to je pravi nebodigatreba za nas; brez teh reči bi tudi lahko in še bolje izhajali na svetu.« Toda tako morejo govoriti le puhloglavci in lahkomiseln i polomikanci ali pa ljudje, katerih glava je polna napuha in katerih srce je izprideno. Take vrste ljudje so popolnoma zaverovani v svet, zato so pa tudi v svojo največjo nesrečo zgrešili in pozabili svete dolžnosti do Boga, katerim se nihče odtegniti ne sme in ne more. Izgubili so vsak pojem o božjem Veličastvu in svetosti, o človeški krivdi in kazni, o svoji popolni odvisnosti od Boga ter o neprecenljivi veljavi in moči odrešenja. Tako morejo govoriti pa tudi le v svoji veliki nevednosti, ker prav nič ne poznajo človeške narave, pa tudi ne zgodovine člo-

veškega rodu. Kdor pa s premislekom ter nepristransko motri človeško naravo ter pregleduje zgodovino različnih narodov, mora priti do jasnega prepričanja, da I. človeška narava zahteva daritve, zato pa tudi oltarje in duhovnike, ki na oltarjih opravljajo daritve; II. zgodovina nam jasno priča, da so se pri vseh narodih vršile daritve.

I. Že človeška narava zahteva vidne daritve (Trid. zbor, sv. Tomaž Akv.); zato človek ne more biti brez daritev in človeška družba ne brez javnih daritev, s katerimi človek ter človeška družba Bogu na najboljši način hoče izkazovati dolžno čast, nase pa po njih klicati največ milosti in dobrot. Bog je najvišji Gospod in lastnik vsemirja in vsega, kar je na njem; saj je vse, kar je in kar živi, izšlo iz njegove vsemogočne roke ter je njegovo delo; zato veselo poje psalmist: »Gospodova je zemlja in . . . okrožje ter vsi, ki na njej bivajo.« (Ps. 23.) Od njega, kot svojega stvarnika in ohranjevalca, so vse stvari popolnoma odvisne v vsem svojem obstoju in delovanju. Zato pa morajo njemu, neomejenemu Gospodarju in Vladarju vesoljstva brezpogojno in neprestano služiti vse stvari, vidne in nevidne; zanj morajo živeti, njega častiti po svoje; saj so njegova izključna last. »Nebeški stebri se tresejo in trepetajo, ako on migne; njemu vriskajo jutranje zvezde, njemu pojó čast otroci božji.« (Job. 26, 38.) Zbori blaženih duhov prepevajo v nebeških višavah Gospodu noč in dan svoj brezkončni: Svet, svet, svet; poveličani svetniki poklekujajo pred njega, ki sedi na večnem prestolu ter molijo Vsemogočnega, ki živi na vekov veke; oni polagajo svoje krone pred njegov prestol, rekoč: »Vreden si, o Gospod, naš Bog, sprejemati čast, zahvalo in moč; saj si ti vse reči ustvaril in po tvoji roki bivajo vse.« (Skr. raz. 4.) Ako tako vse stvari neprestano po svoje časte in molijo svojega Boga, ni li potem naravno, da se tej večni molitvi pridruži tudi človek in ravno on kot umna stvar v prvi vrsti in najvišji meri? Ni li ravno človek kot krona stvarstva ter zastopnik vseh stvari na zemlji v svojem imenu in v imenu zemskih bitij dolžan Bogu izkazovati še posebno čast? Saj je Stvarnik njemu edinemu na zemlji dal razum pač zato, da njega spoznava; dal mu je srce, da njega ljubi; dal mu je voljo, da njemu zvesto služi.

Zato spoznaj in preudari, o človek, čvetero dolžnosti, ki jih moraš odplačevati Bogu, svojemu Stvarniku. 1. Predvsem moraš, o človek, ti slabotna in borna stvar, trepetajoč se ponižati pred Veličastvom božjim ter spoznati svojo ničevost pred njim, moraš ga častiti. 2. Dolžan si ga zahvaljevati za preobilne dobrote, s katerimi te on vedno obsipa. 3. Priznavati moraš svojo veliko revščino pred njim ter ga prositi v svojih vednih in velikih potrebah. 4. Potolaziti moraš Pravico božjo, ki si jo razžalil z grehom ter si prizadevati, da se oprostiš greha in kazni za greh. Torej: Boga častiti, njega zahva-

ljevati, prositi ga ter tolažiti njegovo jezo, to so tvoje štiri dolžnosti proti Bogu, katerim dolžnostim se ne moreš in ne smeš odtegniti, ker bi sicer zapadel večni smrti. K izpolnjevanju teh dolžnosti vabi človeštvo psalmist, ko pravi: »Pridite, molimo Gospoda in padimo pred njega ter jokajmo pred njim, ki nas je naredil!«

Te neobhodne dolžnosti pa mora izvrševati cel človek z vsem bistvom, z vsemi dušnimi in tudi telesnimi močmi tako, da tudi na zunaj izraža, kaj misli njegova duša, kaj čuti njegovo srce; zato naj časti Boga z dušo, s srcem in ustmi; sklepa naj roke; poklekujе naj na svoja kolena, spoznava naj Boga kot svojega najvišjega Gospoda ter se pokri njegovi sveti volji; obenem pa naj tako priznava svojo popolno odvisnost od Boga, kateremu edinemu mora živeti in umreti. »Vse moje kosti govore: Kdo ti je enak, o Gospod?« (Ps. 34.) Imamo pa več načinov, s katerimi Bogu izkazujemo dolžno čast. Med temi je neizmerne vrednosti molitev, ki nas tako lepo družijo z Bogom. Toda moj namen je, opozoriti vas na najpopolnejši način božjega češčenja: na daritve, ki so središče in krona celega božjočastja. Poudariti moram: Višje časti ubogi zemljan svojemu Bogu sploh izkazati ne more kot z daritvijo.

Sedaj nastane važno vprašanje, ki ga je treba pojasniti: Kaj pa je daritev, kako se ista izvrši in katere bistvene znake ima?

Daritev navadno izvrši duhovnik; on daruje Bogu viden dar, tako da ga pokonča ter s tem činom priznava neomejeno veličastvo in nadoblast božjo ter popolno odvisnost od Boga in vdanost v njegovo voljo. K daritvi spada torej v prvi vrsti viden dar. Toda vsak viden dar ni sposoben za daritev. Tak dar mora biti dragocen; kajti služi naj v počestvenje Boga, najvišjega Gospoda; zato naj pa tudi izbere človek za ta vzvišen namen najdražje in najljubše, kar ima. Kaj pa je najdražje blago človeško? Življenje! Zato je daroval Jezus Kristus, ki je dovršil najpopolnejšo daritev, svoje dragoceno življenje na oltarju križa. Toda človek sam ne sme razpolagati s svojim življenjem. Bog sam je Gospod nad življenjem in smrtjo. Zato so pa od nekdanj izbirali ljudje najraje druge vidne stvari kot dar namesto človeškega življenja. Pač najdemo človeške žrtve pogostokrat v zgodovini, toda le pri narodih, ki so pravega Boga pozabili. Darovali so navadno stvari, ki služijo človeku v hrano ter tako na nek način nadomeščajo njegovo življenje. Taki darovi so bili jagnjeta, ovni, teleta, voli, kruh, vino, olje, sol, golobi, kadilo itd. Morali so biti ti darovi brez madeža, ker so bili odmenjeni Bogu; čim dragocenejši je bil dar, tem večja je bila vrednost daritve. Seveda je bila daritev Bogu tem dopadljivejša, čim boljši namen je imel darovalec. Da se

je daritev pravilno izvršila, je moral biti dar na kakršenkoli način pokončan in uničen: n. pr. živali so duhovniki zaklali in sežgali na oltarju, vino so razlili, kadilo v ogenj vrgli, da je zgorelo. Ravno v uničenju darov najdemo bistvo daritve. S pokončanjem daru hoče darovalec sledečo misel izreči: »Ti, o Bog, si popoln Gospodar nad vsemi stvarmi; od tebe sem popolnoma odvisen; dolžan bi ti bil darovati svojo dušo in telo, dà, celó življenje; namesto sebe pa uničim ta dar; sprejmi ga milostno!«

Z daritvami namerava torej človek izkazovati Bogu najvišjo čast, priznavajoč njega kot neomejenega Gospoda ter najvišjega vladarja vseh stvari; on ga moli. To je prvi in glavni namen daritev; zato pa iste gredó edinole Bogu. Imajo pa daritve še druge namene. Ž njimi hoče človek zahvaljevati Boga za prejete dobrote ter izprositi od njega novih milosti ter dobrot. Po prvem grehu v raju so pa dobile daritve še posebno značaj sprave: hotel je grešni človek ž njimi potolažiti razžaljeno pravico božjo ter se oprostiti greha ter kazni za greh; čutil je človek, da je zaslužil z grehom smrt; z daritvami je priznaval, da je pripravljen smrt tudi pretrpeti; toda položil je roko na glavo živali, hoteč s tem činom odvaliti svojo krivdo na žival; nato je žival zaklal, je tako preлил njeno kri, ki naj bi nadomestila njegovo lastno, smrti zapadlo življenje.

Temu čveternemu namenu hočejo torej ustrezati daritve; imamo 1. častivne daritve; 2. hvalivne daritve; 3. prosivne daritve; 4. spravne daritve. Vendar pa je pripomniti, da vsaka teh daritev obsega obenem ostale tri namene. Z daritvami pa je obenem tesno sklenjen duhovski stan; ne moremo si misliti daritev brez duhovnika, ki je od poklicane oblasti v to pooblaščen, da daruje. Kraj daritve pa imenujemo oltar.

Naj to razlaganje pojasnimo z zgledom iz svetega pisma! — Zamislimo se za štiritisoč let nazaj v čas vesoljnega potopa. Božja jeza je odprla zatvornice neba. Ves izprideni človeški rod je našel grob v mrzlih vodah. Božji pravici je zadoščeno. Bog migne vetrovom; ti pripihajo ter razpode težke oblake. Voda upade. Noetova barka pripluje na suho ter obtiči na armenskem pogorju. Rešeni veseli stopijo iz ladje: Noe, njegova žena, njegovi sinovi in sinahe; le osem oseb. Očak Noe se ozre naokoli. Vse je pusto in prazno; voda je razdejala vse; pred seboj vidi le širno mrtvaško polje, brez vsakega življenja. Le on s svojci še živi sredi smrti. — »Velik je Gospod; on je neomejen Gospodar nad življenjem in smrtjo. Kdo se mu more ustaviti? Njemu imam zahvaliti svoje življenje že v drugič; on ga mi je dal ter ga mi je sedaj ohranil sredi vesoljnega pokončanja vsega, kar živi. V njegovi roki sem; kakor nič sem pred njim.« Z nepremagljivo močjo se vsiljujejo Noetu misli o njegovih

popolni odvisnosti od Boga; on čuti, da je pred Bogom pravi nič. Te misli bi Noe tudi rad izrazil na zunaj. Kaj stori? — Glej, on nabere kamnov ter iz njih zgradi oltar. K njemu stopi kot duhovnik. Nato zakolje nekaj čistih živali, ki jih je imel seboj v ladji, ter jih sežge na oltarju. In Gospodu je dopadla daritev. Dim zažganih živali se je dvigal kvišku: in Gospodu, pravi sveto pismo, je bil všeč prijeten duh. Milostno se je obrnil k Noetu ter obljubil, da ne bo več poslal take povodnji na zemljo; in postavil je mavrico v oblake v znamenje zaveze in miru, da naj na veke spominja njegovih obljub Noetove potomce ter tudi — človeško rečeno — Gospoda samega.

Tako je storil Noe in Vsemogočni je pokazal jasno, da mu je to všeč. Kar je Noe čutil v srcu, to je izrazil na zunaj. S tem, ko je zaklal živali ter jih sežgal, je hotel reči: »Gospod, prav kakor jaz umorim te živali, bi tudi ti mene lahko končal; saj si ti Gospod nad življenjem in smrtjo. Da to tvojo moč in oblast priznam, zato zakoljem te živali. Naj nadomeste moje življenje. Jaz sem popolna tvoja last; v tvojih rokah sem in hočem biti. Zato ti darujem te živali, da izrazim svoje notranje mišljenje. Da jih pa tebi popolnoma podarim ter odtegnem iz človeške rabe, zato jih sežgem, da se bo vonj te daritve dvigal pred tvoj prestol. Sprejmi torej to daritev iz moje roke kot znak zahvale za čudovito rešitev; obenem pa naj velja kot prošnja, da mi prizanašaj še v prihodnje ter mi bodi naklonjen!« Ali je Noe med daritvijo tudi z besedami tako molil, se zahvaljeval in prosil? Ali pa so ostale njegove ustnice neme med svetim opravilom? Sveto pismo molči o tem. Skoraj bi mislil, da Noe ni rabil mnogo besedi. Saj je daritev že sama po sebi zadosti jasno in glasno govorila. Bila je njegova daritev prava, in sicer najpopolnejša molitev. Na boljši in popolnejši način ni znal, pa tudi ni mogel Noe izraziti svojih notranjih čutil hvaležnosti, udanosti in pokorščine do Boga, katerih čutil je bilo prepolno njegovo srce. Naravni glas mu je veleval darovati, da izkaže Bogu dolžno čast. Daroval je pa tudi zato, ker je izvedel od Adamovih sinov, da je Bog sam ukazal, naj se mu prinašajo daritve.

Naša trditev je sedaj jasna. Daritve so utemeljene v človeški naravi. Bog sam je položil nagon v srce človeku, da naj mu daruje; poleg tega je pa tudi pogostokrat izrečno ukazoval človeškemu rodu darovati, kar vidimo posebno pri Izraelcih. Zato pa veže človeka sveta dolžnost, da opravlja daritve. Daritve so najvzvišenejše opravilo človekovo na zemlji ter najdragocenejši dar, ki ga mu je podelil Bog. O tem je bil prepričan človeški rod od prvega početka. Iz tega pa sledi, da so se morale nahajati daritve pri vseh narodih. In zgodovina nam priča, da so se zares nahajale daritve v vseh časih in pri vseh narodih ter da so bile središče in višek vsega bogočastja.

II. Že ob zibeli človeške zgodovine opazimo daritve. Če nam tudi sveto pismo izrecno ne omenja, vendar menijo mnogi bogoslovci, da sta že Adam in Eva v raju darovala častilne in hvalivne daritve. (Sv. Avguštin.) S tem, da sta se zdrževala prepovedanega sadu ter uživala le dovoljene sadeže, sta prinašala Bogu dar hvale, časti, prošnje in molitve; iz teh daritev so jima dohajale vedno nove milosti in dobrote. Celo njuno življenje v raju je bila neprestana daritev in nepretrgana molitev, dokler sta bila ljubljena božja. Toda prišla je nesreča. Adam je grešil; s pekočo in nemirno vestjo je moral zapustiti raj; v zavesti svoje krivde in tlačén od svojega zadolženja je želel z daritvami potolažiti razžaljenega Boga ter zadobiti usmiljenje in odpušcanje; z zakritim obrazom se je zgrudil na tla ter prvikrat Bogu daroval spravno daritev na prokleti zemlji. Tako je človeški rod tudi po grehu ohranil daritve; toda dobile so te novi znak — znak sprave za greh.

Sveto pismo nam pripoveduje, da sta darovala Adamova sinova Kajn in Abel. Že iz tega lahko sklepamo, pravi sv. Atanazij, da ju je naučil darovati Adam sam, ki je bil brezdvomno sam prvi darovalec. Daroval je Kajn sadeže zemlje, Abel pa prvine svojih čred. — Nova doba za človeški rod se je pričela po vesoljnem potopu — z daritvijo, ki jo je daroval Noe — oče novega rodu — Vsemogočnemu v zahvalo za čudežno rešitev. — Ko so se Noetovim potomcem po zidanju babilonskega stolpa zmešali jeziki, so se ljudje razkropili po svetu ter so odpadli od Boga; zašli so v grozne zmote; toda daritve so ponesli seboj. Sredi izpridenega človeškega rodu je ostalo Bogu zvesto le eno ljudstvo, namreč izraelsko. Pri Izraelcih so bile ravno daritve središče vsega božičastja; sam Bog je natančno določil, da naj se vrše in kako. Toda o teh izraelskih daritvah bomo izpregovorili v posebnem govoru, ker so zelo važne. Ozmimo se k paganskim narodom; oglejmo si nekoliko njihove daritve. Zatonila je narodom nebeška luč prave vere; skrili so se njeni žarki, ki so vodili ljudi po pravi poti. Izpridenost srca in hudobno življenje sta izbrisala iz src spomin na pravega Boga. Toda tudi v tej propalosti se človeško srce ni moglo odtegniti nekemu notranjemu silnemu čutu, da biva nad njim bitje, od katerega je človek popolnoma odvisen, katerega mora priznavati ter pri njem iskati pomoči. Začeli so v svoji zmoti obožavati naravo. Po božji podobi ustvarjeni človek je tako nizko padel, da je potem, ko je odrekel češčenje edino pravemu Bogu, to češčenje prenesel na slabotne stvari. Sv. apostol Pavel piše: »Izpremenili so resnico božjo v laž in so izkazovali čast in služili raje stvarém, kakor stvarniku, kateri je češčen vekomaj. (Rim. 1.) Prva stopinja po odpadu od pravega Boga je bila, da so začeli oboževati nebo in ozvezdje ter razne naravne moči. Strmeli so ljudje nad silnimi naravnimi silami, občudovali so zlato solnce ter nešteti zbor svetlih zvezd ter so jeli tem stvarém

izkazovati božjo čast. V knjigi Modrosti (12. poglavje) beremo: »Ljudje ne spoznajo, kdo je njih stvarnik, temveč imajo ogenj ali veter ali hitri hlip ali okrožje zvezd ali veliko vodo ali sonce in luno za bogove kot vladarje sveta.«

Že zelo zgodaj ter tje do poznih časov so molili mnogi narodi sonce in luno ter jima darovali; tako izpričuje Plutarh, sodobnik apostolov. Drugod zopet so po božje častili može, ki so se proslavili z velikimi deli ali so po znamenitih iznajdbah koristili človeštvu; svojo hvaležnost so izprevrgli v malikovanje; prišteli so take zaslužne može med bogove. Zidali so jim krasna svetišča in oltarje, prinašali jim daritve ter njim na čast praznovali sijajne praznike. Izdelovali so njihove kipe, ne le iz lesa in kamna, temveč tudi iz dragocenih kovin, iz zlata, srebra; dičili so jih z dragulji, jih molili ter jih klicali na pomoč. Padla so ljudstva tako globoko, da so molila ničvredne, mrtve stvari, o čemer govori Izaija (p. 44.): »Lesni umetnik poseka hrast, ki stoji sredi dreves v gozdu; en del drevesa sežge v ognju, si skuha pri njem jed ter se ogreje; iz drugega dela si izrezlja boga, se pred njim priklanja, ga moli ter prosi pomoči, govoreč: Pomagaj, kajti moj bog si!« Da so se dobrikala ljudstva velikašem sveta, so božjo čast izkazovala celo ničvrednim, izpridenim cesarjem še v njihovem življenju; nastavljali so zanje duhovnike, jim zidali hrame ter jim darovali. Toda še globokejše so padli nekateri narodi. Molili so celo nespametne, zaničljive živali: mačke, pse, krokodile, podgane, kače, kakor beremo o Egipčanih. Naposled so se izpozabila ljudstva do najgršrega malikovanja, ki ga pozna zgodovina: častili so ljudje po božje celo najgrše pregrehe, n. pr. pijanost, nečistost, ter jih posebljali. Tako nizko malikovalstvo je moralo popolnoma pokončati nrvnost paganskih narodov. Zato pravi sveto pismo: »Vse gre navzkriž, kri, ubijanje, tatvina in goljufija, zapeljevanje in nezvestoba, puniti in krive prisege . . . , razuzdanost v prešestovanju in v nesramnosti.« (Modr. 14.)

Kljub tej grozni propalosti so ohranili do malega vsi narodi daritve — ta spomin iz prvotne srečnejše dobe človeštva — četudi so bile te daritve zelo potvorjene. Misel, da je treba božanstvu darovati, je ostala. Paganski modrijan Porfirij je n. pr. pisal: »Zaradi treh stvari moramo darovati bogovom, prvič, da jih častimo, drugič da jih zahvaljujemo, tretjič, ker potrebujemo dobrot.«

Kakšne pa so bile paganske daritve? Bile so deloma nekrvave, deloma krvave. Jezo svojih bogov so izkušali pagani potolažiti posebno s krvavimi daritvami; prelili so kri daritvenih živali; narodi Hindu so iskali sprave z božanstvom s prelitjem krvi; malik Bal je zahteval celo človeško kri; pri Grkih se je reklo darovati: oltar s krvjo pomočiti; stari Germani so zvali daritev naravnost: kri. Vendar pa nahajamo tudi pri paganskih daritvah tudi večkrat nekrvave daritve; posebno ni

smela teči kri pri častilnih daritvah. Ozrmo se k nekaterim posameznim narodom!

Babilonci, Sirci in Feničani so častili malika Bala kot boga solnca, ki je bil po njihovih mislih izvor življenja. V Babilonu je imel Bal svetišče; v njem je stal zlat kip malika, kjer so mu na dan godu darovali 1000 funtov dragocenega kadila. V sv. pismu beremo, da so za časa preroka Daniela darovali Balu vsak dan 12 mer pšenične moke, 6 vrčev vina ter 40 ovac. Perzijanci so darovali solncu posebno konje, ker so si domišljali, da se solnce utelesi v konjih; darovali so mu pa tudi cvetlice, sadeže, dišave, olje, mleko, kruh in to navadno na višavah. Tudi pri Indih so imeli konjske daritve; darovali so konje maliku Brahma. Indi so zvali konja »kralja daritev«; konj, ki je bil namenjen za daritev, je letal eno leto prost okoli, toda stražili so ga skrbno; po preteku tega leta so ga slovesno zaklali in darovali. Grki so mnogokrat darovali po večje število živali naenkrat; ako so imeli posebno prošnjo do svojih bogov, so jim darovali po 100 juncev, katero število daritvenih živali se je imenovala ena hekatomba. Živali so morale biti čiste, zdrave, nerabljene. Ako živali niso rade šle k oltarju, je to veljalo za slabo znamenje. Pri Rimljanih najdemo še več daritev kot pri Grkih. Množina darovanih živali je bila večkrat naravnost ogromna. Ko so bili premažani pri trazimenskem jezeru, so darovali Jupitru 300 juncev hkrati. Imeli so navado, da so postavili 100 oltarjev iz ruševine, enega tik drugega ter so na njih darovali razne živali. Rimski imperatorji so darovali po 100 levov, 100 orlov. Število daritvenih živali, ki jih je dal cesar Kaligula v prvih treh mesecih svojega vladanja zaklati, so zračunali na več kot 160.000. Stari Slovani so se klanjali malikom v košatih logih; stavili so jim lepe templje; prinašali jim žrtve, kar sta njiva in čreda rodila; prinašali so žrtve tudi zlim bogovom, da bi jih utolažili, ker so se jih bali.

Najžalostnejša prikazen v zgodovini daritev so pa človeške žrtve, ki se štejejo na milijone; nahajale so se po celem svetu: pri Feničanih, Keltih, Germanih in Slovanih, da celo pri izobraženih narodih, pri Grkih in Rimljanih. Ako je v pasjih dneh dolgo trajajoča solčna vročina vse požgala, ali če je kuga ali druga bolezen morila ljudi ali živino, so zažigali Egipčani in Feničani maliku Tifonu, bogu solnca, ljudi, da bi potolažili njegovo jezo. Celu Acteki, ki so bili sicer izobražen in mil narod, kakršnih zgodovina malo pozna, so imeli na leto povprečno 20.000 človeških žrtev. Ako so stari Grki šli v vojsko, so prosili zmage od božanstva s krvjo sobratov in človeškimi žrtvami. Med izobraženimi Grki je daroval ljudi celo Temistokel, med Rimljani tudi slavni Cezar. Še cesar Avgust je ukazal pri oltarju oboževanega Cezarja naenkrat žrtvovati 300 vjetih junakov. Nekaj naravnost strašnega — prav satanskega — so pa bile daritve otrok maliku Molohu, bogu ognja, v Feniciji, na Sirskem,

v Kartagi. Veliki kip Moloha je imel podobo človeka z glavo bika. Kip je bil iz kovine; znotraj je bil votel. Pod kipom so zakurili ogenj ter ga razbelili. Nato so otroka dali maliku v razbeljeno naročje; odprtina na maliku se je odprla in darovani otrok je zdrčal v goreč ogenj. Pri takih groznih prizorih so morale biti otrokove matere navzoče, pa niti jokati in zdihovati niso smele ali pokazati svojo žalost. Ko so otroci, te uboge žrtve, kričali v groznih mukah, so delali velik šum s šumečo godbo, da bi utopili krik pomilovanja vrednih žrtev. Med temi žrtvami nahajamo celo otroke plemenitih rodbin. Ko so Kartazani v vojski z Agatoklom zgubili bitko, so to pripisovali jezi bogov, katerim so poprej vsako leto darovali dečke najplemenitejših rodbin, pa so namesto teh žrtvovali otroke sužnjev. Zato so naenkrat žrtvovali v spravo 200 dečkov iz najboljših družin ter poleg teh še 300 otrok, ki so jih starši prostovoljno prinesli k daritvi. Mislili so zaslepljeni pagani, da so otroci, te nedolžne stvarce, najljubši dar božanstvu ter da jih na boljši način ne morejo častiti ter potolažiti njihovega srda in maščevalnosti. Šele prokonzul Tiberij v II. stoletju je strogo nastopil proti takim grozovitostim ter je ukazal križati tiste duhovne, ki so se drznili kaj takega storiti. Poudariti moramo, da pravi Bog ni nikdar zahteval človeških žrtev. Zato jih je Mozesova postava strogo prepovedovala in preroki so z vso ostrostjo nastopali proti tej grozni razvadi. A narodi, ki so odpadli od prave vere, so zabredli tako daleč, da so si s človeškimi žrtvami lajšali obteženo vest; nagibala jih je k temu zavest težke krivde ter strah pred groznimi božanstvi. Kaj sledi iz teh, četudi žalostnih dejstev? Ali ne potrjujejo naše trditve, da je zgodovina človeštva tesno spojena z daritvami? Sloveči mislec de Maistre piše: »Skozi vsa verstva pri vseh narodih se vleče kot rdeča nit skrivnostno dejstvo, da se le po daritvi božanstvu izkazuje zadostna čast, da se mu le po njej dostojno zahvaljuje ter da se le po daritvi more doseči sprava za greh.«¹ Vse — tudi paganske — daritve niso drugega kot glasen klic po obljubljenem, četudi nepoznanem Odrešeniku, ki bi naj nesrečno človeštvo s pravo daritvijo spravil z Bogom. To hrepenenje po pravi daritvi so izražali stari Indci, ki so, preden so darovali, klicali in molili: »Kdaj bo pač rojen Odrešenik?«

Iz vsega tega izprevidimo, kako velikega pomena so daritve za človeški rod. Brez njih bi ne mogel izhajati in biti srečen niti posamezni človek, niti človeška družba. Človek mora darovati ter se z daritvami in molitvami bližati Bogu. K temu ga nepremagljivo žene nek naravni nagon. In zgodovina priča, da so narodi sledeč temu nagonu res darovali v vseh

¹ Abendstunden zu St. Petersburg.

krajih in časih. Zato piše sv. Avguštin: »Nobeno ljudstvo ni tako divje, da bi ne darovalo tistim, ki jih je imelo za svoje bogove ali si jih je izmislilo. Darovali so sadeže, živali, da celo ljudi, da bi si pridobili naklonjenost bogov.«

Mi pa, predragi v Kristusu, ne moremo nikoli zadosti zahvaliti Boža, da živimo v času, ko je odnekaj tako željno pričakovani Odrešenik že prišel ter že daroval najpopolnejšo, najsvetejšo, da zares prav nebeško daritev na križu, katero daritev on po svojih mašnikih ponavlja dan na dan v naših cerkvah na neštevilnih oltarjih. Razgnala je luč sv. evangelija pagansko praznoverje ter odpravila, kamor je posijala, njegove potvarjene, mitične daritve; nam pa v žarni luči kaže najčistejšo, neprecenljivo daritev sv. maše, ki vsebuje najdražji opomin na Sinu božjega — njega samega, ki kot večni duhovnik daruje najčistejši dar — samega sebe — neštetokrat v svoji brezmejni ljubezni do nas. Povračujmo mu to ljubezen s tem, da radi, če mogoče, vsak dan gremo k sv. maši ter se je s pobožnostjo udeležujemo. Pri najsvetejši daritvi sv. maše se odpró nebesa. Vonj presv. Telesa Kristusovega in njegove sv. Rešnje Krvi, ki sta naš dar, se dviga kvišku. In nebesa se sklonejo k zemlji; božja milost, usmiljenje in blagoslov nebeški pridejo doli kot oživljajoča rosa na nas. Za vsako sv. mašo, ki se bere na širnem svetu, posebno pa še za vsako, pri kateri moremo biti navzoči, bodi čast, hvala, zahvala troedinemu Božu: Očetu, Sinu in Sv. Duhu. Amen.

Fr. Rihar.

2. O pobožnih navadah treh božičnih večerov.

Vstani, Jeruzalem, in bodi razsvetljen!
Iz. 60, 1.

Božični prazniki se bližajo svojemu koncu. Že smo praznovali dva božična večera in današnji dan nam prinese tretjega, zadnjega. Božične večere imenujemo večere pred svetim dnevom, pred novim letom in sv. tremi kralji. Kakor znano, imamo ravno ob teh večerih lepo navado, da svoja stanovanja med molitvijo kadimo s kadihom in škropimo z blagoslovljeno vodo. In ker bo nocoj zopet tak večer, ni pa znabiti vsakemu znano, kaj pomeni to kajenje s kadihom in škropljenje z blagoslovljeno vodo, zato se mi zdi primerno, če danes to nekoliko natančneje premislimo in če pogledamo tudi v hiše, kjer se kadi, škropi in kjer se vidi na vratih križ s črkami sv. treh kraljev in število novega leta.

Ta navada je že silno stara, kar se da sklepati iz tega, ker se dobijo za to predpisi v prav starih cerkvenih knjigah. Včasih je bila namreč navada, da je duhovnik sam hodil od

hiše do hiše, kadi z dišečim kadilom, škropil z blagoslovljeno vodo in z blagoslovljeno kredo je napisal na hišna vrata križ in začetne črke sv. treh kraljev. Ko pa se je to opustilo, zastopa duhovnika navadno — in to je tudi najbolj prav in spodobno — hišni oče, gospodar.

Toda, kakor sem že dejal, koliko jih je, ki ne vedo, kaj pomeni pravzaprav to in koliko hiš je zopet, ki tega niso vredne. Glejmo, — je li res to?

I. Kaj pomeni škropljenje z blagoslovljeno vodo in kajenje in kako se vrši?

a) Najprvo se po vsej hiši škropi z blagoslovljeno vodo. Čemu to? Pač v zaupanju, da nas bo Bog z ozirom na molitve, ki se molijo pri blagosloavljanju vode, varoval vsakega zalezovanja in škodovanja hudobnega duha, hudobnih ljudi in da bi odvrčal od nas razne nesreče, kot so ogenj, nalezljive bolezni itd.

b) Potem pokadimo svoja stanovanja s kadilom. Kadilo se zažiga samo Bogu v čast, in ko zažigamo to v hišah, priznavamo s tem Jezusa Kristusa kot najvišjega gospodarja tudi doma. Dalje nas spominja dim, ki se dviguje kvišku, naj se tudi skozi celo leto, kakor nocoj dim — dvigajo dobra dela iz naših hiš v nebo.

c) Dalje delamo — ponekod vsaj — z blagoslovljeno kredo na vrata znamenje sv. križa, kar naj pomenja, da bivajo tu kristjani, učenci Jezusa Kristusa, ki se ne sramujejo križa, marveč stavijo vanj vse svoje zaupanje, svojo moč itd.

č) Obenem s križem pa pišemo na vrata tudi začetne črke sv. treh kraljev in letnico novega leta. Vse to v zahvalo, ker nas je Bog, kakor sv. tri kralje, poklical iz poganstva v sv. vero, ki jo je prinesel na svet Jezus Kristus pred 1913 leti.

d) Vsega tega pa končno ne delamo tiho, marveč med molitvijo, v kateri se priporočamo Bogu in Materi božji, naj usliši naše prošnje.

Tako je torej kajenje ob treh božičnih večerih in take misli bi nas morale spremljati pri tem delu. Toda žal, da se opravlja največkrat vse to le po zunanje, kot neka lepa navada, in tista sveta čuvstva, ki bi morala navdajati vso družino skozi celo leto, pa se posuše večkrat prej nego kadilo, ki smo ž njim kadili. — Stopimo le povrsti v par hiš!

II. Stopimo v prvo in odprimo vrata! Na njih je znamenje sv. križa, črke G. M. B., škropili in kadili so. Gotovo smo zadeli na krščansko družino. Toda čudni obrazi pravijo, da ne. Gospodar, ki je prišel pozno domov, še zdaj komaj vé, kje da je. Zvesta žena ga je ljubeznivo posvarila. A tu se je pričelo preklinjanje, zmerjanje, beseda je dala besedo; mož kolne ženo, žena moža, otroci se pohujšujejo in prično kregati med seboj . . . In tako gre dan za dnem! Je li to krščanska hiša? O, zbršite iznad vrat sv. križ, nesite iz hiše blagoslovljeno vodo, saj je

vendar to dvojna sramota, če nazunaj kažete, da ste kristjani, v resnici pa živite kot neverniki. Zapišite rajši na vrata: paganska hiša.

Pojdimo drugam! Tudi tu križ na vratih! — Ravno praznik je, toda mojster dela s svojimi pomočniki in učenci. — Je li to krščanska hiša? Gospodar ne pozna zapovedi: »Posvečuj praznik«, ne misli, da ima tudi dušo, da je odgovoren — da bo treba enkrat vse pustiti, če bo imel čas ali ne! O, zbršite vsaj križ na vratih! . . .

Pridemo v tretjo hišo . . . Pa kaj, da so vsi v neki zadregi. Vse je postalo naenkrat tiho in sramežljivo povešajo svoje oči. Zakaj? Prišli smo v hišo, kjer se daje zavetje grehu, kjer se na skrivnem shajajo . . . In na stenah podobe Kristusa, angela variha, Matere božje, na tistih stenah, ki bi vedele o vse kaj drugem pripovedovati . . .! Zbršite vendar znamenje sv. križa in napišite rajši: »Jama razbojnikov«!

V nadaljni hiši dobimo vse v prav živahnem razgovoru. Tu se opravlja, obrekuje, krade čast in dobro ime.

Še marsikam bi vas lahko popeljal, a bi potem kmalu sodili, da je povsod tako. Ne, hvala Bogu, imamo tudi še dobre hiše.

Glejmo le poštenega rokodelca v njegovi delavnici v krogu svojih pomočnikov in učencev. Kako delajo! Tu ni kletvine, ne zmerjanja, ne opravljanja, kvantanja ali nesramnega popevanja, ampak pridno delo in pametno govorjenje. — Tu je druga družina: oče, mati in hči. Vsi v lepi slogi. Nimajo veliko, a so zadovoljni in ni slišati godrnjanja zoper božjo previdnost, marveč govore: »Božja volja je tako; naj se zgodi božja volja!«

Dalje pridemo v hišo, kjer radi molijo. Zjutraj, zvečer — otroci se vzrejajo v strahu božjem . . . ubožci dobe miloščino — kratko: dan na dan si nabirajo dobrih del. Tu se spodobi križ! . . . Ta gospodar ni naredil zastoj ob novem letu svetega križa na vrata. In če bi delali in živeli vsi tako, potem bi imeli samo krščanske hiše in ne bi zrl s toliko skrbjo, kaj nam prinese novo leto; saj smo prepričani, da kdor je z Bogom, je tudi Bog ž njim, da tako hišo vzame v svoje varstvo sveta Devica Marija, da čujejo nad njo sv. angeli božji in da počiva nad njo božji blagoslov. Amen.

Razglašenje Gospodovo.

Kaj nas uči zgled sv. treh kraljev.

Glej, prišli so modri iz jutrovega v
Jeruzalem. Mat. 2, 1.

Vsem ljudem, Judom in paganom, se je hotel razodeti novorojeni Zveličar; zakaj za vse je prišel na svet, za nevernike in Izraelce. Judom se je prikazal angel, ko so čuli pri svojih čedah, in dejal je z mogočnim glasom: »Danes je v mestu Davidovem rojen Zveličar, ki je Kristus, Gospod!« Paganom pa se je prikazala neka posebna zvezda, ki jih je vabila k jaslicam Gospodovim. In ker se je paganom in še posebno trem modrim v tisti čudni zvezdi prikazal ali razglasil takorekoč novorojeni Zveličar sam, se današnji praznik ne imenuje le praznik svetih treh kraljev, ampak tudi razglašenja Gospodovega.

Trije kralji, ki so prišli danes molit svojega Zveličarja, so se posebno pečali z zvezdoznanstvom; zato jih sveto pismo tudi imenuje »tri modre«. Opazili so zvezdo; videli so pa, da to ni navadna zvezda, marveč nenavadna, in ugibali so, kaj to pomeni. Kar se spominjo starega prerokovanja preroka Balaama, in prepričani, da naznanja ta zvezda rojstvo Odrešenikovo, se odpravijo takoj na daljno pot, da se mu poklonijo in ga molijo. In glej, vodila jih je zvezda sama in jih nazadnje srečno pripeljala do betlehemskega hlevca!

In ko so opravili svojo molitev in obdarili sv. Družino, tedaj so se vrnili domov, kjer so — kakor pripoveduje sveto izporočilo — več nego 30 let pobožno in sveto živeli, se veselili sladkih spominov in premišljevali, kaj bo iz božjega Deteta. In glej, po Kristusovem vnebohodu pride v tiste kraje apostol Tomaž, ki jih krsti v imenu Jezusovem, in ti kralji so pozneje razširjali sv. evangelij do svoje blažene smrti. Njih svete ostanke so prenesli najprej v Carigrad, potem pa v Milan, dokler jih ni v 12. stoletju dal cesar Friderik I. prepeljati v mesto Kolin ob Renu na Nemškem, kjer jih še zdaj pobožni kotoliški svet časti.

To je torej zgodba sv. treh kraljev. Najbolj znamenite pa se mi zde v današnjem sv. evangeliju tri besede, ki jih hočemo danes sv. trem kraljem v čast premišljevati, namreč: prišli so, molili so Zveličarja in darovali so mu!

I. Sv. evangelij pravi o sv. treh kraljih: »Prišli so.«
»Ko je bil Jezus rojen v dnevih Heroda v Betlehemu na Judovskem, so prišli modri iz jutrove dežele.«

In kaj jih je nagnilo, da so se odpravili na tako težko in dolgo pot? Glejte, neskončno usmiljeni Bog jih je hotel poklicati v pravo vero. Bili so zvezdoznanci. Poznali in ogledovali so pogosto zvezde na nebu. Zato pa jim je poslal neko nena-

vadno zvezdo in zraven še v srcu razodel, da je to znamenje rojstva Odrešenikovega. Ali da so se takoj odpravili na pot, to pa je bilo njih lastno delo. Kakor hitro so zvezdo ugedali, so hiteli molit svojega Boga.

Kako pogosto, predragi, pošlje Bog tudi dandanes še marsikom kako zvezdo, menim namreč zvezdo svoje milosti, ki mu zdaj prigovarja, naj dela dobro, zdaj ga zopet svari, naj se ogiblje hudega. Kolikrat pošlje v našo dušo žarek nebeške luči, ki nam kaže, kako lepa je čednost, kako ostuden greh. Kolikrat se vzbuja v nas nebeški glas: Pusti to priložnost, to grešno znanje, izpovej se vendar zamolčanih grehov, povrni tuje blago, popravi storjeno krivico, ne dajaj pohujšanja svojim otrokom in poslom; kratko: živi vendar kakor te uče božje in cerkvene zapovedi, poskrbi za dušo, za večnost!

Izpovednik, ki nas svari in opominja; pridigar, ki nam razlaga resnice svete vere; kaka dobra knjiga, v kateri beremo svoje grehe in napake; dober zgled, dober opomin prijatelja, vse to so zvezde milosti, božji opomini, ki nas kličejo, naj ne hodimo dalje po široki cesti, ki vodi v pogubljenje, marveč naj nastopimo ozko pot, ki vodi v življenje.

Toda, predragi, kako malo jih je, ki po zgledu sv. treh kraljev vselej hitro ubogajo! Ali ne delamo navadno ravno nasprotno? Ali ne zapremo navadno pri tej nebeški luči svojih oči, ali ne zatisnemo pri teh nebeških opominih svojih ušes in ali ne zapiramo svojega srca pri tej božji svaritvi? — Oj, pojdemo k svojemu Zveličarju, kakor so šli sv. trije kralji!

II. Pa čemu so prišli trije kralji v Betlehem? Zato da bi molili novorojenega Zveličarja. »Prišli smo ga molit,« tako govore sami v sv. evangeliju. Zvezda je obstala nad hlevcem in šli so noter. Ali kaj najdejo tu? Revno mater z revnim Detetom. In vendar pokleknejo in molijo Dete. Zakaj v njih duši je zasvetila zvezda vere, luč milosti. V novorojenem Detetu gledajo obljubljenega Mesijo, včlovečenega Sinu božjega, Odrešenika vseh ljudi, Zveličarja sveta. Od zdaj naprej niso več neverni, ampak verni, zato klanjajo svoje glave, padejo na zemljo in molijo Dete kot najvišjega Gospoda in Boga, in sicer s takim spoštovanjem, kot bi bili v najlepšem tempeljnu, dasiravno so bili le v revnem hlevcu.

Kako lep zgled za nas! Jezus Kristus, včlovečeni Sin božji, biva ravno tako resnično in s telesom v najsvetejšem zakramentu kot nekda v hlevcu v Betlehemu. Tam je bilo njegovo meso in kri povito v plenice, tukaj ga zakriva revna podoba kruha. Res je, Bog je duh, in je tudi povsod pričujoč v nebesih in na zemlji. Povsod lahko molimo k njemu. Daniel je molil v levnjaku in Job na gnojišču, toda včlovečenega Sinu božjega, svojega božjega Odrešenika, z dušo in s telesom, s krvjo in mesom, moremo moliti le v presv. Rešnjem Telesu. Zato sledimo sv. trem kraljem in molimo radi svojega Boga!

»Pridite,« kličem vam s prerokom, »molimo Boga in padimo pred njim na kolena. Jokajmo pred Gospodom, svojim Stvarnikom. Zakaj on je naš Gospod in Bog, mi pa smo njegovo ljudstvo in ovce njegove črede.«

III. Ali sv. trije kralji niso le prišli molit svojega Boga, marveč so mu prinesli tudi bogate darove. »In odprli so svoje zaklade in so darovali zlata, kadila in mire.« S tem so hoteli trije kralji pokazati, da priznavajo to dete za kralja nebes in zemlje, za pravega Boga in obenem tudi za umrljivega človeka.

Darujmo mu tudi mi zlata, kadila in mire! Toda kje imamo kaj takega? Glejte, zlato znači dober namen; kadilo je podoba molitve; mira pa pomeni potrpežljivost, vdanost v voljo božjo v križih in težavah. In vse to lahko darujemo Bogu.

Tako, predragi, storimo tudi mi po zgledu sv. treh kraljev, in hitimo k novorojenemu Zveličarju, to se pravi: poslušajmo njegov glas, izpolnimo zapovedi njegove in zapovedi svete Cerkve; molimo po zgledu treh modrih novorojenega Zveličarja v njegovih cerkvah pod podobami kruha in vina. Darujmo pa tudi primeren dar svojemu Bogu. Darujmo mu svojo vero, upanje in ljubezen, to bode naše zlato, naše kadilo, naša mira. To imamo vsi in vsakdo more to dati. In če bomo to storili, smemo tudi kdaj upati na plačilo, kakor so ga prejeli sv. trije modri. — Herod, hinavski Herod, jim je dejal, naj se vrnejo k njemu, da ga bo šel tudi on molit. Toda opominjani po angelu se vrnejo po drugem potu in pridejo srečno domov.

Tudi nas bo Zveličar varoval pred Herodom, mislim, pred grehom, satanom in pred vsem, kar bi nas moglo zapeljati od pota, ki pelje v življenje, na pot, ki pelje v pogubljenje. Po sedanjem življenju pa bomo prišli k Zveličarju, ga bomo molili, se mu same sebe na večno darovali in se z njim brez konca veselili. Amen.

A. L.

Prva nedelja po razglašenju Gospodovem.

1. Sv. maša — vir vseh milosti.

II. Daritve pri Izraelcih.

Ako motrimo zgodovino ter še posebno versko in нравno stran človeškega rodu, moramo priti do prepričanja, da so daritve zanj izredno velikega pomena. Stare so kot vera in človeštvo; saj so daritveni kamni najstarejši in najčastitljivejši spomeniki zgodovine. Daritve najdemo v vseh časih in pri vseh narodih. Saj je pisal že Plutarh: »Ako prehodiš ves zemeljski krog, najdeš morda narode brez mest, brez kraljev, brez zakonov, — toda narodov brez Boga, brez molitve, brez daritev in verskih obredov ni našel še nihče.« Umevno je to. Sledili

so narodi nekemu notranjemu, naravnemu nagonu, da so prinašali daritve. Tako so darovali že Adam in Eva, Kajn in Abel. Stavili so oltarje ter darovali Noe, Abraham, Izak, Jakob ter njihovi potomci. Iz sv. pisma posnamemo, da so bile te daritve, ki so jih za časa naravne postave prinašali očaki s pobožnim srcem, Bogu prijetne in dopadljive; saj je večkrat na izreden način pokazal svoje dopadenje nad njimi, iz česar lahko sklepamo, da je Bog sam od začetka naučil ljudi darovati. Darovali so tudi pri narodih, ki niso prihajali od Abrahama. Tako beremo o Melkizedeku, ki je daroval po Abrahamovi zmagi kruh in vino. V deželi Hus je daroval bogoljubni Job; o njem pravi sv. pismo: »Ko so nehale pojedine sinov, je daroval žgavni dar za vsakega; kajti rekel je: morebiti so grešili moji sinovi.« Daritve najdemo tudi pri paganskih verstvih; prinašali so žrtve svojim malikom, toda ne iz ljubezni do svojih božanstev, ampak iz strahu pred njihovim srdom ter iz sebičnosti, da bi jim polja boljše rodila, črede se množile ter da bi se jim vsa opravila bolje iztekla. S svojimi daritvami so priznavali svojo odvisnost od najvišjega Bitja ter zavest svoje krivde; iz njih pa je odsevalo neko tajno hrepenenje po odrešenju in Odrešeniku. O paganskih daritvah smo razpravljali že v zadnjem govoru. Danes vam hočem opisati daritve pri Izraelcih. Izraelske daritve so stale na veliko višji stopnji kot paganske. Saj jih je izrečno ukazal Bog sam svojemu izvzljenemu ljudstvu, ko ga je Mozes peljal skozi puščavo v obljubljeni deželo. Določil je, da naj bodo te od njege ukazane daritve središče judovskega bogočastja ter je do pičice natanko določil vse zunanje obrede, s katerimi so jih morali Judje opravljati. Ukazal je, da naj prinašajo daritve z velikimi slovesnostmi, da bi se tako ljudstvo zanje vnelo ter da bi ga ne mikale več paganske daritve, katere so obdajali pagani pogostokrat z izrednim sijajem. Pa še v drugem pomenu so izraelske daritve daleč nadkriljevale paganske žrtve: Bile so predpoda velike Kristusove daritve na križu ter njegovih neprecenljivih dobrot. Zato naj bo predmet današnjemu govoru: 1. Kakšne so bile daritve pri Izraelcih? 2. Zakaj so te daritve toliko veljale v očeh božjih?

I. Že pri vratih zemeljskega raja je obljubil Bog Odrešenika. Ko je po vesoljnem potopu Noe daroval Bogu zahvalni dar, je Bog zopet sklenil z njim zavezo miru. Toda Noetovi potomci so krenili na pot hudobije; zabredli so v svoji slepoti v ostudno malikovalstvo ter se vdali nagnjenjem svojega izpridenega srca. Toda prava vera ter upanje na bodočega Odrešenika nista smela izginiti raz zemeljsko površje. Zato je izbral Bog Abrahama; sklenil je z njim zavezo ter mu obljubil, da bo

iz njegovega potomstva izšel Mesija, v »katerem bodo oblađarjeni vsi narodi zemlje.« (I. Moz. 12.) Tako je postal Abrahamov rod izvoljeno ljudstvo boŹje ter nositelj prave vere ter upanja na obljubljenega Odrešenika. Enako obljubo kot Abraham sta dobila tudi oĉaka Izak in Jakob. Preden se je pa poslednji loĉil s sveta, je izpoznal, da je rod Juda izbran za vzvišeni namen: iz njega naj izide Odrešenik sveta, »hrepenenje narodov«, kakor ga je imenoval. Zašlo je izvoljeno ljudstvo v teŹko egiptovsko suŹnost. Toda Bog svojega ljudstva ni zapustil; rešil ga je po Mozesu, kateremu je naroĉil, naj ga popelje v obljubljeno Kanaansko deŹelo. Neustrašeno je stopil Mozes pred kralja Faraona, zahtevajoĉ, naj izpusti ljudstvo: »da daruje Gospodu v pušĉavi«. (II. Moz. 5.) Trdovratno se je upiral Faraon Mozesovi zahtevi. Šele po strašnih boŹjih siĉah in kaznih je izpustil ljudstvo ter mu dal prostost. Ob praznovanju tega velikega dogodka je moralo ljudstvo na boŹje povelje prinesiti daritev, kakršne do takrat še ni poznalo. Bila je to velikonoĉna daritev »Passah«. »Poklical pa je Mozes vse starejšine Izraelovih otrok in jim je rekel: Idite in vzemite Źival (jagnje) za svoje druŹine in zakoljite Fase. In pomoĉite zvezek izopa v kri, ki je na praġu, in pokropite Ź njo naddurje in oba podboja; izmed vas pa naj nihĉe ne hodi skozi duri svoje hiše do jutra. Zakaj Gospod bo mimo šel in bo pobijal Egipĉane; ko bo pa videl kri na naddurju in na obeh podbojih, pojde mimo vrat in ne bo pustil pobijalca iti v vaše hiše, da bi vam škodoval.« (II. Moz. 12.) Tako je Gospod vzel svoje ljudstvo v varstvo po krvi darovanega jagnjeta, da niso zapadli kazni, ki je zadela Egipĉane; morilni angel jim je prizanesel; bili so sreĉno izpeljani iz deŹele suŹnosti. To zaklano in darovano jagnje je bila krasna predpoda Jagnjeta boŹjega, darovanega pri veliki daritvi na kriŹu, po kateri so vsi dobromisleĉi oprošĉeni oblasti satanove in smrti ter izpeljani iz suŹnosti greha v veĉno kraljestvo obljube.

Izrael je po tej velikonoĉni daritvi potoval preko Rdeĉega morja v pušĉavo. »Gospod pa je hodil pred njim pot kazaje podnevu v oblaĉnem stebru, ponoĉi pa v ognjenem stebru, da jim je bil vodnik obojni ĉas.« (II. Moz. 13.) Cela pot, po kateri je potovalo ljudstvo, je bila zaznamovana s ĉudeŹi Gospodovimi. Toda ljudstvo ni bilo zvesto svoji obljubi ter je veĉkrat mrmralo zoper Boga in Mozesa. Gospod pa je le odpušĉal in odpušĉal. Dal jim je mano izpod neba, podelil jim je zmaġo nad sovraŹniki. Tako je pripeljal Gospod svoje ljudstvo tja pred goro Sinaj, kjer je slovesno obnovil svojo zavezo z njim. Sklenitev te zaveze se je izvršila z velikim sijajem ter razodevanjem boŹjega Veliĉanstva; saj naj bi bila ta zaveza trajala tako dolġo, dokler ne pride veliki srednik, knez miru, katerega je stara zaveza le predpodbjala. Ko je Jehova sklenil to zavezo, je s tem sprejel celo izraelsko ljudstvo v svoje posebno varstvo »kot svojo last ter kot sveto ljudstvo in duhovno kraljestvo«, katerega kralj in

gospod je hotel biti on sam. Judovsko ljudstvo pa se je od svoje strani zavezalo, da hoče svojemu nebeškemu Kralju služiti v neomajani zvestobi ter izpolnjevati njegove postave in odredbe. Praznovanje te vzvišene zaveze se je sklenilo ob vznožju Sinajske gore. Gost oblak je zažgnil to goro; bliskalo se je krog nje in grom je grozno bobnel; donel je glas pozavn; cela gora je bila strašna. Ljudstvo se je treslo in je trepetalo. V teh pretresljivih okoliščinah je dal Bog postaviti zaveze. In Mozes je na božje povelje spisal postavo Gospodovo v »knjigo zaveze«. Nato »je postavil oltar pod goro in dvanajst znamenj po številu dvanajstih Izraelovih rodov. In je poslal mladeničev izmed Izraelovih otrok in so darovali žgavne darove in so zaklali teleta za daritve miru Gospodu. Mozes je tedaj vzel polovico krvi in jo je dejal v skledice; drugo polovico krvi pa je izlil na oltar. Tedaj je vzel bukve zaveze in je bral; ljudstvo pa je poslušalo; in so rekli: Vse, kar je govoril Gospod, bomo storili in bomo pokorni. On pa je vzel kri ter je rekel: To je kri zaveze, ki jo je storil Gospod z vami čez vse te besede.« Nato je poškrpil ljudstvo s krvjo. Tako je daritvena kri zapečatila slovesno zavezo med Bogom in izvoljenim ljudstvom ter ju takorekoč zedinila. Tukaj vidimo daritev jasno kot vez med Bogom in izraelskim ljudstvom. Ta slovesna zaveza Jehove s svojim izvoljenim ljudstvom je znamenita predpoda prekrasne nove zaveze, ki jo je Bog po Jezusu Kristusu sklenil s človeškim rodom. Zapečaten je bila ta nova sveta zaveza z dragoceno krvjo, katero je Kristus prelil na oltarju križa, kar je pričal sam Jezus Kristus pri zadnji večerji: »To je kri nove zaveze, ki bo za vas in mnogo drugih prelita v odpuščanje grehov;« obnavlja se ta sveta zaveza dan na dan pri sv. maši, pri kateri se blišči v kelihu zavezna sv. Rešnja kri Odrešenikova.

Na podlagi te svete zaveze se je odslej razvijalo pri Izraelcih vse versko in javno življenje. Saj je dal Bog Mozesu, ko je dalj časa bival na Sinaju, še mnogo posebnih in podrobnih postav. Vse postave pa so se osredotočile v bogoslužnih vajah; saj je bil Izrael izvoljeno božje ljudstvo, ki je z bogoslužjem izražalo svojo vdanost svojemu Bogu-kralju. Središče celega bogoslužja pa so bile daritve, okrog katerih se je sukalo vse življenje Izraelcev. In Bog sam je z natančnimi postavami določil cel obred teh daritev; tako je odločil: a) kraj, kjer se smejo vršiti daritve; b) kdo sme in mora darovati; c) kateri predmeti se smejo rabiti pri daritvah; d) v kateri namen so darovali?

a) Kraj, kjer so smeli Izraelci darovati, je bil sv. šotor in pozneje tempelj; na drugih krajih se to ni smelo zgoditi, razen v posebnih slučajih in to le na izrečno privoljenje božje. Dotlej Izraelci še niso imeli skupne, javne službe božje, temveč predstojniki družin so bili obenem duhovniki, ki so prinašali

daritve. Sedaj je ukazal Bog Mozesu, da naj vpelje javno službo božjo ter je odločil, naj se ista vrši v sv. šotoru, ki ga naj zgrade v bogoslužne namene. Obris tega sv. šotora je dal Bog sam Mozesu; ukazal je tudi, kateri mojstri naj ga izvrše. Ljudstvo pa naj bi s prostovoljnimi doneski omogočilo zgradbo. Izraelci so se z veselim srcem odzvali temu vabilu ter so nanесли skupaj toliko zlata, srebra, kovin, dragocenih tkanin in živalskih kož, da je moral Mozes razglasiti: »Več je kot zadosti!« Ker so Izraelci potovali in niso imeli takrat še stalnih bivališč, so zgradili na božje povelje šotor, ki se je dal razložiti, hitro podreti ter na drugem kraju zopet postaviti, kadar je bilo ljudstvo na potovanju. Sestavljen je bil sv. šotor iz najdragocenejših tvarin, ki so jih premogli Izraelci; njegovo vrednost cenijo pismouki na nad štiri milijone kron. Stene šotorove so bile iz dragocenih desk ter prevlečene z zlato pločevino. Stojala so bila srebrna. Od znotraj so bile stene zastrte s preprogami, ki so v njih bile umetno vezene podobe angelov, palm in cvetlic. Sv. šotor je bil dolg 30 komolcev, 10 komolcev širok in 10 komolcev visok. Pred vhodom je visel lepo tkan zastor. Še lepši zastor pa je ločil notranjščino v dva dela. En del se je imenoval »Najsvetejše«; drugi večji pa »Sveto«. V »Najsvetejšem« je stala skrinja zaveze, narejena iz dražega lesa, z zlatom prevlečena od znotraj in od zunaj. Spravni pokrov — prestol milosti imenovan — je bil iz čistega zlata; na obeh straneh pokrova sta bila dva kerubina iz čistega zlata. Tukaj je bil sedež božji, kjer je Bog dajal Mozesu in velikim duhovnom ukaze in odgovore. V skrinji zaveze so hranili kamniti plošči z zapovedmi in posodico z mano ter knjigo zaveze. V Najsvetejšem je bila popolna tema, ki naj bi naznanjala, da Bog prebiva v nepristopni luči in da ga ne more gledati s telesnimi očmi noben zemljan. V svetem je bil kadilni oltar, ki se je na njem vsak dan zažigalo lepodišee kadilo; tukaj je bila tudi miza z dvanajsterimi kruhi obličja, ki so se vsako soboto menjavali. V svetem je gorelo na sedmoročnem svečniku iz čistega zlata noč in dan sedem oljenic. Tu so se nahajale tudi zlate posode za službo božjo.

Okrog sv. šotora je bil odločen prostor, dvor imenovan. V njem je stal veliki žgavni oltar in umivalnik za predpisana umivanja pri daritvah. Tukaj se je ljudstvo zbiralo k službi božji. V sveto so smeli stopiti le duhovniki, v Najsvetejše samo veliki duhovnik.

Mozes je mazilil sv. šotor in bogoslužne posode ter jih posvetil za službo božjo. Nato se je v njem vršila prva daritev. In glej, oblak je pokrtil sv. šotor in Veličastvo Gospodovo ga je napolnilo.

V tem sv. šotoru je bival Bog sredi svojega ljudstva. Ko so potovali dalje, je bil sv. šotor vedno središče Izraelovega taborišča; rodovi so postavili svoje šotore v okrožju krog nje. V sv. šotoru — v Najsvetejšem — je bival Jehova v podobi

oblaka. Tu je dajal razodenja ter je ukazoval Izraelovim otrokom, kar je spoznal za potrebno. Raz »kaporeta« (spravnega pokrova) je delil odpuščanje in spravo Izraelovim sinovom za njihove pregrehe; tu se je razodeval kot usmiljenega in milosti polnega Boga, ki ni ravnal s svojim ljudstvom strogo in pravično, temveč s prizanesljivostjo in usmiljenjem.

Toda sv. šotor ni bil le kraj, kjer se je Bog razodeval svojemu ljudstvu; le tukaj so smeli Izraelci njemu darovati v čast ter v spravo za grehe posamnikov ter celega rodu. Vse daritve, ki so se tu opravljale, so bile nekako nadaljevanje ter obnovljenje zavezne daritve na Sinaju. Tukaj je govoril Gospod ljudstvu ter mu delil dobrote; ljudstvo pa se mu je v sv. šotoru bližalo ter sprejemalo dobrote; obenem pa mu je tukaj darovalo ter se mu posvečevalo. Sv. šotor je bilo takorekoč shajališče, kjer sta se shajala ter občevala Bog in izraelsko ljudstvo ter utrjevala medsebojno zvezo.

Ko so se Judje stalno naselili v Sveti deželi, so si izbrali tudi stalni kraj za božočastje. Po načrtu sv. šotora je sezidal kralj Salomon prekrasen tempelj, ki je razveseljeval oko in srce. Notranjščina je bila bogato okrašena s čistim zlatom in dragocenostmi; zunanji pogled na tempelj pa je naravnost očaral gledavčevo oko, ki ni videlo drugega kot bliščeče zlato ter snežnobeli marmor; strmečemu tujcu se je zdelo, da gleda pred seboj s snegom pokrit holm. Gradili so prekrasni hram božji sedem let. Salomon je sklical sijajni zbor knezov in starejšin celega kraljestva k posvetitvi nove hiše božje. Z radostjo in vriskanjem so spremljale ogromne množice ljudstva duhovnike, noseče skrinjo zaveze v slavnostnem sprevodu z gore Sion v prekrasni tempelj; veselo so vzklikale hvalnico: »Hvalite Gospoda, ker je dober in njegovo usmiljenje traja na veke.« Prevzet hvaležnosti za preobilne dobrote je daroval Salomon ovac in goved brez števila ter je v iskreni molitvi klical božjega blagoslova in milosti na novozgrajeno svetišče. In v znak, da ga je Bog uslišal, je šinil ogenj iz neba ter je použil daritve; oblak je legel na skrinjo zaveze in božje Veličastvo je napolnilo tempelj. Ko je leta 588. pred Kr. kralj Nabuhudnazor razdejal mesto ter prekrasni tempelj, je prerok Jeremija žaloval na razvalinah mesta in tempeljna z nepopisno žalostjo: »Oh, kako žalujejo pota k Moriji, ker nihče več ne gre na praznik! Vsa mestna vrata so podrta; duhovni zdihujejo, device so brez okrasja in mesto ječi v bridkosti. O vi vsi, ki greste mimo po poti, ozrite se in glejte, ali je katera bolečina, kakor je bolečina moja... Obnovi naše dni, o Gospod, kakor je bilo poprej.« Uslišal je Bog to prošnjo. Ko so se Judje vrnili po prestani sedemdesetletni sužnosti iz Babilona, so zopet pozidali nov tempelj na razvalinah starega. Z gorečimi molitvami in daritvami so obhajali njegovo posvečenje. Toda novi tempelj je po svoji lepoti daleč zaostajal za prejšnjim; zato je ljudstvo bilo potrto. Zato ga je

prerok Hagej tolažil, rekoč: »Tako pravi Gospod vojnih trum: Bodite pogumni! Še malo časa in prišel bo zaželjeni vsem narodom. Potem napolnim to hišo z veličastvom. Večje bo veličastvo te poslednje hiše kot prve.« (Hagej 2.) Kmalu so se uresničile te preroške besede; Veličastvo božje je zares napolnilo to hišo, ko je prinesla Marija štirideset dni starega Sinu božjega vanj in ko je v njem molil Sin božji kot dvanajstleten deček . . .

Sv. šotor in tempelj sta bila lepa predpoda naših cerkva in — nebes. Nebesa so bile takrat vsled greha še zaprta; odprli jih je šele Jezus, Odrešenik. Zato je pa bilo v sv. šotoru Najsvetejše s pregrinjalom ločeno od svetega in skrbno zaprto; vanj je smel le enkrat na leto stopiti samo veliki duhovnik. Po sveti rešnji smrti Sinu božjega se je pretrgalo pregrinjalo, ki je zapiralo Najsvetejše; odprta so vrata vsem narodom ter posamnikom v Najsvetejše nove zaveze — k oltarju, kjer se Sin božji daruje v sveti maši, ter k tabernakeljnu, kjer noč in dan biva sredi svojih ljubljenih vernikov.

b) S posebnimi določili je oskrbel Bog tudi, da se je vršila služba božja v pravem redu in z dostojnim sijajem. Za duhovska opravila je odločil Bog rod Levijev. Kakor se je delil sveti šotor na tri dele: dvor, sveto in Najsvetejše, tako je tudi levijev duhovski rod imel tri stopnje: levite, duhovnike ter najvišjega duhovnika. Leviti so pomagali duhovnikom v sv. službi. Odpirali so tempelj ter zapirali, snažili so svetišče, čuvali tempeljne zaklade. Oltarju se niso smeli bližati. Posebne obleke niso imeli.

Duhovniki so imeli višjo čast. Biti so morali nesvarljivega vedenja ter tudi brez telesnih hib. Oskrbovati so morali večni ogenj, zažigali so oljenice na zlatem svetilniku, škropili so ljudstvo s krvjo darovanih živali ter opravljali javne molitve. Bili so postavljeni tudi za sodnike ter so učili ljudstvo postave. Nosili so duhovske obleke ter so bili posvečeni. Celotno judovsko ljudstvo je skrbelo za nje v zavesti, da je delavec vreden svojega plačila; kdor služi oltarju, naj tudi živi od oltarja.

Na čelu vsem je stal, kot kralj v svojem kraljestvu, višji duhovnik; v njem je bila osredotočena vsa duhovska oblast; bil je srednik med Bogom in ljudstvom, katerega je zastopal. Le on je smel v Najsvetejše. Ondi je govoril z Jehovo. Moral je biti maziljen. Njegovo življenje je moralo biti vzgledno. Ako se je prikazal veliki duhovnik v svojem krasnem ornatu pred ljudstvom, je vse strmelo vanj; ako je razprostrl roke k molitvi, so se sklonili vsi z globokim spoštovanjem ter v njem spoznali namestnika božjega. Imel je odločilen vpliv na cel narod. Po vzorno urejenem duhovskem stanu je prišel lep red v božjo službo, ki se je vršila zelo slovesno in z velikim dostojanstvom. Užival je duhovski stan pri Izraelcih veliko čast; premislite,

koliko čast zaslužijo duhovniki nove zaveze, ki ne darujejo ovac in kozličev, temveč božje Jagnje Jezusa Kristusa samega nebeskemu Očetu!

c) Oglejmo si še posamezne darove, ki jih je Bog v svoji modrosti ukazal darovati v stari zavezi in v kakšen namen so se izvrševale daritve. Saj so v tako tesni zvezi s sv. mašo, ki jo hočemo razlagati, ter so tej vsaj nekliko podobne. Daritve so bile nekrvave in krvave. Pri nekrvavih daritvah so darovali kruh, vino, olje, kadilo, moko, sol itd. Taki darovi so bili že samiposebi značilni. Kruh je glavna hrana človeka; vino razveseljuje človeško srce; olje je znak rodovitnosti, zemskega blagostanja ter božjega usmiljenja; kadilo, ki puhti kviško, je podoba molitve, ki se dviga k Bogu; sol je znak edinosti in miru z Bogom. Darovali so od poljskega pridelka prve snope Bogu v zahvalo, ker je dal zemlji rast in sad. In v znamenje, da so vsi dvanajsteri rodovi vedni dar božji, so razpoložili vsako soboto v svetišče na zlato mizo 12 kruhov gledanja.

Številnejše in resnejšega pomena kot nekrvave, so bile krvave daritve. Pri teh so morali duhovniki zaklati žival ter njeno kri izliti poleg oltarja. Meso so pri nekaterih daritvah požgali, pri drugih deloma požgali, deloma použili. Kot dar so služile razne živali, ki so morale biti čiste in brezmadežne, n. pr. goveda, ovce, koze, grlice, golobi. Sploh je prevladovalo prepričanje, da brez preliivanja krvi ni odpuščanja grehov. (Hebr. 9, 22.)

d) Kakor pri daritvah sploh, tako so imele tudi izraelske daritve čveteren namen: 1. Z daritvami je hotelo izvoljeno ljudstvo izkazovati Bogu dolžno čast; te so imenovali žgavne daritve; 2. in 3. daritve v zahvalo in prošnjo so se imenovale daritve miru; 4. spravne daritve so tolažile božjo jezo.

1. Najvišji namen so imele pač žgavne daritve. Z njimi je hotelo izraelsko ljudstvo priznavati božjo neomejeno oblast nad življenjem in smrtjo. Zato pa darovana žival ni bila le zaklana, temveč vsa sežgana in upepeljena. To popolno pokončanje daru naj bi izražalo, da človek pred Bogom ni nič. Taka žgavna daritev se je vršila vsak dan, in sicer zjutraj ter zvečer; kot dar je služilo enoletno jagnje. Ob večjih praznikih so darovali večje število žgavnih daritev. Vsak Izraelec je moral na tri glavne praznike opraviti Bogu po eno takih daritev.

2. in 3. Ako so Izraelci darovali v zahvalo za prejete dobrote ali pa želeli izprositi si z daritvami božjega blagoslova, so se zvale te daritve: daritve miru. Pri teh so se smeli rabiti tudi drugi daritveni darovi, ne le živali. Darovalec je smel použiti sam ali z drugimi vred en del darú. Zato je povabil darovalec svoje domače k pojedini, da bi uživali od Bogu darovane žrtve ter tako stopili z Bogom v tesno zvezo in prijaznost.

Ker jim je Bog dopustil, da so smeli jesti pri njegovem oltarju kot pri mizi in sicer od njemu posvečenega darú, jih je s tem sprejel kot svoje drage prijatelje. Seveda darovalec ni smel ineti greha na sebi. Zato so se imenovalе daritve miru, ker bi naj utrdile mir in prijateljstvo med Bogom in človekom. To uživanje Bogu posvečenega daru je bilo predpoda sv. obhajila, s katerim duša stopi z Bogom v najtesnejšo zvezo in prijateljstvo.

4. S pravnimi daritvami so skušali grešni Izraelovi sinovi doseči spravo z Bogom. Ako je kdo hudo grešil, je moral prinesiti spravni dar. Položiti je moral svoji roki na glavo darovane živali; s tem činom je hotel naznaniti, da želi odvaliti svojo krivdo na nedolžno žival; ona naj pretrpi smrt, ki jo je zaslužil grešnik. Moral se je pri tej priliki tudi izpovedati, n. pr. »Grešil sem; hudo sem storil, posebno to in to... Toda poln kesanja se vrnem k tebi, o Gospod! Naj bo darovana žival sprava za moje zadolženje.« Potem šele je smel prinesiti žgavni ali mirovni dar. Le za bogokletstvo, malikovanje in skrunjenje sobote ni bilo spravnega darú. Na te pregrehe je bila postavljena smrtna kazen.

Najslovesnejša spravna daritev se je zgodila enkrat na leto, in sicer na veliki spravni dan; daroval je veliki duhoven sam za vse ljudstvo. Nato je z daritveno krvjo stopil v Najsvetejše ter poškopil s krvjo tla pred skrinjo zaveze; nato pa je s to krvjo poškopil še ljudstvo. K sklepu je položil roki na glavo živemu kozlu, hoteč s tem odložiti vse grehe in hudobije celega ljudstva na to žival; nato je izročil kozla možu, ki ga je peljal v puščavo; ondi ga je pahnil raz skalo, da se je ubil. Kdo bi se, zroč na to spravno daritev, ne spomnil našega Gospoda, na katerega je večni Oče položil grehe vsega sveta; peljan je bil na goro Kalvarijo, kjer je umrl za grehe celega sveta.

Kaj znamenita je bila tudi daritev velikonočnega jagnjeta. To daritev je moral prinesiti v velikonočnem času vsak družinski gospodar v spomin srečne rešitve iz egiptovske sužnosti. Prinesel je gospodar v tempelj jagnje, ki je bilo ondi zaklano po obredu mirovnih daritev; le kosti mu niso smeli zdrobiti. Nato so spekli jagnje ter ga celega použili z zelišči in neskvašenim kruhom; pri tem obedu so pili tudi vino. Število zaklanih jagnjet o velikonočnih praznikih je bilo ogromno. Z daritvijo velikonočnega jagnjeta so Izraelci obnavljali svojo zavezo z Bogom ter mu izražali svojo vdanost. Pri tej priliki so morali odstraniti ves kvas iz svojih hiš, kar je pomenjalo, da naj se izvoljeno ljudstvo odlikuje po svetem življenju. Bilo pa je to velikonočno jagnje predpoda Kristusa, neomadeževanega Jagnjeta, ki je odvzelo grehe sveta.

Dan na dan, ob raznih prilikah, v zahvalo in prošnjo ter spravo so se vršile brezštevilne krvave in nekrvave daritve pri izvoljenem ljudstvu. Daritvena kri je tekla v potokih.

Kaj praviš, kristjan, k tem daritvam stare zaveze? Kajne, ako se zamisliš v tempelj v Jeruzalemu ter vidiš v duhu ogromno število zaklanih in darovanih goved in jagnjet ter vedni dim, ki se je dvigal raz daritveni oltar, moraš spoznati, da je bilo to delo težavno. Pa tudi drage so bile te daritve! Odkod pa so dobili toliko goved, ovac in drugih reči, ki so jih zahtevale daritve? Ljudstvo je skrbelo zanje ter jih z veseljem darovalo ter oskrbovalo tudi duhovski stan. Kaj bi rekli, ko bi se danes zahtevalo, naj ta ali oni prinese ovco ali celo goved v pravno daritev za greh ali za potrebno zahvalo? O kako dobro ste preskrbljeni, dragi kristjani! Saj imate vsak dan na razpolago za daritev dragoceno Jagnje, ki ga pa ne vzamete iz svoje črede, ampak Jagnje božje, ki ga vam ponudi samo nebo.

II. Take so bile daritve pri izvoljenem izraelskem ljudstvu. Morda niso po našem okusu in bi ne bile našemu času primerne kot take. Toda pomisliti moramo, da so se iste vršile pred tisočletji, še pred prihodom našega Odrešenika, in to pri pastirskem, docela neomikanem narodu, katerega bogastvo je obstojalo v čredah in katerega predstojniki so bili pastirji — in to vsaj dolgo časa. Mi niti oddaleč ne znamo ceniti krščanske omike, ki je popolnoma predružačila naše mišljenje ter ga tako ublažila, da bi nam take krvave daritve morda ne uĝajale. Zato je pa Kristus pripravil nam in vsem bodočim časom primerno nekrvavo daritev, ki presega po svoji ceni, veljavi in vzvišenosti vse daritve stare zaveze tako, kakor presega malo kresnico veličastno solnce. O kolika hvaležnost do predobrotljivega Zveličarja mora napolnjevati naša srca za neprecenljivi dar sv. maše, ki je tako prikladna za vse ljudi in vse čase. Svoječasno — v stari zavezi — se je Bog zadovoljil z daritvami, kakršne so se nahajale pri Izraelcih. Da so mu uĝajale, moremo sklepati iz tega, ker jih je ukazal sam ter določil vse obrede pri taistih; poleg tega je pa tudi še večkrat pokazal svoje dopadajenje nad njimi in to na čudoviti način: vžgal jih je ter požgal z ognjem, ki ga je poslal iz nebes. Mozes pripoveduje v svoji tretji knjigi (23. p.) sledeče, kar je videl z lastnimi očmi: »In prikazala se je slava Gospodova vsi množici. In glej! Ogenj je šinil od Gospoda in je použil žgano daritev in mastnino. Ko so trume to videle, so hvalile Gospoda ter so padle na svoje obličje.«

Imel pa je Bog posebne namene s temi daritvami, ki so se vršile po njegovih ukazih. Z njimi naj bi mu njegovo izvoljeno ljudstvo odplačevalo čveterno dolžnost, ki jo je imelo nasproti njemu: dolžnost časti, zahvale, prošnje ter sprave. Toda le tedaj se je milostno nanje oziral, ako so daritve prihajale iz čistega namena ter iz src, ki so bila polna kesanja ter spokornosti ter so bila v svoji hvaležnosti za božjo prizanesljivost pripravljena, zanaprej izpolnjevati božje zapovedi; le blag namen ter spokorno srce je dajalo daritvam pravi vonj ter vrednost pred Vsemogočnim. S takimi

daritvami se je v stari zavezi zadovoljil Bog ter je po njih naklanjal svojemu ljudstvu mnogo milosti ter odpuščanje grehov. Toda s časom je izraelsko ljudstvo vedno bolj propadalo ter zabredlo v velike pregrehe; izgubilo je ves višji polet ter se poizgubilo v posvetnih željah; upali so Izraelci sicer še na Odrešenika, toda od njega so pričakovali le bogastvo, zemsko slavo ter zmago nad sovražniki. Še so se vršile daritve v jeruzalemskem tempelju z velikim sijajem, toda postale so zgolj zunanost, lupina brez jedra. Od takih daritev ni prejemal Bog nobene časti več, ljudstvo pa nobenih nadnaravnih dobrot. Zato se je pritoževal Gospod po preroku: »To ljudstvo me časti z ustmi, njih srce pa je daleč od mene.« (Iz. 29.) In zopet: »Čemu mi je toliko vaših darov?« pravi Gospod. »Naveličal sem se. Za žgavne daritve ovnov in za mast pitane živine ter za kri telet in jagnjet in kozlov ne maram. Odslej mi ne nosite nič več praznega daru; kadilo mi je gnjusoba. Od vas obračam svoje oči in četudi pomnožujete svoje molitve, vas vendar ne bom uslišal; zakaj vaše roke so polne krvi.« (Iz. 1.) Treba je že bilo, da so te zvodenele izraelske daritve izginile raz zemeljsko površje ter se umaknile popolni in splošni daritvi, ki bi naj zopet utrdila vez med Bogom in človeškim rodom; namesto praznih daritev stare zaveze je Bog v svoji neskončni ljubezni naklonil ne le enemu narodu, ampak človeškemu rodu novo daritev: sv. mašo, ki je in ostane do konca sveta neskončne cene in veljave; o ko bi hoteli ljudje spoznati in ceniti ta veliki dar božji — daritev nove zaveze!

Predvsem pa je hotel Bog z izraelskimi daritvami doseči glavni, vzvišeni namen: ohranjevale naj bi ter budile v srcih Izraelovih otrok vero ter hrepenenje po Odrešeniku. Že pri rajskih vratih je obljubil Bog človeškemu rodu Odrešenika, ki naj bi s svojo smrtjo zbrisal greh in zadolženje. Da bi se pa spomin na to obljubo živ ohranil, je ukazal Gospod razne, posebno še krvave daritve, ki bi naj neprestano kazale na krvavo, rešujo daritev na Golgati. Bile so torej vse izraelske daritve predpoda one velike daritve, ki jo je obljubljeni Odrešenik v imenu celega človeškega rodu daroval troedinemu Bogu, ko je prišla polnost časov. Ako so se torej Izraelci udeleževali svojih daritev z globokim spoštovanjem pred Gospodom, s srčnim kesanjem nad grehi ter z iskrenim hrepenenjem po obljubljenem Odrešeniku, ki naj bi prinesel na zemljo blagoslov ter izveličanje, so bile dopadljive v očeh božjih; privabile so na ljudstvo božje usmiljenje in dobrote. Samenasebi, brez ozira na Kristusovo odrešenje, bi pa bile vse izraelske daritve le prazna pena brez vsake cene. »Saj je nemogoče,« piše apostol, »da bi kri juncev in kozličev izbrisala grehe.« (Hebr. 10.) Ceno, veljavo in moč je torej dajala izraelskim daritvam le veličastna in neprecenljiva daritev Sinu božjega na gori Kalvariji, na katero so te daritve

kazale ter jo predpodobljale. »Prihajajoči Kristus je bil,« piše sv. Ambrož, »darovan sedaj pod podobo kozliča, sedaj pod podobo jagnjeta, sedaj pod podobo druge živali.« Ako je tekla kri kozliča na oltarju, je Bog milostno sprejel to daritev, ker se je spomnil tistega, ki bo za nas vzel grehe naše. Ako je krvavelo jagnje, je gledal doli z dopadajenjem ter se spomnil Onega, ki bo kot jagnje peljan v zakol ter ne bo odprlo svojih ust. Ako so použili plameni mlado, nedolžno žival, je stopil pred oči Očeta njegov Sin, ki je v pekočem ognju ran in trpljenja visel na oltarju križa ter je sprejel daritev. Le iz veličastne daritve na Kalvariji torej so kot iz neusahljivega virā pritekale Izraelcem, kakor bodo tudi pritekale vsem zemljanom do konca sveta neprecenljive milosti, dobrote ter sprava za pregrehe. »Kajti Jezus Kristus je,« kakor pravi sv. Janez v skrivnem razodetju, »ono od začetka sveta zaklano Jagnje.« (Skr. r. 13.) Vsi, ki so pred njim živeli, so se ozirali nanj kot na prihajajočega Odrešenika, in njegova kri, ki je tekla na Golgati, teče na prvega umrljivega človeka Adama, kakor tudi na poslednjega človeka, ki bo živel na zemlji; saj njegova edina, velika daritev obsega cel človeški rod. Tako so Izraelci že naprej trgali bogate sadove raz drevo svetega križa. Ker so pa prejemale izraelske daritve moč le iz daritve Kristusove, zato jih imenuje apostol sv. Pavel le sence, ker so v slabotnih obrisih predpodabljale tisto odrešilno daritev, ki je celemu svetu prinesla odpuščanje grehov, mir z Bogom ter milosti brez števila. Kakor pa senca izgine, ako nastopi luč, tako so morale tudi nehati predpodobne izraelske daritve, ko je bila dovršena daritev vseh daritev — Jezusova smrt na križu. To resnico je uvidel že prerok Daniel, ko je prerokoval o Mesijevem prihodu in njegovi smrti: »Po dvainšestdesetih tednih bo Kristus umorjen, in ljudstvo, ki ga je zatajilo, ne bo več njegovo. Mesto in svetišče bo porušilo ljudstvo z vojvodom, ki pride . . . , prenehala bo klavna in jedilna daritev in v templju bo gnusoba razdejanja in do konca bo trajalo razdejanje.« (Dan. 9.) To dejstvo se je potrdilo ob smrti Kristusovi; pretrgalo se je v tempeljnu začinjalo od vrha do tal. Ugasnile so starozavezne daritve, kakor ugasnejo ob jutranji zarji zvezde; zasijalo je blagodejno solnce sv. maše — začela se je daritev nove zaveze, ki bo trajala do konca sveta.

* * *

Izraelsko ljudstvo se je imenovalo po vsej pravici božje, duhovsko ljudstvo; njegovo kraljestvo je bilo prava teokracija, t. j. božje kraljestvo, katerega kralj je bil Bog sam. Središče tega božjega kraljestva so bile tempelj in daritve, ki jih je sam Bog natančno uredil. Vse javno, kakor tudi zasebno življenje Izraela je bilo kar prepletено z daritvami; zato nas ne preseneti njih naravnost ogromno število. Vršile so se vsak dan. Kolikorkrat je solnce na vzhodu Jeruzalema izšlo ali zašlo za Sijonsko goro,

so odmevali pri jutranjih in večernih daritvah lepodoneči psalmi, spremljani od milega brenkanja na harfe in citre. Ob sobotah je bilo število daritev še večje; spremljali so jih mogočni glasovi trombe, pozavn in cimbal. Številne so bile daritve ob posebnih prilikah, v stiskah, v zahvalo itd. Z velikimi slovesnostmi so se pa vršile daritve ob novi luni, na praznik šotorov, na praznik žetve, na velikonoč itd. Ravno velikonočne daritve, ki so trajale skozi cel teden v spomin rešitve iz egiptovske sužnosti, so bile nadvse slovesne; glasila se je vesela aleluja; ljudstvo je radostno mahalo z vejami, da se je čulo šumenje po razsvetljenem tempeljnu. Daritveni ogenj ni smel nikoli ugasniti; dim ognja se je vedno dvigal raz oltar proti nebu.

Kako je pa tudi izvoljeno božje ljudstvo ljubilo tempelj in daritve, katerih se je udeleževalo z veseljem in veliko vnemo. Radi so donašali tudi potrebne darove. Pritisk k daritvam je bil večkrat zares ogromen. Ob gotovih časih so vreli Judje iz cele Palestine in od daleč iz tujih dežel — celo po več dni hodá — v tempelj k daritvam; šteli so se pri tem srečne. Hrepenenje Izraelcev po daritvah nam lepo izraža kraljevi pevec v svojih psalmih: »Veselim se, ko se mi poreče: V hišo Gospodovo pojdemo (Ps. 121.), in zopet: Kako ljuba so mi tvoja prebivališča, Gospod vojnih trum. Moja duša hrepeni in koprne po lopah Gospodovih. Moje srce in moje meso se veseli v živem Bogu; vrabec si namreč najde hišo in grlica svoje gnezdo, kjer izvali svoje mladiče, jaz pa naj najdem tvoje oltarje, Gospod vojnih trum, moj kralj in moj Bog. Blagor jim, ki prebivajo v tvoji hiši, vekomaj te bodo hvalili.« In kako spoštljivo so se obnašali pri teh sv. opravilih! Ko je Pompej s silo si osvojil mesto Jeruzalem — pripoveduje Hegezip — je strmel, videč, kako so se junaški judovski možje in mladeniči sredi vojskinega nemira pri svojih daritvah spoštljivo vedli.

Tako so vedeli Izraelci ceniti svoj tempelj ter svoje daritve, ki so bile pa le slaba senca naše neprecenljive daritve — sv. maše. Na naših oltarjih se dan na dan daruje sam Sin božji v neskončni ljubezni kot darovano Jagnje za blagor človeštva. Zahrepeni, o krščansko ljudstvo, po naših posvečenih oltarjih ter se rado in z veseljem bližaj tej tako ljubeznivi, obenem pa tudi strašni daritvi. Kdor le more, naj se je udeležuje vsak dan in to s svetim spoštovanjem. Vedi, da na oltarju izvira neusahljivi vir vseh božjih dobrot; tu zajemaš moč za lepo, krščansko življenje; tukaj izvira tvoja prava sreča — časna in tudi večna. Na oltarju je tvoj zaklad — Kristus, na oltarju mora biti tudi tvoje srce. Sv. maša naj bo središče tvoje življenja ter cilj vsega tvojega hrepenenja. Amen.

Fr. Rihar.

2. S smrtnim grehom izgubi kristjan svojo srečo.

Sin, zakaj si nama to storil? Glej, tvoj oče in jaz sva te z žalostjo iskala.
Luk. 2, 48.

Judovska postava je velela, da morajo vsi moški potovati trikrat v Jeruzalem ob poglavitnih praznikih: o veliki noči, o binkoštih in o prazniku šotorov, jeseni, ko so obhajali Izraelci spomin rešitve iz Egipta in pa v spomin svojega potovanja po puščavi. Izraelkam to ni bilo zapovedano, a vendar so se tudi žene rade pridružile božjepotnikom. Dečki so bili pri Izraelcih od 12. leta naprej dolžni postiti se, trikrat v letu iti v Jeruzalem in sploh izpolnjevati vso judovsko postavo, t. j. postali so »sinovi postave«.

Ob taki priliki je prihajalo silno veliko judov v Jeruzalem, povprek po 500.000 oseb. Zaradi reda so prihajali in odhajali možje skupaj, žene skupaj in otroci, posebej dečki, posebej deklice. Šele kjer so prenočevali, so se zbrali sorodniki in znanci. In prav zaradi te navade se nam ne sme zdeti čudno v današnjem sv. evangeliju in ne smemo obsojati Marije in sv. Jožefa, ker sta izgubila Jezusa in ga šele tretji dan našla. En dan hodá sta bila že od Jeruzalema, en dan nazaj in tretji dan sta ga dobila v tempeljnu.

Kako hudo je moralo pač biti Mariji in sv. Jožefu, ko sta izgubila svojega dvanajstletnega Jezusa! Ni čudno, da je Marija potožila to z besedami materinskimi: »Sin, zakaj si nama to storil?«

Tako sta torej Jožef in Marija izgubila Jezusa! Ti, predragi, pa izgubiš Jezusa na duhoven način, kakor hitro storiš smrten greh. Da, s tem ga preženeš iz svojega srca; zakaj kjer je greh, tam on ne more bivati, in kolikor časa hodiš ti po potu greha, toliko časa ne hodi Jezus s teboj. On ostane v Jeruzalemu, v mestu božjem, v srcu pobožnih in pravičnih duš.

Če ga hočeš zopet dobiti, hiti nazaj v Jeruzalem, išči ga v tempeljnu. Našel ga pa boš, če ga boš iskal kakor Marija in Jožef z žalostjo svoje duše, spokornega in čistega duha. In da ga boš iskal toliko skrbneje, ti hočem na kratko opisati velikost izgube; zakaj s smrtnim grehom izgubiš Jezusa, ž njim pa svojo časno in tudi večno srečo. Vendar zaradi pomanjkanja časa se hočemo danes pomuditi samo pri tem, kako izgubi kristjan s smrtnim grehom že svojo časno, zemeljsko srečo!

Če vprašaš, v čem neki obstoji časna, svetna sreča človekova, ti bo odgovoril vsak pameten človek: najdražji zaklad, ki ga more uživati v tem življenju človek, je mirna vest, brezskrbno, veselo srce in zadovoljna duša.

In to je bilo prepričanje že tudi starih paganskih modrijanov. Zaničevali so vse, kar visoko ceni svet, da bi le ohranili mirno vest in notranji mir, kar so imeli sami za najdražje na zemlji.

In kar so ti modrijani učili z besedo in zgledom, to nam potrjuje izkušnja vseh časov, potrjujejo zgodbe sv. pisma. Kdo se je pač mogel zvati srečnejši nego Aman? Bil je prvi za kraljem Asuerom; bil je spoštovan in užival največje časti, imel bogastva in vsega, kar si more pozeleti človeško srce. Toda v resnici ni bil srečen. Mirne vesti ni imel, zadovoljnosti je manjkalo. Bil je namreč na dvoru tudi v visoki službi neki jud z imenom Mardohej in zaraditega mu je razjedala nevoščljivost srce, in dejal je sam, kakor pripoveduje sv. pismo: »Toliko imam, pa toliko časa se mi zdi, da nimam nič, dokler bo Mardohej v taki časti pri kralju!«

Bodi torej bogat kakor Krez, daj se moliti kakor Nabuhodonozor, premagaj ves svet kakor Aleksander, plavaj v svetnem veselju kakor Sardanapal, pa se ne boš mogel prištevati srečnim, če nimáš pri tem tudi mirne vesti. Ne, kar je pena proti pravemu zlatu, kar so ponarejeni kamni proti dragim, kar je vosek proti biserom, vse to so vsi zakladi sveta proti najdražjemu zakladu mirne vesti, veselega srca in zadovoljne duše.

In glejte, kar so učili modrijani, kar nam potrjuje izkušnja vseh časov, ravno to nas uči tudi Kristus in sv. evangelij. Ta včlovečena večna modrost, kakor se zdi, sama ni poznala nič boljšega za ljudi kot notranji mir. Zato pa ga je tudi že prerok Izaija napovedoval kot kralja miru. Ko je prišel na svet, so morali angelski zbori ljudem mir oznanjevati; ko je poslal svoje učence, jim je naročil, naj žele vsaki hiši, kamor bodo prišli, miru, z besedami: »Mir bodi tej hiši!« In ko se je od njih poslovil, jim je prav ob zadnji uri, malo pred svojim trpljenjem zapustil mir, in ko se je po svojem vstajenju od mrtvih prikazal, jih je pozdravil: »Mir vam bodi!« In kakor je govoril mojster, tako so pisali tudi njegovi učenci. Apostol Pavel ne vé svojim novim kristjanom v Filipih boljšega želeti, nego to, naj ostane mir božji v njihovih srcih, ki presega vse, kar si more človek misliti.

Toda predragi, kdo more reči, da uživa neskaljeni notranji mir? Malokdo! In kdo je zakleti sovražnik tega sladkega miru? Greh. Smrtni greh in pa božji mir našega srca ne moreta bivati pod eno streho. »Ne,« kliče prerok Izaija, »grešniki nimajo miru; podobni so podivjanemu morju, ki se ne more umiriti. In to je kazen, ki jo je Bog že od začetka zažugal, nemir srca. Kajn je bil nevoščljiv svojemu bratu in pričel ga je sovražiti in sklene, da ga bo ubil. Ali Bog ga posvari, rekoč: »Če boš storil hudo, ti bo kazen za petami,« t. j. greh bo sam prinesel kazen s seboj. Grizel te bo kot stekel pes, mučil te bo kot divji rabelj; kratko, vzal ti bo mir in zadovoljnost srca. — In tako se je tudi zgodilo. Ko je ubil Kajn svojega brata, se ga

polasti strah in obup; bežal je od kraja do kraja in ni ga več našel miru! To stori greh.

In zakaj se je skrila Adam, ko je po grehu zaslišal glas božji? Vest ga je pekla in bal se je tistega Boga kot ostrega sodnika, ki ga je dosedaj poznal le kot dobrega očeta.

Toda kaj pripovedujemo samo iz sv. pisma? Odprimo rajši knjigo svojega srca! Kaj se zgodi, kakor hitro nam prične vest očitati smrtni greh! Ali ne, pravo veselje, zadovoljnost sreča, mir srca, vse je minulo? Ali se ne polasti naše duše tema, žalost, strah in obup! V temni noči vidi pred seboj duhove in strahove, noben gozd ni varen, nobena voda brez nevarnosti, nobena nevihta brez strahu; ker je nemirna naša vest. In ali menite, da človek uživa z veseljem srečo, do katere je prišel po grešnem potu? Ali si morete misliti, da bi bil tak zadovoljen s svojo službo, do katere je prišel po potu opravljanja, obreko- vanja? Ali more tak z veseljem obdelovati svoje polje, bivati v svojih hišah, jesti od svojih pridelkov, kratko: ali more z veseljem uživati, kar si je pridobil po krivičnem potu, z golju- fijo, odiranjem, skopostjo?

Tako torej vsa svetna sreča ni nič, če ni mirne vesti. Ta pa je le tam, kjer ni greha, kjer biva Jezus Kristus!

Vem sicer, predragi, in Bogu bodi potoženo, da se dobe tudi med kristjani, ki z veseljem jedo in pijo, se veselo smejejo in šalijo, ki mirno in brezskrbno spe, četudi imajo celo kopo smrtnih grehov na svoji vesti. Toda vem tudi, da so tiste rane najnevarnejše, kjer se bolečine več ne čutijo; ker je dobro meso že odgnilo in začelo rasti divje, in vem tudi, da so ravno taki bolniki najbližje smrti, ki bolečin več ne čutijo. Ne misli, da si varen, in poslušaj, kako svari modri Sirah: »Ne govori: Grešil sem, pa kaj hudega se mi je zgodilo? Zakaj Gospod je potrpež- liv plačnik.« On ne kaznuje dolgo, pa tem bolj gotovo; on pri- haja počasi, a zmeraj strašnejši.

Iz tega torej lahko vidimo, kaj izgubimo z grehom, kaj izgubimo z Jezusom. Če smo bili tako nesrečni, da smo ga izgubili, o hitimo nazaj v tempelj, ne med svet, hitimo v cerkev, k izpovednici, k obhajilni mizi, in našli ga bomo, z njim pa tudi svojo časno in večno srečo. Amen.

A. L.

Prva predpepelnična nedelja.

(Praznik presv. Imena Jezusovega.)

Jezusovo Ime je najsvetejše in najsladkejše.

Ko je bilo osem dni dopoljenih, da
je bil otrok obrezan, mu je bilo dano
ime Jezus. Luk. 2, 21.

Danes obhajamo praznik presv. Imena Jezusovega. Ta lepi praznik je postavil za celo Cerkev papež Inocenc XIII. leta 1721. Češčenje presv. Imena Jezusovega pa je bilo tudi popreje razširjeno v sv. Cerkvi. Že sv. Bernardin Sienski je bil goreč častilec Jezusovega Imena, in da bi se temu imenu dajala večja čast, si je prizadeval tudi svoje slušatelje pridobiti in vneti za to češčenje. In res, češčenje Gospodovega imena se je naglo razširjalo, postalo kmalu splošno in naposled je sv. Cerkev določila današnje nedeljo kot praznik Jezusovega Imena. Z a k a j pa je sv. Cerkev zapovedala praznovanje Jezusovega presv. Imena? Zato, da bi vredno častili vsi Jezusovo Ime, katero je č e z v s a i m e n a ; kajti to ime je n a j s v e t e j š e i n n a j s l a d k e j š e . In o teh dveh točkah sem danes namenjen nekoliko govoriti. Če je pa že vedno hvalevredno in koristno, vsako opravilo pričeti v Jezusovem Imenu, je danes tem dostojneje in priporočljiveje, da tudi jaz svojo današnje propoved pričnem v Imenu Jezusa Kristusa.

I. Ime »Jezus« je prvič n a j s v e t e j š e ime. Kaj pa je s v e t o , predragi v Kristusu? Tisto, kar je Bogu posvečeno, njemu izročeno, izključno le njemu lastno, njegovi službi namenjeno, njegovi časti odločeno. Ali mar ne imenujemo naših cerkva, oltarjev, službe božje, obredov, verskih pobožnosti, duhovnih vaj in molitev po pravicí svetih? Da! vse, kar je Bogu lastno, je sveto, in vse, kar je sveto, je božja lastnina.

Kaj naj pa sedaj rečem o Jezusovem Imenu? Ime »Jezus«, piše sv. Pavel (Fil. 2, 9.), je Bog sam dal svojemu Sinu, da bi ga s tem imenom zaznamoval kot svojo najljubšo in najsvetejšo lastnino. »Spočela boš v svojem telesu in rodila Sina,« je rekel angel Gabriel po božjem ukazu Mariji, »in sveto, ki bo iz tebe rojeno, bo Sin božji, katerega imenuj: Jezus.« Jezus — o presveto ime, kojega je vreden edino le Sin božji in pred čegar svetostjo se upogibajo vsa kolena! »Dal mu je Bog ime, katero je čez vsa imena, da se v imenu Jezusa pripogne vsako koleno teh, ki so v nebesih, na zemlji in pod zemljo.« (Fil. 2, 9, 10.)

Ker je Jezusovo Ime tako sveto, zato se je pa v njem zgodilo že neštivilno č u d e ž e v . Da o vseh drugih molčim, navajam tu le nekatere iz sv. pisma. Predragi, podajmo se v duhu v Jeruzalem! Tu vidimo pred tempeljnovimi vratmi siromaka,

ki je od svojega rojstva hrom. Ko ga sv. apostol Peter zagleda, se mu smili in zato mu v Jezusovem Imenu veli vstati: »V imenu Jezusa Kristusa nazareškega vstani in hodi.« (Dej. 3, 6.) In glej! V tem trenutku skoči bolnik na noge in je zdrav. Pojdimo v Lido! Tam leži mrtvouden človek, po imenu Eneja, že osem let v postelji. Pa glej, tudi tega ozdravi sv. Peter v Jezusovem Imenu! (Dej. 9, 16.) Potujmo v Filipe! Kaj vidimo ondi? Obsedena deklica vedežuje s pomočjo hudobnega duha. In, o čudež! V Jezusovem Imenu izžene sv. apostol Pavel takoj hudobnega duha iz nje, rekoč: »Zapovem ti v Imenu Jezusa Kristusa iti iz nje.« (Dej. 16, 18.)

Ti trije zgledi naj zadoščajo za dokaz, da ima Jezusovo Ime vsled svoje svetosti čudodelno moč. In to moč, to nebeško, božjo moč svojega imena je Jezus napovedal, rekoč: »V mojem imenu bodo hudiče izganjali, nove jezike govorili, kače prijemali, in ako kaj strupenega pijó, jim ne bo škodovalo; in na bolnike bodo roke pokladali in bodo zdravi.« (Mark. 16, 17, 18.) Da, predragi kristjani, to ime je tisto, v katerem se čudeži godé, in to ime je tisto, v katerem se vse doseže. Zavoljo tega pa sklepa sv. Cerkev vse svoje prošnje in molitve v Imenu Jezusa Kristusa, trdno prepričana o resničnosti besed Gospoda samega, ki pravi: »Ako boste Očeta kaj prosili v mojem imenu, vam bo dal.« (Jan. 16, 23.)

II. Jezusovo Ime, preljubi kristjani, pa ni le najsvetejše izmed vseh imen, ampak je drugič tudi najsladkejše med njimi. Vsakdo vé, kako polno bridkosti in nadlog je človeško življenje na zemlji. Vsakdo pa tudi lahko vé, kako sladko tolažbo in krepčilo daje Jezusovo Ime človeku v teh stiskah. Le poglejmo na apostole! Kdo je grenkobe zemeljskega življenja kdaj več užil kakor ti zvesti služabniki božji? Kdo je pa tudi kdaj bolj okusil sladkost Jezusovega Imena kakor ti sveti možje? Sv. Pavel pride v Cezarejo in odtod je namenjen v Jeruzalem. Dasi pa dobro vé, da ga v Jeruzalemu ne čaka drugega nego preganjanje in trpljenje, se vendar ne da preprositi Cezarejčanom, da bi ne potoval v Jeruzalem, ampak pogumno ostane pri svojem sklepu in pravi: »Nisem le pripravljen zvezan biti, temveč tudi umreti v Jeruzalemu zavoljo Imena Gospoda Jezusa.« (Dej. 21, 13.) Kako sladko je torej Ime Jezusovo temu apostolu!

Pa kakor sv. Pavlu, tako tudi drugim apostolom! V vseh križih in težavah tega življenja ne poznajo nič sladkejšega nego Jezusovo ime. Jezusa oznanjujejo neprestrašeno v celem Jeruzalemu pred vsemi Judi. Kličejo jih pred veliki zbor; ondi jim zapovedo, »da naj nikakor ne govoré v Jezusovem Imenu.« (Dej. 5, 40.) Pa to jih ne odvrne od nadaljnega oznanjevanja. Zbor jih dá bičati, »oni pa so šli veseli izpred zbora, ker so bili vredni spoznani, zavoljo Jezusovega Imena zasramovanje trpeti.« (Dej. 5, 41.)

Vidite, tako sladko je bilo Ime Jezusovo apostolom in učencem Gospodovim, in prav tako sladko je tudi nam kristjanom, kakor trdi sv. Bernard. »Kaj iščeš,« piše ta sveti mož, »česar bi ne našel v Jezusu? Če si bolan, je on zdravnik; če zaideš, je vodnik; če si brez tolažbe, je kralj; če si napaden, te brani; če si žejen, te napaja; če prezebaš, te oblači; če si žalosten, te tolaži; če si v temi, ti sveti; če si sirota, ti je oče. Vse, kar hočeš in moreš zahtevati, ti je Gospod Jezus Kristus.«

In kaj naj sedaj o Jezusovem Imenu povem še z o z i r o m na prihodnje življenje? Prav kratko rečem s sv. Petrom: »Znano bodi vam vsem... da ni nobeno drugo ime pod nebom dano ljudem, v katerem bi se mogli zveličati, nego ime Jezus.« (Dej. 4, 10, 12.) In sv. Bernard pravi: »Če pade kdo v greh, če se hoče vdati že obupu, o, naj kliče to ime življenja in takoj se bo zopet poživill!«

Ta duhovna, nadnaravna moč Jezusovega Imena je pa tudi vzrok, za kar sv. Cerkev vsem vernim kristjanom podeljuje popolni odpustek, ki v smrtni uri Ime Jezusovo skesanega in pobožnega srca izgovarjajo, kajti zapisano je: »Vsak, katerikoli bo klical v ime Gospodovo, bo otét.« (Dej. 2, 21.)

Spoznali smo, kako sladko je Ime Jezusovo za časno in večno življenje kristjanovo. Ni rešitve, ni izveličanja za nas, nego v Imenu Jezusa Kristusa. Jezus je naš Odrešenik, Jezus je naš Zveličar.

Prepričali smo se, da je Jezusovo Ime najsvetejše, pa tudi najsladkejše. Zato pa, preljubi v Gospodu, skrbimo, da bomo to presveto in presladko ime vsikdar kar najbolj spoštljivo in pobožno izgovarjali in klicali. Izpolnujmo predvsem vestno drugo božjo zapoved: Ne imenuj po nemarnem božjega imena! Odvadimo se pregrešne navade, če jo imamo, da bi skoraj za vsako drugo besedo Jezusovo Ime po nepotrebem, nespoštljivo in morda celo napačno izgovarjali; navadimo se pa, da bomo, kadarkoli slišimo Ime Jezusovo izgovoriti ali je sami izgovorimo, napravili priklon z glavo, da se bomo radi in dostojno posluževali krščanskega pozdrava »Hvaljen Jezus« in da bomo vse v Jezusovem Imenu pričeli in končali, ravna se po besedah sv. Pavla: »Vse, karkoli delate z besedo ali dejanjem, vse storite v imenu Gospoda Jezusa Kristusa.« (Kol. 3, 17.) Amen.

Po P. R. Graserju, O. S. B.: K. Čik.

Druga predpepelnična nedelja. (Praznik sv. Družine.)

1. Kako je treba poslušati pridige.

Sejavec je šel sejat seme.

Luk. 8, 4.

Ko Sin božji v priliki o zastonj sejanem semenu našteva vzroke, zakaj to seme ni rodilo sadu, ne dolži tega niti semena, niti sejavca, niti vremena, ampak pravi, da je temu vzrok edinole zemlja, ki ni bila zadosti pripravljena, da bi se moglo seme ukoreniniti in rasti. (Prim. Luk. 8, 5.—15.) Božji Zveličar nas hoče s tem opozoriti, da vzroka, zakaj imajo ljudje tako malo koristi od božje besede, ne smemo iskati ne v božji besedi, niti v milosti, ni v pridigarju, ampak le v krščanski duši, ki sprejema to božjo besedo vase brez priprave, pazljivosti in p o m i s l e k a. S to priliko je dal mili Odrešenik pač najboljši odgovor vsem tistim, ki nočejo hoditi k pridigam, češ, saj mi tako nič ne koristi. Pboljšaj sebe in pripravi svojo dušo za sprejem božje besede in tudi v tebi bo obrodila stoteren sad.

Na tisoče knjig je spisanih, ki nas poučujejo, kako treba dobro in modro govoriti, na umetnost, kako treba pridige dobro poslušati, so pa, kakor se zdi, skoro vsi pozabili. In vendar umetnost poslušanja ni manj važna kakor umetnost govorjenja; ker kaj koristi, če kdo še tako dobro govori, če pa ne najde poslušavcev, ki bi ga z vnemo in koristjo poslušali. Posebno važna je ta resnica pri oznanjevanju besede božje. Kajti na sodnji dan vas, dragi poslušalci, strogi Sodnik ne bo vprašal, kakšne pridigarje ste imeli, ampak, s kakšnim srcem ste poslušali božjo besedo in kako ste jo v dejanju izpolnjevali. Med vsemi čuti, ki nam jih je dala narava, je ravno posluh, po katerem dobi naš razum največ spoznanja. Toda kako se bo kdo naučil kakega znanstva, če pazljivo ne posluša tega, kar mu pove njegov učitelj? Kako boste vi, dragi poslušalci, napredovali v spoznanju božjih reči, če se ne potrudite, da bi pazljivo poslušali tiste, ki vam jih je Bog poslal, da vas poučujejo v njegovih naukih in skrivnostih?

I. Če hoče kdo pridigo dobro poslušati, se mora prej na to pripraviti, in ravno to skoro nobenemu niti na misel ne pride. Večina ljudi misli, da se mora le govornik na pridigo pripraviti, in da je le on dolžan naprej pomisliti, kaj bo povedal; poslušalec pa, da nima nič drugega storiti, kakor da pride ob določenem času v cerkev. Podobni so tistim, ki pridejo na kako gostijo ter si ondi pošteno privoščijo, medtem ko jim drugi

nosijo na mizo jedi in pijačo. Toda kakor mora vsak povabljeni gost paziti, da se počeno obnaša in nič takega ne stori, kar bi utegnilo družbo žaliti, ravnotako in še bolj je dolžan poslušalec, da se pripravi na sprejem božje besede, ker mora potem vzeti nase tudi del govornikovega bremena.

Kakor mora kmet svoje polje otrebiti in očistiti, da je tako pripravi za setev, ravnotako in še bolj morajo poslušalci pripraviti svoja srca za setev božjega nauka. Kako bi mogla božja beseda, ki se deli pri pridigi, najti pot v srca, polna hudobije, slabih nagnenj in raztresenosti? In vendar kako redki so poslušalci, ki bi z mirno vestjo lahko rekli, da so tega prosti in tako pripravno polje za seme božje besede.

Žalibog, da pridejo marsikateri k pridigi s srcem, polnim sovraštva, lakomnosti in nevoščljivosti. Če taki zaslišijo nauk božji o poslednji sodbi ali o peklenških kaznih, se pač malo ustrašijo vsled nevarnosti, v kateri tičijo, zgodi se celo, da se začno tresti in jekati, tako da bi človek mislil, da res bridko obžalujejo svoje grehe. Toda ker so od svoje grešne strasti zvezani kakor sužnji, zato jim je skoro nemogoče, da bi se rešili grešnega stanu. Ves trud in vsa gorečnost pridigarjeva ne povzroči drugega, kakor da se nekoliko prestrašijo; morda za par trenutkov izpremene barvo, nikdar pa svojega življenja.

Če pade seme božje besede na taka skalnata tla, se pač ni čuditi, da ne obrodi nobenega sadu. Tako zakrknjeno srce more omečiti edinole čudež milosti božje, ki je pa ravnotako redek, kakor čudež v naravi.

Zopet drugi pridejo k pridigi z voljo, ki je k slabemu nagnjena, in se le iz slabega namena udeleže pridige. Eni pridejo le iz n a v a d e , in ker nimajo nobenega boljšega namena zraven, zato tudi nimajo drugega sadu, kakor da so bili pač prisotni pri pridigi. V svojem življenju ne kažejo nobene izpremembe; s poslušanjem besede božje so izgubili le čas.

Drugi hodijo k nauku le iz r a d o v e d n o s t i , in si v ta namen poiščejo le take pridigarje, ki govore o visokih rečeh. Taki ne vedo, da mora pridigar bolj na to gledati, da nagne voljo ljudi k dobremu, kakor da bi učeno govoril o božjih skrivnostih; ne vedo, da je pridigarjeva dolžnost, da stori svoje poslušalce bolj svete, kakor pa modre in učene ljudi.

Taki radovedneži, pravi Tertulijan, naj bi šli raje v šolo k Platonu ali Aristotelu. (De praescriptione, haeret. c. 8.) Naša visoka šola je v betlehenskem hlevčku in na gori Kalvariji, kjer se mora radovednost umakniti pobožnosti, kjer več velja preprostost srca kakor pa učenost razuma. Tam obstoji prava veda v tem, da človek veruje, ne pa neizmerno preiskuje; ondi je edina učenost, na katero sme zaupati, ta, da pozna, kakor pravi apostol, Kristusa, in sicer Kristuša križanega. (I. Kor. 2, 2.)

Mnogi pridejo k pridigi le zato, da bi se veselili na d k r a s n i m g o v o r o m. Četudi je njihova duša bolna, morda celo smrtno bolna, hrepene oni vseeno petkrat bolj po lepih besedah kakor po jedrnatih resnicah, iščejo bolj cvet kakor pa sad ter se ne menijo za to, kako koristno, ampak kako uglasjeno kdo pridiga.

V takem dušnem stanju so poslušali Judje preroka Ecehijela, ko jim je sveti mož pridigal in oznanjeval kazen, ki jih je imela zadeti zaradi njihovega pregrešnega življenja. Oni so sprejemali žalostne prerokbe kakor vesele resnice, ki pač ušesom ugajajo, toda srca ne ganejo, kakor se pritožuje Bog sam pri istem preroku: »Oni poslušajo tvoje besede, pa ne delajo po njih, ker jih prevračajo v pesmico svojih ust.« (Eceh. 33, 31.) Zastonj govoriš temu ljudstvu, tvoje pridige ne koristijo nič in tvoje prerokbe ne izpreobrnejo nobenega človeka. Oni prihajajo k tvojim pridigam kakor da bi šli na kako veselico, poslušajo jih le zato, ker ugajajo njih ušesom. To napako poslušalcev je apostol Pavel že naprej povedal, ko je rekel, da bo prišel čas, ko si bodo kristjani iskali le take učeničke, ki bodo ugajali njihovim strastem in govorili tako, kakor bi oni radi videli. (Prim. II. Tim. 4, 3.)

Nekateri pridejo k pridigam tudi iz s o v r a š t v a, da bi zopet dobili kaj snovi za zabavljanje, ali pa pridejo iz napuha, da bi se lahko pred drugimi postavljali, češ, mi tako vse vemo, kar duhovnik pridiga, mi smo povsod doma. V svoji domišljiji se postavijo takorekoč za sodnike in sodijo vse, kar slišijo, ter zavržejo, kar se njihovim modrim glavam zdi neumestno. Ker poslušajo pridigo le zato, da bi imeli kaj zabavljati, zato najdejo vedno kaj graje vrednega. Če je pridigar goreč, tedaj pravijo, da bi ga morali predstojniki posvariti, če pa bolj milo govori, tedaj pravijo, da se prilizuje. Taki so podobni pismarjem in farizejem, ki so pač tudi poslušali Jezusa, pa le zato, da bi ga vjeli v kaki besedi ter bi mu tako mogli škodovati in ga zasmehovati.

Naposled poslušajo nekateri pridige samo z n a m e n o m, da bi se kaj naučili. Taki poslušalci tisto, kar je treba posnemati, ohranijo, zavržejo pa, česar se je treba ogibati. Ti gredo domov pač bolj učeni in modri, toda ne bolj pobožni. Takim bi svetoval, naj posnemajo čebelice, ki najprej sebe nasitijo iz tega, kar so na cvetlicah nabrale, ostalo pa prinesejo v panj za zimo. Kaj jim koristi, če si zapomnijo lepe reči, da bi s tem drugim koristili, sami pa nimajo nič od tega.

Najbolj pogosti vzrok, zakaj prinaša beseda božja tako malo sadú, je p a r a z t r e s e n o s t d u h a, ki se najde pri veliki večini poslušalcev. Kakor ni mogoče naliti vina v posodo, ki je že napolnjena s kako drugo tekočino, tako tudi milost pri pridigi ne more priti v dušo, ki je prenapolnjena od tisoč zemeljskih reči in skrbi. Če je Plutarh zahteval od mladeniča, ki se

je hotel naučiti modrosti, da mora imeti čista ušesa, ki so zaprta vsem slabim pogovorom, koliko bolj potrebna je taka čistost in mir za dušo, ki se hoče naučiti krščanske modrosti, ki je mnogo vzvišenejša od posvetne in ji je pogosto naravnost nasprotna.

Iz vsega tega, dragi poslušalci, lahko spoznate, kako se je treba vredno pripraviti na sprejem božje besede, da bo tudi v vas obrodila mnogoteran sad. Preden se začne pridiga, pojdite vase in se nekoliko zberite. Stavite si pred oči neskončnega Boga, ki vam govori po ustih pridigarjevih, in hoče, da duhovnika poslušate, kakor da bi on sam vidno stal pred vami na prižnici: »Kdor vas posluša, mene posluša.« (Luk. 10, 16.) V resnici občudovati moramo božjo previdnost, ki si je ravno to sredstvo, namreč pridige, izbrala, da vodi po njem ljudi k večnemu zveličanju. Kajti ravno po pridigah najlažje zveste, kako se vam je treba gřeha varovati in kako se morete uspešno vaditi v čednostih. Recite torej s sv. Hieronimom: »Nevihte ubogajo besedo božjo in jaz ne delam po njej« (in ps. 144.). Veliko in razburkano morje posluša božje povelje in jaz zapiram ušesa božjemu glasu in srce njegovi ljubezni? Z eno samo besedo je Bog ustvaril iz nič celi svet, neštevilne besede pa, ki mi jih je Gospod govoril po svojih služabnikih, naj nimajo pri meni nobene uspeha?

Ker bi pa pridigar zastoj govoril vašim ušesom, če bi Sv. Duh ne ganil vašega srca, zato povzdignite, dragi poslušalci, vselej pred pridigo s kratkim vzdihljajem svoje srce k Bogu, rekoč s Samuelom: »Govori Gospod, ker tvoj hlapec posluša.« (I. Kralj. 3, 10.) Govori mojemu srcu z onim zapovedujočim glasom svoje milosti, kateremu se ne more nobena reč ustavljati in tudi v meni boš našel tisto ubogljivost, s katero poslušajo tvoj glas vetrovi in morje.

II. Za tistega, ki hoče, da bo imel res obilen sad od pridige, ni zadosti, da se dobro pripravi na pridigo, ampak on jo mora tudi res pazljivo poslušati, kakor se spodobi za božjo besedo. V ta namen mora imeti mirno in zbrano srce, ne sme gledati okoli ter mora obenem imeti trden sklep, zvesto ubogati Boga, ki mu govori po pridigarju. Toda kako malo je takih, ki bi imeli to pazljivost! Žal da je, dragi poslušalci, velik del izmed vas mnogokrat podoben izraelskemu ljudstvu, o katerem toži Bog pri preroku Izaiju, da je gluho, čeprav ima ušesa. (Prim. Iz. 43, 8.) To se pravi, prisotni ste sicer mnogokrat pri pridigi, toda samo s telesom, vaše duše se mude pri vaših opravkih, zabavah in veselicah. Kajti človek je pravzaprav le tam pričujoč, kjer ima dušo, ne pa kjer biva s telesom. Zastoj je še tako lepa pridiga, če pa poslušalci niso pazljivi.

Kaj pa moram storiti, bo morda rekel kdo izmed vas, da bom zbrano in s koristjo poslušal pridigo. Na to odgovarjam,

da ni treba zato nič posebnega truda, obnašaj se le tako, kakor se obnašaš pri pogovoru s kak o spoštovano osebo. Pazi najprej, da ne boš motil s svojim vedenjem ne pridigarja, ne drugih poslušalcev. Oči imej obrnjene na pridigarja, kakor tisti, ki skrbno posluša, ter ne kaži kake nepotrpežljivosti. Če se to že v navadnem pogovoru ne spodobi, koliko manj šele v pridigi, ko se takorekoč Bog pogovarja s teboj po ustih pridigarjevih.

Poleg tega je treba poslušati besedo božjo s spoštljivostjo in strahom, kakor pravi sv. pismo: »Poslušajte Gospodovo besedo, ki se tresete pred njegovo besedo.« (Iz. 66, 5.) S to spoštljivostjo in pokorščino do božje besede je potolažil Jozija razžaljeno pravičnost božjo in zaslužil, da je bila kazen preložena na čas po njegovi smrti. (Prim. II. Kron. 34, 26., 27.) Kako malo je pa dandanašnji takih, ki bi v resnici spoštovali besedo božjo in se tresli pred kaznimi, ki jih je Bog zagrozil grešnikom.

Konečno morate pa, dragi poslušalci, to, kar slišite v pridigi, obrniti nase in ne na druge. Vsak naj si misli, da njemu veljajo besede pridigarjeve, da je on tisti, ki potrebuje zdravila za svoje rane. Kaj pogosto se namreč slišijo besede: »Škoda, da ni bilo danes mojega soseda tukaj, govornik je pridigal kakor nalašč zanj. Boljše ga ni mogel opisati, kakor ga je itd.« Na ta način se pošilja beseda božja od enega do drugega, ne koristi pa nobenemu. Rad priznam, da ni mogoče vsega, kar pridigar pove, nase obrniti, pa vendar je potrebno, da poslušate tudi take reči, ki se vas za zdaj morda ne tičejo neposredno. Če jih ne rabite zdaj, jih boste pa mogoče kdaj pozneje. Pomnite dobro, da še ni bil greh storjen, ki ga ne bi mogli vi istotako storiti. In še več. Če tega, kar slišite pri pridigi, ne rabite zase, saj lahko potrebujete za svoje otroke in podložnike. Kajti vsakemu je Bog izročil skrb ne le zase, ampak tudi za bližnjega. In enkrat boste morali dati odgovor za njegovo dušo, če niste po svoji moči zadosti skrbeli za njegovo zveličanje. »Vsakateremu izmed njih je zapovedal za bližnjega skrbeti,« pravi sv. pismo. (Sir. 17, 12.)

III. Dozdaj sem vam povedal, dragi poslušalci, kaj je treba storiti pred in med pridigo; največja napaka se pa zgodi po pridigi, ker nihče več ne pomisli, kaj je pri pridigi slišal. Eni hvalijo pridigo, drugi čeznjo zabavljajo, skoro nihče se pa ne spomni, da bi to, kar je slišal, tudi v dejanju izvršil. Malokdo gre vase ter si zakliče: Se bom li vedno ustavljal milosti božji? Kaj me bo pač izpreobrnilo, če ta pridiga ni naredila name nobenega vtisa? Ne zaslužim li, da me Bog po pravici zavrže, če še nadalje vztrajam v grešnem življenju? Če se samo čudiš nad tem, kar si v pridigi slišal, pa se ne poboljšaš, tedaj ti ni pridiga nič koristila.

Pridigar je govoril o smrti, in to te je nekoliko prestrašilo. Toda ne živiš li zdaj ravnotako, kakor bi ti ne bilo nikdar umreti? Se li spominjaš, da je lahko vsak trenutek tvojega življenja tvoj zadnji? Ne veš li, kako nespametno ravnaš, če živiš še naprej v stanu, v kakršnem ne bi rad umrl? Ali je bila pa morebiti pridiga o nebeškem veselju, in tudi tebe je prišla želja, da bi tjekaj prišel, toda rabiš li za to potrebne pripomočke? Nisi li še zdaj ravnotako zaverovan in zaljubljen v zemeljsko blago kakor da bi nikdar ne bil slišal niti besedice o neskončnem nebeškem bogastvu in radosti? Kratko rečeno, naj je bila že pridiga o čistosti ali ponižnosti, radodarnosti ali potrpežljivosti, se li mogoče vsaj v eni teh krščanskih čednosti, katerih potrebo in korist si spoznal, vsaj nekoliko vadiš? Nisi li še vedno ravnotako nepotrpežljiv in lakomen kakor da bi ti bil govornik o lepoti teh strasti pridigal? Tudi Judje so se čudili (Mark. 17, 12.) modrim in nebeškim naukom našega Zveličarja, toda, kakor pravi sv. Avduštin, izpreobrnilo se zaraditega še niso.

Ko je brezbožni Baltazar (Dan. 5) onečastil svete tempeljske posode in je nevidna roka zapisala na zid njegovo obsodbo, se je pač tudi on prestrašil in pobledel, toda se je li izpreobrnil? Se je li količkaj potrudil, da bi potolažil božjo pravičnost s tem, da bi povrnil tempeljske posode? Nikakor ne. Ravnotako so tudi grešniki od začetka polni strahu, če jim pridigar govori o strašnih kaznih, ki jih čakajo na onem svetu; se pa li zaraditega poboljšajo? Ne ponavljajo li zopet vsakokrat svojih starih grehov in hudobij? Njihov strah je ravno tak kakor strah pogubljenih, pravi sv. pismo. (Prim. Modr. 17, 3.) Oni se sicer prestrašijo vsled večnosti, ki jih čaka, toda pokore se ne. Tako tudi marsikateri grešnik med pridigo zdihuje in se trese, toda poboljša se ne. Vzrok temu je, ker po pridigi takoj zopet pozabi, kar je slišal, in niti ne misli več na to. V resnici izvrstno je povedal božji Zveličar, ko je primerjal božjo besedo z dobro pšenico, ki je vsejana v slabo zemljo. Ker kakor hitro je začela rasti, se je takoj pokazalo trnje, ki jo je že v rojstvu zamorilo.

To trnje ni nič drugega kakor skrbi tega življenja, ki neprenehoma zbadajo in more človeško dušo. Kako bi tudi mogla, dragi poslušalci, božja beseda roditi sad v vaših srcih, če jo pa komaj, ko pride v vaše duše, že vržejo nezmerne posvetne skrbi vun? Res je, da ni mogoče vedno misliti na božje reči, pa vendar se lahko kak prost trenutek na dan tudi za to dobi. Tedaj se zberite in pomislite, kaj ste slišali pri pridigi. Na ta način bo tudi pri vas, predragi kristjani, obrodilo seme božje besede ne šestdeseteren, ampak stoteren sad. Srčni, dobri sklepi, ki jih bo rodilo premišljevanje božje besede, vas bodo naganjali k lepemu življenju, in to vam bo zagotovilo večno zveličanje, h kateremu naj vam pomaga Bog Oče, Sin in Sv. Duh. Amen.

Po Volpiliereju — A. T.

2. Kaj nam je potreba, da dosežemo popolnost.

(Osnova govora.)

Poznam človeka v Kristusu, ki je bil
ne vem ali v telesu ali zunaj telesa,
Bog vé — zamačnjen v tretja nebesa.

II. Kor. 12, 2.

Tri reči so označene v današnjem berilu, ki so potrebne vsakemu človeku, da doseže popolnost. Te tri reči so:

- I. Potrpežljivost v težavah;
- II. dobra dela;
- III. premišljevanje svetih reči.

I. »V nadlogi bodite potrpežljivi.« (Rimlj. 12, 12.) Ta čudovita potrpežljivost se kaže pri sv. Pavlu v štirih stvareh:

1. V prenašanju telesnih muk. »Trikrat so me izšibali.« (II. Kor. 11, 25.) »Ko nas preganjajo, trpimo.« (I. Kor. 4, 12.)

2. V prenašanju božjih naredb (poizkušeni). »Trikrat se mi je ladja razbila.« (II. Kor. 11, 25.)

3. V prenašanju zasramovanj. »Pctoval sem mnogokrat med rojaki neverniki.« (II. Kor. 11, 25.) »Ko nas kolnejo, blagoslavljam.« (I. Kor. 4, 12.)

4. V prenašanju izkušnjav. »Dan mi je trn v meso, satanov angel, da me tepe.« (II. Kor. 12, 7.) »Blagor človeku, ki prestane izkušnjavo.« (Jak. 1, 12.)

II. Dobra dela so četverna:

1. Telesno delo. »V mnogih nadlogah.« (2. Kor. 12.) »Delali smo noč in dan s trudom in težavo.« (2. Tes. 3, 8.)

2. Čuvanje in post. »V bedenju in postu.« (2. Kor. 6, 5.)

3. Oznanjevanje božje besede. »Tare me skrb za vse cerkve.« (2. Kor. 11, 28.) »Pojdite po vsem svetu in oznanjujte evanĝelij vsemu stvarstvu.« (Mark. 16, 15.)

4. Molitev. »Trikrat sem zato prosil Gospoda.« (2. Kor. 12, 8.) Molitev ga je vodila k Bogu, oznanjevanje besede božje k ljudem, delo rok pa k premišljevanju svoje slabosti.

III. Potrebno je tudi četverno premišljevanje.

1. Premišljevanje svetega pisma: »Poznam človeka v Kristusu...« (2. Kor. 12, 2.) Sv. Dionizij pravi: »Mi trkamo na vrata najlepšega rajskega vrta — sv. pisma, ki napolnjuje naša ušesa s sladkimi, ljubkimi, nam razumljivimi pesmicami, ki ganejo naše srce, da se otožno razveseli, jezno pomiri, in ga napolni z večno radostjo.«

2. Premišljevanje naše neizpremenljive narave, ki jo zaznamuje sv. Pavel s prvimi nebesi. »Ker bom videl tvoje nebo.« (Ps. 8, 4.)

3. Tretji način obstoji v tem, da premišluje razmerje angelskih vrst do Boga, do nas, do samega sebe. To označi z besedami: »Zamaknjen je bil do tretjih nebes.« Sv. Avguštin (XII. Conf. c. 9.) pravi: »Nebeški duhovi, ki si jih ustvaril v začetku, so razumna bitja, vendar pa niso večna, dasiravno so deležna tvoje večnosti, ker jih sladkost vednega premišljevanja varuje, da tako presegajo vso izpremenljivost časov.«

4. Premišljevanje o Bogu. »Zamaknjen je bil v tretje nebo.« Zato pravi: »Mi pa vsi z odgrnjenim obličjem gledamo veličanstvo Gospodovo in smo od svetlobe do svetlobe, kakor od duha Gospodovega, v ravno tisto podobo izpremenjeni.« (2. Kor. 3, 18.) Sv. Bernard piše: »Največji je tisti, ki je zaničeval rabo reči in počutkov, kolikor je namreč mogoče pri slabosti človeške narave, in se z neprestanim premišljevanjem povzpел do najvišjih resnic.« Ko bo pa to premišljevanje popolno, bomo dospeli do največje sreče. »Navdal me boš, Gospod, nekoč ne vem s čim, če ne s sladkostjo, ki se bo izpolnila v meni; ne vem kaj je večno življenje, ako ni to.« (Sv. Avg.)

K tej sladkosti naj nas pripelje Jezus Kristus. Amen.

D. Thomae Aqu. Serm. Dominicales. — B. K.

Priložnostni govori.

O izgubljenem raju.

(Govor v ženskem delavskem društvu.)

Večkrat slišite, drage društvence, v cerkvi zgodbo o izgubljenem raju, slišite, da je človeški rod zapoden iz raja, da tavamo vsi Evini otroci po svetu v žalosti in iščemo izgubljene sreče. V raj zopet ne moremo več. Pred vrata je bil Bog postavil angele, ki so z ognjem branili prvim staršem vhod. Danes pa niti ne vemo, kje je bil prvotni raj, ker je izginil brez vsakega sledu.

In vendar iščemo vsi izgubljene sreče, vsi bi radi kolikor mogoče dosegli rajsko veselje. Naše srce si ne dá miru, ker bi rado doseglo zadovoljnost že na tem svetu. O tej rajski sreči, po kateri hrepenimo že na tem svetu, vam hočem danes govoriti. Pokazati vam hočem, kaj vam je storiti, da bo vaša hiša, v kateri stanujete, da bo dom, v katerem delujete in se trudite — podoba raja. Marsikatera izmed vas si morda misli: »To ni mogoče! Naše stanovališče je borna bajtica, naša sobica je pod streho, v njej je veliko uboštvo, zato ni mogoče, da bi bila podoba raja.« In vendar postane lahko podoba raja in sedež rajskega veselja, kakor vam hočem danes razložiti.

1. Predvsem vas hočem spomniti besed, ki jih je Bog govoril prvim staršem, ko jih je izgnal iz raja: »V potu svojega obraza boš jedel svoj kruh!« Te besede ne pomenjajo samo kazni, ampak tudi sladko voljo božjo, ki jo moramo izpolnjevati, ako hočemo biti srečni. Po teh besedah je naša naloga na tem svetu delo. V potu svojega obraza si moramo služiti svoj kruh. V pridnem in požrtvovalnem delu je srečno in zadovoljno človeško življenje. Zdelo se bo morda marsikateri izmed vas čudno, ko pravim, da je delo naša sreča in naša zadovoljnost. Marsikateri si morda misli: »Blagor tistim, ki nimajo nobenega dela, ki se jim ni treba toliko truditi kakor meni!« Drage družtvenice! Nikar ne glejte na druge, ki nič ne delajo. Povem vam, ako nič ne delajo, niso srečni. Delo je pokora, pa je tudi veselje, je blagoslov božji. Tiste, ki bi bili radi brez dela srečni, ki bi radi šli brez dela v raj, požge ogenj angeljev, ki stojijo pred rajskimi vrati. Dandanes ni mogoče priti do zadovoljnosti in sreče brez dela. Čimbolj beži človek pred delom, tembolj je nesrečen, in čimbolj ljubi delo, tembolj je srečen, zadovoljen in vesel.

Da je to resnično, vam lahko dokažem tudi z zgledi. Vsi svetniki, tudi tisti, ki so bili iz plemenitega rodu, iz knežjih in kraljevskih družin, so pridno delali in tudi veliko trpeli, preden so se zveličali. Sv. Pavel pravi, da je veliko trpel na suhem in na morju, med brati in sovražniki. Sv. Venceslav, kralj češki, je opravljal najnižje posle. Tako tudi sv. Stanislav Kostka. Kako pridni in delaven je bil sv. Frančišek Asiški, je znano vsem. Prebival je v borni celici, ki je bila podobna jami, in vendar je v tej celici bil zadovoljen in vesel ko v raj. Čitajte životopise svetnic: sv. Terezije, sv. Lucije, sv. Elizabete, sv. Hedvike, sv. Frančiške itd. in boste videle, koliko so morale trpeti in koliko so morale delati. Bile so pridne ko čebelice. O sv. Rozi Limanski beremo prečudne reči. Njeno trpljenje je presegalo vse meje. Stanovala je v tesni sobici na koncu vrta. Tista sobica pa je bila zanjo kakor raj. Čitajte životopis sv. Tekle, ki jo kličemo na pomoč pri vseh umirajočih. Koliko je trpela ta Gospodova dekla, ki je imela šele osemnajst let. Preizkušena je bila v ognju, izpostavili so jo divjim zverinam in potem izpustili v jamo, ki je bila polna strupenih kač. Iz vseh teh muk jo je rešil Kristus. Živela je potem še do 90. leta in zvesto služila Gospodu. Umrla je polna zaslug.

(Konec prihodnjič.)

Pogled na slovstvo.

A.

1. **Zgodbe sv. pisma.** Slovencem pričel razlagati dr. Frančišek Lamp e. 18. snopič. (Str. 1041—1169.) Spisal dr. Janez Ev. Krek. Izdala in založila Družba sv. Mohorja v Celovcu l. 1912.

Vsak slovenski duhovnik z veseljem pozdravlja vsakoletni književni dar Družbe sv. Mohorja. Z Mohorjevimi knjigami dobi v župniji najboljših sotrudnikov v izvrševanju svojega opravila. Otroci v župniji najdejo v knjigah poleg nadolžnega veselja kopico lepih nauk, mladeniči in deklice dobe novih misli, blaženih čuvstev in posnemanja vrednih zgledov, očetje in matere pa pouk o gospodarskem in gospodinjskem delu, o vsem, kar je potrebno za hišo, vzgojo otrok, za zdravje družine itd. Z največjim veseljem pa je pozdravil vsak duhovnik *Zgodbe sv. pisma*, najlepšo knjigo, ki jo je izdala Družba sv. Mohorja, knjigo, ki bo postala vsled svoje vzvišene vsebine pravi zaklad vsake slovenske družine.

Osemnajsti snopič *Zgodb sv. pisma* zaključuje epohalno delo. Veleučeni pisatelj razlaga v njem z njemu lastno spretnostjo pisma do Timoteja in Tita, v katerih je sv. Pavel prekrasno opisal čednosti in prednosti, ki naj zaljšajo duhovnika. Potem sledi razlaga »katoliških pisem« (pismo sv. Jakoba, pismi sv. Petra, pisma sv. Janeza in pismo sv. Juda Tadeja). Konečno beremo v 18. snopiču jako jasno in lepo razlago »Skrivnega razodetja«.

Ker je Duh, Pastir leto za letom podrobno poročal o posameznih snopičih *Zgodb sv. pisma*, šteje si sedaj le še v dolžnost, da prosi častito duhovščino, naj opomni mohorjane, naj snopiče dajo vezat. Tudi naj bi čč. gg. sobratje pri pridigah, krščanskih nauk in o drugih prilikah opozorili ljudstvo, da se ta ali oni svetopisemski dogodek, o katerem so govorili, najde obširno in lepo razložen v *Zgodbah sv. pisma*. S pomočjo stvarnega kazala (str. 1165 in sl.) in kazala beril in evangelijev (str. 1168 in sl.) bodo verniki lahko dobili dotično mesto v *Zgodbah sv. pisma*, ki bo pomagalo pridigarjevo besedo ohraniti v spominu in bo vzpodbujalo ljudstvo, zvesto izpolnjevati trdne sklepe, narejene pri poslušanju božje besede. Tako bodo postale *Zgodbe sv. pisma* v resnici plodonosen zaklad za vsako slovensko družino.¹

V krasnem vencu zaslug, ki si jih je pridobil pisatelj profesor dr. J. Ev. Krek za vsestranski napredek našega ljudstva, se bodo tudi kot dragocen biser blestele njegove *Zgodbe sv. pisma*.
A. S.

2. **Črna smrt.** Zgodovinska slika. Spisal Fr. Ks. Meško. (Zabavna knjižnica »Maticе Slovenske«.) V Ljubljani 1911.)

Iz svetovnega slovstva so nam znani pretresljivi popisi neusmiljene morilke kuge — črne smrti. Imamo mojstrsko opisano vso grozo kuge, ki je strahovito morila leta 1348. v Florenci; posebno znamenita pa je slika, ki nam jo podaja Alessandro Manzoni v svojem krasnem romanu »Promessi sposi« o kugi v Milanu. — Črna smrt je gospodovala večkrat tudi v naših krajih in provzročila strašno gorjé, strah in grozo. »Ves strah pred Turkom je bil malenkosten v primeri z bledo grozo pred črno smrtjo,« tako pravi naš pisatelj Meško v svoji zgodovinski sliki o črni smrti. Tako lepe slike o kugi, kakor nam jo je narisal Meško, doslej še nismo imeli v našem slovstvu.

¹ Treba je tudi opomniti mohorjane, da snopiče, ki jih morda nimajo, dobe pri Družbi sv. Mohorja po 90 vin. (za nečlane stanejo snopiči K 1'20). — Vse delo — trdo vezano v dva velika zvezka — stane za mohorjane K 24'— (za nečlane K 32'—); v polusnje ali popolnoma v usnje vezano je primerno dražje.

Pisatelju Mešku se je posrečilo, podati nam zares zanimivo in jasno sliko o kugi, ki je strahovito razsajala v Ptujju in okolici leta 1645. V začetku svojega spisa nam pisatelj stavi pred oči na eni strani Žida Arona Izerlina, ki je ponosen na svoje bogastvo in svojo hčer, na drugi strani pa štiri ugledne može: minoritskega gvardijana patra Aleksandra, najbolj popularnega in vplivnega duhovnika v Ptujju, mestnega pisarja Filipa Sagadina in njegovega sina Dominika, ki je pravkar dovršil vseučiliške študije v Pragi in se je vrnil v Ptuj, da nastopi službo pri meštni sodnji, ter Janeza Rajavca, kmetskega močotca s Hajdine, s čegar hčerjo Roziko — rožo Ptujškega polja — se je nameraval poročiti Dominik Sagadin.

Iz pogovora mož izvemo, da je prinesel z Dunaja v Ptuj došli mladi pater Bernardin pretresljivo novico, da se je zopet pojavila kuga na Dunaju in v Dunajskem Novem mestu. Na povratku domov je, nato videl Rajavec strašno prikazen, čudovitega jezdeca, čegar postava je, segala od zemlje do neba. Rajavec je pravil o tej prikazni krčmarju pri »Dravskem brodu«. O tem je izvedelo ljudstvo in ljudska domišljija si je ustvarjala vedno bolj bajno sliko o oni prikazni. Splošna groza pred kugo je nastopila, dokler se ta res ni pojavila v Ptujju v prvi polovici maja leta 1645. In sedaj nam slika pisatelj vso grozo in bedo, ki jo je provzročila kuga. Tu občudujemo veliko požrtvovalnost ptujške duhovščine ob kugi, tam gledamo ptujsko gospodo, ki iz bojazni pred kugo beži trumoma v bližnjo okolico, kamor zanese tudi morilno bolezen; na eni strani se nam nudi pretresljiv prizor, kako romajo ljudje od cerkve do cerkve in klečé v cerkvah cele dneve in noči, na drugi strani pa z grozo opazujemo podivjano množico, ki se v krčmah odurno veseli in razposajeno pleše. In zopet kako ginljiva slika: Pater Bernardin kleči ob pricestnem zidu in briše z robcem mlademu okuženemu dekletcu, ki je padlo in se ranilo, kri s čela; tu pa pride mimo Židova hči Rahela in ponudi patru svoj dragoceni robec, ker je bil oni že ves krvav. — Pretresljiv prizor pa se nam nudi v minoritski cerkvi na Veliko Gospojnico! Mladi materi umira otrok za kugo, ubogi črevljar Kmetec, ki se mu je omračil um, pa kliče z drhtečim glasom: »Ni ga več, Bogal! Umrl je! — O gorje!« Tu pa začne ljudstvo kričati in kakor besno bije s pestmi nesrečnega črevljarja. In zopet veličasten prizor: Pater gvardijan stopi med to besnečo množico in z mogočno besedo pomiri ljudstvo in napravi red v cerkvi! — Dva tedna pozneje vidimo zopet zanimiv prizor na trgu, ko mora pater gvardijan braniti pred grozečo množico Žida Arona Izerlina, da ga ljudstvo ne pretepe. Kako mešana čustva se budijo v naših srcih, ko gledamo tega oderuha vsega potrtega, ker je tudi njemu zbolela edina hči za kugo! Z vsem svojim bogastvom je ne more rešiti. Ko pa pravi zdravnik, da tu more pomagati samo čudež, hiti na prošnjo svoje hčere po patra Bernardina, a na trgu izve iz ust patra gvardijana, da je pater Bernardin pravkar umrl za kugo.

Tudi na Hajdini je bilo žalostno. Rozika je umrla za kugo in Dominik je ves potrč blodil nekaj časa v okolici, dokler se ni odločil, da vstopi v minoritski samostan, kjer je res našel mir. Samostan je pač potreboval novih krepkih moči, ker je kuga pobrala osem duhovnikov, nazadnje pa še patra gvardijana, ki se je ponudil Bogu v dar za ljudstvo.

Meško slika mojstrsko požrtvovalno delovanje duhovščine, ki je v mestu in na deželi zvesto vztrajala med ljudstvom. Dovršeni umetnosti Meškovi se je posrečilo neprisiljeno pokazati tudi nesrečnega duhovnika-najemnika, ki je v času kuge zapustil svojo čredo in pobegnul. Hajdinski kaplan Hauptmanič se je namreč domislil one pretresljive zgodbe, ko ga je obhajala neki večer misel, da bi ubežal iz tega kraja strahote in groze. Zato pa je odslej še bolj neustrašeno deloval med ubogim ljudstvom.

Med Meškoviimi spisi moramo pripoznati tej izraziti zgodovinski sliki prav odlično mesto. Slika vzbuja obenem v naših srcih tudi gorečo ljubezen do naše slovenske zemlje, ki je bila tolikrat »s slavo ožarjena, s trpljenjem blagoslovljena in posvečena«, zemljo, ki jo Meško tako ljubi in blagoslovljal!

B.

1. Luther von Hartmann Grisar S. J. — Dritter Band. Am Ende der Bahn. Rückblicke. L. 8°. 1108 strani. Herdersche Verlagshandlung. Cena broširani knjigi 22 K 32 vin., vezani 24 K 48 vin.

Z omenjenim tretjim zvezkom¹ je Grisarjevo veliko delo o Lutru završeno. Tako protestanti, kakor katoličani so bili že pri objavljenju prvih dveh zvezkov na jasnem, da imamo pred seboj knjigo epohalnega pomena, kateri ne bo lahko najti vrstnice v bogati literaturi o prvem nemškem reformatorju. Grisar se odlikuje po tem, da se nikjer ne zadovolji le poročati o dogodkih v Lutrovem življenju, ali o njegovih izjavah, temveč povsod zasleduje vzroke in nagibe njegovega ravnanja. Tako je iz suhih podatkov nastala veličastna in pestra dušeslovna slika, ki nam razkriva vse značilne lastnosti, vse tajne globine Lutrovega duha. In na tej podlagi se nam tudi razkriva zgodovinska velikost Lutrove osebnosti, katerega je že Döllinger v svoji katoliški dobi prišteval velikim, celo največjim možem. Grisar analizira to veličino in jo najde v njegovih bogatih duševnih darovih in neizčrpni delavnosti, predvsem pa v njegovi titanski kljubovalnosti, s katero se je ustavljal vsem svojim nasprotnikom. »Pojava, kakor je bila ta orjaška kljubovalnost Lutrova, svet še ni videl« (str. 866.). Seveda ima ta velikost nekaj strašnega na sebi in je po pravici že od nekdaj katoličane le z grozo navdajala.

Tretji zvezek Grisarjevega dela ni le na zunaj najboljše, ampak tudi po vsebini najbogatejši. Lutrovi nauki o nramnosti, pravičnosti in cerkvi, zunanje razširjanje reformacije, strastna polemika proti tridentinskemu cerkvenemu zboru, Lutrovo socialno in kulturno stališče, njegovi duševni boji in telesne bolezni, njegova smrt in legende, ki so pozneje o njem nastale, vse to je z izredno natančnostjo in vestnostjo tu obdelano. Po pravici priznavajo vsi Grisarjevo objektivno, strogo znanstveno stališče in mirni slog, ki se izogiblje vsakemu strastnemu napadu. Posebno velika prednost njegovega dela je tudi ta, da s svojo učenostjo ne tlači čitatelja, ampak ga z lahkoto uči in razvedruje. Delo priporočamo vsem ljubiteljem zgodovinskega slovstva.

Dr. J. Gruden.

2. Philosophie und Theologie des Modernismus. Eine Erklärung des Lehrgehaltes der Enzyklika Pascendi, des Dekretes Lamentabili und des Eides wider den Modernismus. Von Julius Beßmer S. J. Herder 1912. Str. 611. Cena nevezani knjigi 7 mark.

Še preden je bilo delo do konca natisnjeno, pravi Beßmer v uvodu, je izšlo znamenito delo: Gislerjev »Modernismus«. (Glej »Duhovni Pastir«, l. 1912., str. 606—608.) Zdelo bi se mogoče, da bo še kaka nova knjiga o modernizmu nepotrebna; a če pogledamo vsebino in metodo Gislerjevega in Beßmerjevega dela, vidimo, da se to in ono delo nekako dopolnjuje in da ni nobeno odveč. Gisler je podal dobro razvoj modernizma in obdelal njegove temeljne zmete o postanku in razvoju vere; Beßmer pa je podal komentar k onim trem odlokom zoper modernizem. Zato deli tudi knjigo v tri dele.

Prvi del je razlaga enciklike Pascendi (1—103). Tu na kratko opisuje zgodovino enciklike in njen pomen, zlasti kako je bila sprejeta od nasprotnikov. Modernisti so izprva tajili, da bi oni kaj takega učili, kar je v encikliki, pozneje pa so sami priznali, da je pisatelj enciklike prav dobro poznal njihove nauke in da je bil mogoče celo nekaj v njihovi sredi. Poleg strupenih napadov so sestavili kot odgovor na encikliko »Programma dei modernisti«; tu so podali prvič jasno obris modernistične teologije. Pisatelj podaja vsebino enciklike in obravnava bolj ob kratkem tri glavne zmete: agnosticizem, immanentizem in evolucionizem. Bolj obširno in temeljito je obdelal to dr. Gisler.

¹ Oceno I. in II. dela glej v »Duhovnem Pastirju« 1911, str. 590 in 591.

Drugi del je razlaga silaba *Lamentabili sine exitu* (104—516). Ta silab obsega najmenitnejše teze modernistične teologije, katere je s tem obsodila cerkvena oblast. Obsojene zmote se raztezajo na dogmatiko, zgodovino dogem, eksegezo in moralo; za to bi bilo treba več obsirnih del in pisatelj bi bil moral biti strokovnjak na vseh teh poljih. Beßmer najprej poda tezo, ki je obsojena v silabu, pove, kje se nahaja in jo nato kratko obrazloži in zavrne. Čudno je, da so skoro vse obsojene teze vzete bolj ali manj dobesedno iz Loisyevih del. Zavrnuti jih ni težko, ker se sami modernisti zapletejo v protislovja, njihovi dokazi so sama domnevanja. Loisy rad govori: »Zdi se« ali »mogoče«, najbrže«, s tem že dokaže svojo misel in jo poda kot rezultat kritike in vede. Nekoliko bolj se pomudi Beßmer pri tezah (27—38), ki obsegajo modernistični nauk o Kristusu; gotovo zato, ker je to vprašanje bolj na dnevnem redu. Beßmer reši dobro nekatere težkoče, ki jih navajajo modernisti zoper Kristusovo božanstvo, in pokaže njihovo plitvost in nezmožnost, ko hočejo rešiti Kristusov problem. Loisy loči historičnega Kristusa in Kristusa vere; seveda si je sam najprej ustvaril svojega Kristusa in potem išče ta nestvor v evangelijih. V tem prekaša Loisy celo radikalne protestante, ne ustraši se nobene blasfemije. Kristus mu je bil neki vaški rokodelec, naiven in entuziastičen, ki je sanjal o nekem kraljestvu božjem, o kraljestvu pravice, ki bo kmalu nastopilo pred koncem sveta. Lotil se je prorokovanja in opominjal ljudi k pokori, da potolažijo sodnika, ki bo prišel hitro kot tat. Pridobil si je nekaj pristašev in povzročil neko gibanje med neukim ljudstvom. Zato je nastopila zoper njega posvetna oblast in ga križala. Ker Loisyju ni ljuba ona perikopa o Kristusovem pokopu, zato jo izloči in pravi, da so Kristusovo truplo sneli vojaki in ga vrgli v kako skupno jamo, kamor so metali križane, najbrže na onem kraju, ki se mu pravi hakeldama. Seveda on pravi, da govori le kot kritik in zgodovinar; a take kritike ne pozna trezen človek, da bi črtal in izločil vsa ona dejstva, ki niso njemu ljuba ali se ne skladajo z nejdovno aprioristično teorijo. Ko nas jezuit Beßmer popelje skozi ves labirint zmot in blasfemij, pravi po pravici ob koncu, da je edino pameten sklep za katolika: Zvest biti Cerkvi in njenemu nauku; drugače moramo ob koncu pota našega življenja žalostno priznati: *erravimus*: zgrešili smo pot resnice in luč pravice nam ni svetila in solnce spoznanja za nas ni vzhajalo. (Knjiga modr. 5, 6.) Samo katoliška vera, ki jo hrani Cerkev, je trdna skala, je edina luč na poti našega življenja, samo ona je začetek in konec večnega zveličanja. Kdor zapusti to luč, ta tava v temi in pride do verskega nihilizma. Na tej strmi poti se ni mogoče več ustaviti; za Harnackom in Loisyjem sta še morda Jatho in Kalthoff (radikalna protestantska teologa) in potem — verski nihilizem.

Tretji del obsega komentar k znani prisegi zoper modernizem (517 do 596). Ker se modernisti niso hoteli ločiti od Cerkve, ampak so prikrito v njej ostali in ruvali zoper njo, je skrbni pastir Pij X. izdal posebne določbe, da bi se zabranila herezija, takozvani motuproprij *Sacrorum antistitum*. V njem je zaukazana posebna prisega zoper modernizem. Vzbudila je veliko hrupa, a neopravičeno; vse, kar obsega prisega, je že zdavno učila ali zavrgla cerkvena oblast, tako da ne zaukazuje ničesar novega. Moderniste pa je prisilila, ali izstopiti iz Cerkve ali se pa ukloniti. S tem se je ohranila edinost v veri in katolik mora biti le hvaležen skrbnemu pastirju za vse odloke, ki jih je izdal zoper modernizem.

Če primerjamo Gislerjevo in Beßmerjevo delo o modernizmu, moramo reči, da je Gisler dobro obdelal filozofijo, Beßmer pa teologijo modernizma. Obe knjigi bosta dobro služili. Zlasti v tej je veliko gradiva za apologetiko. Modernistične zmote kaj radi pogrevajo tudi naši nasprotniki. Pred kratkim je n. pr. neki slovenski liberalni časopis prinesel na dan 33. tezo, ki je obsojena v silabu, češ da je Jezus pričakoval konec sveta. Razložek med velikim in malim tiskom dela knjigo še bolj pregledno. Fr. H.